

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΔ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1987 | ΑΡΙΘ. 2

ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΤΗΣ «ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ»

(Ὁμιλία διὰ τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς ιδρύσεώς της)*

Β'

Τὸ φυλλάδιον «Φωνὴ Κυρίου», τοῦ ὁποίου ἡ κυκλοφορία ἔχει φθάσει εἰς τὰ 400.000 ἀντίτυπα, συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν ἐκάστην Κυριακὴν στέλλει τὰ χαρμόσυνα καὶ ἐλπιδοφόρα μηνύματά του εἰς τὰς ἐνορίας, εἰς μετανάστας δεκάδων χωρῶν καὶ κατὰ περιστάσεις εἰς στρατιώτας, εἰς ταξιδεύοντας διὰ πλοίου ἢ σιδηροδρόμου ἢ λεωφορείου ἢ ἀεροπλάνου, εἰς νοσηλευομένους, εἰς φυλακισμένους, εἰς τροφίμους γηροκομείων καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ «Ἀποστ. Διακονία» μὲ τὰ περιοδικὰ «Χοροῦμενο Σπίτι» καὶ «Χοροῦμενα Παιδιά» ἐτροφοδοτεῖ πνευματικῶς τὰς χριστιανικὰς οἰκογενείας καὶ τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν. Εἶναι λυπηρὸν, ὅτι διεκόπη ἡ ἐκδοσις τῶν περιοδικῶν αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἀναζητηθῆ ὁ τρόπος ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τῶν καὶ χωρὶς νὰ καταστῆ δυνατὴ ἐπανέκδοσις παρομοίων περιοδικῶν.

Ἄξια μνείας εἶναι ἐπίσης ἡ ἡμερησίως «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ἡ ὁποία ἤρchiσε τὴν σταδιοδρομίαν της ὡς ἐκδοσις τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» καὶ ἡ ὁποία συνεχίζει σήμερον τὴν ἐπιτυχητὴν δεκάχρονον πορείαν της ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Αἱ ἐκδόσεις τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ

τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα)· οἱ 65 τόμοι τῆς «Βιβλιοθήκης τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων», ἡ ὁποία καθιστᾷ προσιτοὺς τοὺς θησαυροὺς τῆς παλαιοχριστιανικῆς καὶ πατερικῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς εἰς ὀλόκληρον τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην καὶ ἔχει ἀποσπάσει διπλωμα ἐπαίνου τῆς «Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν»· ἄλλαι ἐκδόσεις, αἱ ὁποῖαι προβάλλουν τὴν πατερικὴν σκέψιν, ὡς λ.χ. τὸ ἔργον «Κοινωνικὴ Διδασκαλία Ἑλλήνων Πατέρων»· αἱ ὠρεῖαι καλλιτεχνικαὶ ἐκδόσεις τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων εἰς μέγα σχῆμα καὶ ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου, κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς χρυσοδερματοδέτους τόμους· ἐποικοδομητικὰ δημοσιεύματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Θεῖαν Λατρείαν· πολλὰ ἐπιστημονικὰ, φιλοσοφικὰ καὶ ἰδίως θεολογικὰ βιβλία, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν Θεολογίαν, εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν καὶ Γραμματολογίαν, εἰς τὴν Λειτουργικὴν καὶ εἰς τὰς συνερτήσεις τῆς Ὁρθοδοξίας πρὸς τοὺς διαφόρους τομεῖς τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ· κηρυκτικὰ βοηθήματα ὑπὸ μορφήν Κυριακοδρομιῶν καὶ Ἑορτοδρομιῶν· ἐνδιαφέροντα κανονικὰ καὶ ποιμαντικὰ μελετήματα· βιογραφίαι ἁγίων· πλῆθος ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων καὶ φυλλαδίων ὀρθοδόξου πνευματικῆς οἰκοδομῆς· ἀντιαρετικαὶ καὶ ἀντιχιλιαστικαὶ ἐκδόσεις· δημοσιεύματα διὰ τὴν Ἑθνικὴν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 9 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

150ετηρίδα, πού διαφωτίζουν τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους· σειρά συναρπαστικῶν λογοτεχνικῶν παιδικῶν ἐκδόσεων ὑπὸ τὸν τίτλον «Παιδικὸὶ Ὅριζόντες»· ἄλλα βιβλία διὰ παιδιά καὶ νέους πάσης ἡλικίας· ποιητικὰ καὶ ὕμνολογικὰ ἀπανθίσματα· χριστιανικὰ θεατρικὰ ἔργα (δράματα, σκέτς)· πολλοὶ τόμοι Κατηγορικῶν Βοηθημάτων· πινακίδες διὰ τοιχοκόλλησιν (ἀφίσσες), εἰκόνες, ἐνθύμια, σημειωματάρια, δελτία ἐγγραφῆς καὶ πορουσιῶν τῶν μαθητῶν τῶν Κατηγορικῶν Σχολείων καὶ τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ διάφορα Σεμινάρια καὶ Φροντιστήρια· τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τὸ ὁποῖον προβάλλει τὴν ἐπιβλητικὴν παρουσίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ὀλόκληρον τὴν Οἰκουμένην· ὁ ἐποικοδομητικὸς Ἡμεροδείκτης τοῦ τοίχου· ὁ Ἐπιτραπέζιος Ἡμεροδείκτης· τὸ Ἡμερολόγιον τῶν ναυτιλλομένων· τὸ Καλλιτεχνικὸν Βυζαντινὸν Ἡμερολόγιον, πού ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν προέβλεπε τοὺς ὀρθοδόξους βυζαντινοὺς καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς καὶ ἔχει ἀποσπάσει τοὺς ἐπαίνοους πολλῶν ξένων· πολύχρωμοι εἰκόνες καὶ εὐχετήριοι κάρται παρὰδοσιακῆς ὀρθοδόξου νοοτροπίας — ὅλα αὐτὰ καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη δημοσιευμάτων ὑπάγονται εἰς τὰς ἐκδόσεις τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας».

Τὸ Τυπογραφεῖον καὶ τὸ Βιβλιοδετετεῖον τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», πού ἤρχισαν νὰ συγχρονίζωνται μετὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ μεγάλου ταχυπιστηρίου Heidelberg καὶ εἰς τὴν συνέχειαν μετὰ τὴν ἀγορὰν ἄλλων μηχανῶν (λ.χ. βιβλιοδεσίας ἢ τοῦ συστήματος λιντυπίας), ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καὶ εἰς τὴν βιβλιοδεσίαν τῶν ἐκδόσεων τοῦ περι οὗ ὁ λόγος Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανισμοῦ, τῶν ἐπισήμων περιοδικῶν καὶ φυλλαδίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ φυλλαδίου «Πρὸς τὸν Λαόν», τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πλήθους περιοδικῶν καὶ ἐκδόσεων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ ἄλλων δημοσιευμάτων.

Χορηγηρικὰ ἔπειτα εἶναι ἡ ἀξιοποίησις τοῦ ραδιοθελάμου τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξωπλισμένος μετὰ μηχανήματα πιστότητος καὶ ἀκριβείας καὶ ἡ

ὄλη ὀπτικοακουστικὴ παραγωγή τῆς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει δίσκους καὶ κασέτας (ταινίας μαγνητοφώνου) ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ραδιοφωνικὰς σκηνας, ἐπικαίρους ὀμιλίας, κινηματογραφικὰς ταινίας ντοκυμανταῖρ (λ.χ. ναῶν, ἱερῶν μονῶν, ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων) καὶ προγράμματα ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν διὰ τὰς σειρὰς «Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς», «Σφυγμοὶ τῆς ἐποχῆς μας», «Ἡ Ἐκκλησία κοντὰ μας». Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ δανειστικὴ ταινιοθήκη μετὰ κινηματογραφικὰς ταινίας. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον νὰ ἀρθοῦν κάποτε τὰ ὑπάρχοντα ἐμπόδια διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἴδρυσιν ἰδιοῦ τῆς ραδιοφωνικοῦ καὶ βραδύτερον τηλεοπτικοῦ σταθμοῦ.

Συνηρητημένη πρὸς τὰς ἐκδόσεις καὶ τὴν ὀπτικοακουστικὴν παραγωγὴν τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» εἶναι ἡ ἀξιέπαινος δραστηριότης τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς, τὸ ὁποῖον ἐξωπλισμένον μετὰ συγχρόνους ταμειακὰς μηχανὰς καὶ ἐφορμῶζον τὰς ἀρχὰς τοῦ «μάρκετινγκ», διαθέτει τὰς ἐκδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀπτικοακουστικὰ δημιουργήματα εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Τὸ Βιβλιοπωλεῖον αὐτὸ συνεργάζεται μετὰ ἀναρίθμητα Ὁρησκευτικὰ Βιβλιοπωλεῖα τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ μετὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς Κύπρου, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Σουηδίας.

*

Ἡ τηλεγραφικὴ αὐτὴ, ἀλλὰ ὅσον τὸ δυνατόν πληρεστέρα παρουσίασις τοῦ τεραστίου φάσματος τῶν κυριωτέρων ἐκ τῶν πολλῶν δραστηριοτήτων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» κατὰ τὴν πρώτην πεντηκονταετίαν τῆς καθιστᾷ σαφές, ὅτι ἄλλαι ἐξ αὐτῶν εἶναι μόνιμοι καὶ συνεχίζονται μέχρι σήμερον ἀδιακόπως καὶ μετὰ ἱκανοποιητικὸν ρυθμὸν καὶ ἄλλαι εἶχον περιστατικὸν χαρακτῆρα καὶ ὀρισμένην χρονικὴν διάρκειαν. Καὶ αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταδειχθῇ, ὅτι ὁ ἐπιτελικὸς καὶ συντονιστικὸς πνευματικὸς Ὁργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔπρεπε νὰ δείξῃ τὴν μάχιμον παρουσίαν του, εἰ δυνατόν πανταχοῦ,

όπου ἡ Ἐκκλησία διεξῆγε κάποιον ἀγῶνα. Δι' αὐτὸ ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία», δὲν περιωρίσθη εἰς ἐπιτελικὸν ἔργον σχεδιασμοῦ, προδιαγραφῶν καὶ ὑποδείξεων, ἀλλὰ εἰς τὰς πρώτας δεκαετίαις τῆς ἐπεδίωξε καὶ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ ιδεώδους τοῦ ἀγωνιστοῦ ποιμένος τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ὁποῖον κατὰ θαυμάσιον τρόπον περιγράφει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν δ' Λόγον του περὶ Ἱερωσύνης: «Δὲν πρόκειται, λέγει, νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ἓνα εἶδος μάχης. Ὁ πόλεμος παίρνει πολλὰς μορφάς καὶ εἶναι λογῆς-λογῆς οἱ ἐχθροὶ μας. Διότι οὔτε τὰ ἴδια ὄπλα χρησιμοποιοῦν ὅλοι· οὔτε καὶ ἔχουν σχεδιάσει νὰ μᾶς κάμουν τὴν ἐπίθεσίν τους μὲ ἓνα μόνον τρόπον. Καὶ αὐτός, πού πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην νὰ πολεμήσῃ μὲ ὅλους, πρέπει νὰ γνωρίζῃ κατὰ τὰς μεθόδους τοῦ καθενὸς καὶ νὰ εἶναι μαζὶ ὁ ἴδιος καὶ τοξότης καὶ σφενδονήτης· καὶ ταξίαρχος, ἀλλὰ καὶ λοχαγός· καὶ ἀπλοῦς στρατιώτης, ἀλλὰ καὶ στρατηγός· καὶ πεζολάτης καὶ ἵππεύς· καὶ ναυμάχος, ἀλλὰ καὶ τειχομάχος». Τὸ πολυμορφον τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ ἐπηρέασε σημαντικῶς τὴν μορφήν τῶν δραστηριοτήτων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας». Ὅταν αὐτὴ ἔβλεπε νὰ ὑπάρχουν ἀφύλικτοι θερμοπύλαι ἢ ρωγμαὶ ἢ κερκόπορτες εἰς τὰ τείχη τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἀνέμενε νὰ ἐπιμορφώσῃ προηγουμένως τὰ κατάλληλα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ὁδηγίας πῶς νὰ πολεμήσουν, ἀλλ' ἐγκατέλειπε τρόπον τινὰ τὸ ἐπιτελικὸν τῆς γραφεῖον καὶ μὲ τὰς διαθέσιμους δυνάμεις τῆς ἐρρίπτετο ἀμέσως ἢ ἴδια εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ μετεβάλλετο εἰς «τοξότην τε καὶ σφενδονήτην καὶ ταξίαρχον, ἀλλὰ καὶ λοχαγόν· καὶ στρατιώτην καὶ στρατηγόν καὶ πεζόν καὶ ἵππεα καὶ ναυμάχην καὶ τειχομάχην». Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία», ἀποδυομένη καὶ εἰς τοιοῦτους ἐπὶ μέρους ἀγῶνας, δὲν εἶχε πρόθεσιν νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἢ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ὅπως ἐφοβήθησαν μερικοὶ ἢ ὅπως τὴν κατηγορήσαν χαρακτηρίζοντες αὐτὴν ὡς ἀντικανονικὴν.

Ἐξ ἄλλου ὅμως ὁ ὑπέρμετρος ἀποσπασματικὸς ἀκτιβισμὸς καὶ ἡ πολυπραγμοσύνη τῶν ποικίλων ἐπὶ μέρους ἀγῶνων ἐδημιούργουν τὸν κίνδυνον νὰ τὴν ἐκτρέψουν καὶ ἀπο-

μακρύνουν ἐκ τοῦ κυρίου συντονιστικοῦ, ἐπιτελικοῦ καὶ ἐπιμορφωτικοῦ σκοποῦ τῆς καὶ νὰ τὴν κάμουν νὰ ἀπολέσῃ τὸν εἰδοποιὸν χαρακτήρα τῆς ἀποστολῆς τῆς.

Δι' αὐτὸ ὁ ὁμιλῶν φρονεῖ, ὅτι τὸ βαθύτερον νόημα τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἰωβηλαίου τῆς 50ετηρίδος τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» δὲν εἶναι μόνον ἡ ὑπόμνησις τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν λαμπρῶν πράγματι ἐπιτευγμάτων τῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ περισυλλογὴ καὶ ἡ αὐτοκριτικὴ πρὸς συνειδητοποίησιν ὅχι μόνον τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀληθινῆς ταυτότητος καὶ αὐτοσυνειδησίας τῆς, ὅπως καὶ τοῦ εἰδικοῦ προορισμοῦ τῆς. Μόνον ὁ εἰδοποιὸς χαρακτήρ τῆς ἀποστολῆς τῆς πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐντέλεια τοῦ σχεδιασμοῦ καὶ προγραμματισμοῦ τῶν μελλοντικῶν στόχων καὶ ἐξορμήσεών τῆς.

Τὸ ὅτι ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» ἔχει ἐσχάτως συρρικνώσει μερικὰς ἐκ τῶν παλαιότερων δραστηριοτήτων τῆς καὶ ἔχει χάσει μερικὰς ἀπὸ τὰς Διευθύνσεις τῆς καὶ ἀρκετὰ στελέχη τῆς ἕνεκα τῆς ἐκκρεμότητος καὶ τῆς ἀσαφείας, πού δημιουργοῦνται ἐκ τῆς ἀλληλοπεριχωρήσεως ἀρκετῶν ἐπιδιώξεών τῆς καὶ ἀρκετῶν ἀρμοδιοτήτων μερικῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, τὸ ὅτι λοιπὸν ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» διανύει μίαν περίοδον αὐτοπεριορισμοῦ καὶ ἀναπροσανατολισμοῦ, αὐτὸ δὲν εἶναι ὑποβάθμισις, ἀλλὰ συνετὴ καὶ ἀναγκαία στρατηγικὴ σύμπτυξις καὶ ἐλαττηρικὴ συσπείρωσις πρὸς αὐτοεξέτασιν καὶ πρὸς νέαν μελλοντικὴν ἐκτίναξιν καὶ ἐκδίπλωσιν τῶν δυναμικῶν ἐλαττηρίων τῆς. Ἡ ὀργάνωσις τῶν δραστηριοτήτων τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» πρέπει νὰ γίνῃ κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος θὰ λαμβάνῃ περισσότερον ὑπ' ὄψιν τὸ τί εἶναι καὶ τί δὲν εἶναι ὁ ἐπιτελικὸς αὐτός Ὀργανισμὸς καὶ τὸ ποία εἶναι ἡ κανονικὴ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὴν Σεπτὴν Ἱεραρχίαν, ἢ ὁποία, ὡς γνωστόν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει ἐπανδρωθῆ μὲ δραστηρίους Ἱεράρχας καὶ ἄλλα ἐκλεκτὰ στελέχη, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν θέλησιν καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ ἀγωνίζωνται ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπάλλξεων. Καὶ εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν ὁ ὁμιλῶν ἔχει τονίσει, ὅτι ἡ ἀναβάθμισις τοῦ ἀνακωνιστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ δυναμικοῦ ἐκλεκτῶν ἐπισκό-

πων και ἐκκλησιαστικῶν συνεργατῶν εἶναι εἰς ἔκτασιν και ποιὸν μεγαλῦτεραι τῆς ὑποτιθεμένης ἀνανεώσεως, ἡ ὁποία ἔχει συντελεσθῆ εἴτε εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν, εἴτε εἰς τὴν παιδείαν, εἴτε εἰς ἄλλους τομεῖς τοῦ ἐθνικοῦ και δημοσίου βίου.

Ἡ αὐτοσυνειδησία τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» και ἡ σημερινὴ ἔκρηξις τῆς Μικροηλεκτρονικῆς, τῆς Μικροτεχνολογίας, τῆς Κυβερνητικῆς και τῆς Πληροφορικῆς ἀνοίγουν τεραστίας νέας προοπτικὰς και δημιουργοῦν εὐρύτατα πεδία ἐπιτελικῆς, συντονιστικῆς και ἐπιμορφωτικῆς δραστηριότητος, ἡ ὁποία ἐξέρχεται τῶν ὁρίων και τῶν δυνατοτήτων μιᾶς ἐκάστης τῶν — μικροτέρων τουλάχιστον — Ἱερῶν Μητροπόλεων. Ἡ δραστηριότης αὕτη πρέπει νὰ πραγματοποιηθῆ ὄχι μὲ οὐτοπιστικὰ ἄλματα, ἀλλὰ μὲ συνετήν — ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δυνατοῦ — βαθμιαίαν ἀνταπόκρισιν εἰς τὰς νέας προκλήσεις και μὲ σχετικούς βραχυπροθέσμους, μεσοπροθέσμους και μακροπροθέσμους σχεδιασμούς και προγραμματισμούς. Ὁ κυριώτερος ἐκ τῶν σταθερῶν στόχων πρέπει νὰ εἶναι ἡ σταθερὰ φροντίς διὰ τὸν κατάλληλον καταρτισμὸν και τὴν συνεχῆ μετεκπαίδευσιν, ἐπιμόρφωσιν και ἀναζωπύρησιν τοῦ ζήλου τῶν φορέων και στελεχῶν τοῦ ὅλου ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας και ἰδίως τῶν τομέων τῆς ἀναβαθμίσεως τῆς ἐνορίας, τῆς ἀναπτύξεως τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης και τῆς ρυθμίσεως τῶν σχέσεων της πρὸς τὸ Κράτος—Πρόνοια. Ἐπίσης ποτὲ δὲν πρέπει νὰ χάνεται ἐκ τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» τὸ αἶτημα διὰ τὴν συνεχῆ προσπάθειαν πρὸς ἐνοποίησησιν, ἀρμονικὴν συνεργασίαν και καταμερισμὸν τοῦ ἔργου ὅλων τῶν κοπιῶντων μέσα εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου. Ἡ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐνοποίησησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνάμεων εἶναι ἀκριβῶς ἡ μεγίστη ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν ἔχει ἤδη προσφέρει ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» και τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ὀλοκληρώσῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐντάσσοῦσα εἰς τὴν ὀργανικὴν ὀλότητα τῶν συνεργατῶν της και ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλῦτερον μέρος τῆς ἐκλεκτῆς μερίδος τοῦ θεολογικοῦ δυναμικοῦ, διὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἰσχύουν οἱ λόγοι τοῦ σημερινοῦ Πρυτάνεως τῶν Ἑλλήνων Θεολόγων σε-

βαστοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἰ. Καρμίρη, ὁ ὁποῖος ἔχει τονίσει, ὅτι «ἡ λεγομένη ἐξωεκκλησιαστικὴ Θεολογία εἶναι χίμαιρα» και ὅτι «ἐξω τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ Ὀρθόδοξος Θεολογία, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ και ἐν τοῖς πλαισίοις τῆς παραδόσεως αὐτῆς δύναται νὰ ἀναδειχθῆ αὕτη οἶονεὶ «λειτουργικὸν πνεῦμα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενον» (Ἐβρ. α', 14) ἢ, κατὰ τὴν Ἰωάννειον παραβολήν, «κλήμα», τὸ ὁποῖον μένον ἐν τῇ «ἀμπέλῳ»—Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ, «φέρει καρπὸν πολύν», ἀλλ' «ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ» (Ἰωάν. ιε', 1 ἐξ.)».

Μακαριώτατε,

Ἡ ἐνδεχομένη περιστατικὴ διασταύρωσις τοῦ ἔργου τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» μὲ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἢ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων θὰ ἡδύνατο και εἰς τὸ μέλλον νὰ δικαιολογηθῆ εἰς περιπτώσεις ἐπείγουσας ἀνάγκης ὡς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴ τῆς γνωστῆς εἰς τὴν Κοινωνιολογίαν και Πολιτειολογίαν ἀρχῆς τῆς «ἐφεδρικῆς ἐπικουρίας», ἡ ὁποία ἀρχὴ εἶναι διεθνῶς γνωστὴ ὑπὸ τοὺς ὄρους subsidiaries (ἀγγλ.), «subsidiarization» (ἀγγλ.) και ἰδίως «Subsidiaritätsprinzip» (γερμ.). Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν της ἀπὸ τὸ «Subsidium», δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐφεδρικὴν δύναμιν τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, ἡ ὁποία ἐφήρμοζε τὸ «subsistere» και προσκαλουμένη ἐπενέβαινε τὴν κατάλληλον στιγμὴν, διὰ νὰ συμπαρασταθῆ εἰς τὰς μαχομένας στρατιωτικὰς δυνάμεις, ποὺ εὐρίσκοντο εἰς κίνδυνον και εἶχον ἀνάγκην ἐνισχύσεως και βοθηίας. Ἐπομένως ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία», ἐκτὸς τοῦ νὰ εἶναι ἐπιτελικὸν ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος και ὀργανώτρια Σχολῶν Εὐελπίδων αὐτῆς, θὰ δύναται νὰ ἔχῃ και μερικὰς σημαντικὰς πρακτικὰς δραστηριότητας (λ.χ. τὴν ἔκδοσιν τῆς «Φωνῆς Κυρίου» ἢ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἢ χριστιανικῶν παιδικῶν βιβλίων). Τοιαῦται δραστηριότητες θὰ ἦσαν πλήρως δικαιολογημένοι μὲ τὴν ἀρχὴν τῆς «ἐφεδρικῆς ἐπικουρίας» και δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἀντικανονικὰ ὑποκατάστατα τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Σεπτῆς Ἱεραρ-

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ Κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π.
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Μακαριώτατε καὶ Ἀγιώτατε Μητροπολίτα Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κύριε Βασίλειε, Προκαθήμενε τῆς ἐν Πολωνία Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, καὶ τίμιοι αὐτοῦ συνοδοί,

Ἡ Μήτηρ Ἀγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία αἰσθάνεται χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ (Πρβλ. Λουκ. 2,10), ὑποδεχομένη εἰς τὰς αὐλὰς ταύτας τοῦ Κυρίου τὴν Ὑμετέραν Μακαριώτητα, τὸν σεβάσιμον Προκαθήμενον τῆς κατὰ Πολωνίαν Ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς ἐγκρίτους συνοδοὺς Αὐτῆς.

Εἶναι δὲ ἡ χαρὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀπολύτως δεδικοιολογημένη, διότι συνδέουσιν αὐτὴν πρὸς τὴν προσφιλεῖ θυγατέρα καὶ ἤδη πνευματικὴν ἡμῶν ἀδελφὴν Ὁρθόδοξον ἐν Πολωνία Ἐκκλησίαν στενοὶ ἱστορικοὶ δεσμοί, ἀναγόμενοι μέχρι τῶν ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἑδρᾶς ἀποσταλέντων πρὸς τὴν ἐν Πολωνία ἐκκλησιαστικὴν περιοχὴν ἁγίων ἀταδέλφων ἱεραποστόλων καὶ ἰσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτῶν, ὧν ταῖς πρεσβείαις στηρίζοι ὁ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτωρ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν Ὑμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ εὐσεβὲς πλήρωμα αὐτῆς, φυλάττων αὐτὴν ἀπὸ παντοίων ἐπιβουλῶν.

Ἄτυχῶς, διὰ μέσου τῆς ἱστορίας, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὑπῆρξαν καὶ ἀναφαίνονται, ὡς μὴ ὠφελε, τοιαῦται ἐπιβουλαί, διενεργούμεναι μάλιστα ἐν

χίας τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον ὁ Μακ. Πρόεδρος καὶ Σεβ. Μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου συμμετέχουν εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας».

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἀκόμη καὶ ἡ διατύπωσις μιᾶς προοπτικῆς, ἡ ὁποία θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ εὐχῆ. Ἐάν, ὅπως εἶναι εὐκταῖον, ἐκάστη ἐκ τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν ἀναπτύξῃ τοιοῦτοτρόπως τὸ ἔργον τῆς, ὥστε τοῦτο εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐξελιχθῆ εἰς ὀλόκληρον ὄργανισμὸν, τότε ἡ παλαιὰ «Ἀποστολικὴ Διακονία» θὰ μετεμορφώνητο εἰς πολλὰς νέας αὐτοτελεῖς «Ἀποστολικὰς Διακονίας» μὲ νέας ὀνομασίας. Δὲν ἔγινεν ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον, ἀλλὰ τὸ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀλλὰ ἔγινε διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐάν ὁ Θεὸς δείξῃ, ὅτι τὸ ἐπιτελικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας πρέπει τυχὸν εἰς τὸ μέλλον νὰ προσλάβῃ καὶ νέας μορφὰς καὶ διαστάσεις, τότε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» θὰ ἐξακολουθῆ νὰ εἶναι φωτεινὸν καὶ ἀκτινοβόλον ὄροσημον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διότι θὰ ἔχῃ πραγματοποιήσῃ ἔργον ρηξικέλευθον, πρωτοποριακὸν καὶ προδρομικόν, θὰ ἔχῃ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον πρὸς

σταθερὰν ἀναγεννητικὴν κατεύθυνσιν καὶ πορείαν, θὰ ἔχῃ ἐνοποιήσῃ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν καὶ θὰ ἀκτινοβολῆ, ὅπως ἤδη ἀκτινοβολεῖ, εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, προσαρμύζουσα μὲ εὐελιξίαν τοὺς στόχους τῆς εἰς τὰ νέα δεδομένα καὶ ἀναπτύσσουσα ποσοτικῶς καὶ τελειοποιούσα ποιοτικῶς ἔστω μικρότερον ἀριθμὸν ἐπιτελικῶν δραστηριοτήτων.

Ἐξ αὐτῶν γίνεται κατανοητόν, ὅτι ἡ πεντηκονταετηρίς, τὴν ὁποίαν ἐορτάζομεν σήμερα, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἀφ' ἑνὸς ἀφορμὴ διὰ προβολὴν ἀπολογισμοῦ ἀξιολόγων καὶ λαμπρῶν ἐπιτευγμάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου λυκαυγές, χαραυγὴ νέων ἐλπιδοφόρων ὀραματισμῶν καὶ προοπτικῶν, διὰ τὴν τελικὴν διαμόρφωσιν καὶ πραγμάτωσιν τῶν ὁποίων εἴθε ὁ Θεὸς εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην στιγμὴν νὰ ἀποκαλύπτῃ τὸ θέλημά Του καὶ νὰ ἀναδεικνύῃ τοὺς καταλλήλους συνεργούς Του.

Σὰς εὐχαριστῶ !

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

δνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς εἰς Αὐτὸν πίστεως, ἐπιβουλαί, τὰς ὁποίας ὁμως ὁ εὐσεβὴς Ὁρθόδοξος ἐν Πολωνία λαός, χάριτι καὶ εὐλογία τοῦ Παναγίου Θεοῦ, ἀντιμετώπισε σθεναρῶς καὶ ἔδωκε συγκινητικὴν μαρτυρίαν τῆς προσηλώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ Ὁρθόδοξῳ ἡμῶν πίστει καὶ εὐσεβείᾳ. Διὸ καὶ κρίνει εὐκαιρον, ἄξιον καὶ δίκαιον ἢ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μητρη Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ παρουσίᾳ εὐλογημένη συναντήσει ἡμῶν, Μακαριώτατε ἀδελφέ, ὅπως ἐκφράσῃ τὸν ἔπαινον αὐτῆς καὶ ἀπευθύνῃ ὀλόθυμον τὴν εὐλογίαν αὐτῆς πρὸς τὸ ποιμνιον τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν διὰ τὴν τοιαύτην ἐμμονὴν αὐτοῦ ἐν τῇ πίστει τῶν πατέρων ἡμῶν.

Ἐχει δὲ δι' ἐλπίδος καὶ εὐχεται καὶ προσεύχεται ἢ Ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὅπως ἐντὸς τῆς δημιουργηθείσης ἐκ τῶν διεξαγομένων μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν Θεολογικῶν Διαλόγων εὐνοϊκῆς ἀτμοσφαιρας τοιαύταις δυσάρεστοι καὶ ἀπαράδεκτοι καταστάσεις ἐκλείψωσιν ὀριστικῶς, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὀφειλετικῆς κοινῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας ἡμῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐπὶ προαγωγῇ τῆς ἱερᾶς ὑποθέσεως τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει θεωροῦμεν χρέος ἡμῶν ὅπως παράσχωμεν, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν, τὴν διαβεβαίωσιν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ δι' Αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀγιοτάτην κατὰ Πολωνίαν Αὐτοκέφαλον Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὅτι, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, οὕτω καὶ σήμερον καὶ εἰς τὸ μέλλον, θὰ ἔχη ἀμέριστον τὴν ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς πανσέπτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀδελφικὴν βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν, διότι οὗτος ἀείποτε λογίζεται ὡς ἱερὰν αὐτοῦ εὐθύνην, διὰ γε τὴν ἰδιάζουσαν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Ὁρθόδοξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν θέσιν αὐτοῦ, τὸ συντηρεῖν καὶ συναντιλαμβάνεσθαι ταῖς χρεῖαις τῶν ἐμπεριστάτων καὶ δοκιμαζομένων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς ἀπέδειξε τοῦτο πλειστάκις ἐν διαφόροις περιοχαῖς καὶ περιστάσεσι.

Μακαριώτατε,

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ ἔτους τούτου, ἀφιερωμένου διεθνῶς εἰς τὴν εἰρήνην, ἔχοντες τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογίαν τῆς συλλειτουργίας ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ τούτῳ Ναῷ μετὰ τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος, δεηθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ, πεφιλημένε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, τοῦ Ἀρχοντος τῆς εἰρήνης, κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν τῆς Γεννήσεως Αὐτοῦ, «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ συμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως», ὑπὲρ ὧν «ἐν ἐσπέρῳ καὶ πρωί καὶ μεσημβρία καὶ ἐν παντὶ καιρῷ» προσεύχεται ἢ Ἁγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς πραγματώσεως τῶν ἰδεωδῶν τούτων τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, «τῆς ἐπὶ γῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας», ὑπὲρ ἧς συμπάλλομεν σήμερον μετὰ τῆς οὐρανοῦ στρατιᾶς τῶν ἀγγέλων, πορευέται, πεποιθήμεν, σταθερῶ τῷ ποδί, χειραγωγούμενη ὑπὸ τοῦ Παρακλήτου, ἢ μέλλουσα νὰ ἀποτελέσῃ ἱστορικὸν σταθμὸν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνο-

δος τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς ὁποίας συμπράττει καὶ συνεργάζεται καὶ ἢ Ἀγιοτάτη κατὰ Πολωνίαν Ἐκκλησία μετὰ πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ἀγιοτάτων ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

Μακαριώτατε καὶ περισπούδαστε ἅγιε Ἀδελφέ,

Μὲ τὰς σκέψεις καὶ τὰ ἀισθήματα ταῦτα χαιρετίζοντες ἐγκαρδίως Ὑμᾶς καὶ τοὺς σὺν Ὑμῖν ἀδελφοὺς ἐν τῇ ἱστορικῇ ἔδρᾳ ἡμῶν ταύτῃ ἐκφράζομεν Ὑμῖν καὶ αἰθὶς τὴν βαθεῖαν ἀγάπην καὶ τὴν τιμὴν τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν προσοπικῶς πρὸς τὸ ὑψηλὸν πρόσωπον Ὑμῶν καὶ πρὸς τὴν Ἀγιοτάτην Ὑμῶν Ἐκκλησίαν.

Σκέπτο, φρουροὶ καὶ στηρίζοι ὁ Κύριος Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, τὴν καθ' Ὑμᾶς Ἀγιοτάτην Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν καὶ πᾶσαν Ἐπισκοπὴν Ὁρθόδοξον ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης (Ἐφ. 4,3) εἰς δόξαν τοῦ παναγίου Αὐτοῦ Ὀνόματος.

Η ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Παναγιώτατε,

Ὡς συμβολικὸν σημεῖον τῆς στηρίξεως ὑφ' Ὑμῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὡς σύμβολον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐνότητος ἡμῶν ἐγκαρδίως εὐχαριστῶ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ὡς Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ. Ἐχάρημεν σήμερον πολὺ διὰ τὴν συμμετοχὴν ἡμῶν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο γεγονός, ἐν ᾧ συνεμερίσθημεν τὴν χάριν τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας ἐν τῇ κοινῇ Τραπέζῃ τοῦ Κυρίου.

Ἐλλογημένη ἢ βασιλεία τοῦ Πατρός, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐφ' ἧς εἶναι ἰδρυμένη ἢ βασιλεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Θεμέλιον τῆς βασιλείας ταύτης εἶναι οἱ λόγοι: «Σὺ εἶ ὁ Χριστός, Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος». Ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει οὔτε ὄρια, οὔτε στρατόν, οὔτε ὄπλα, οὔτε ἀεροπορίαν, οὔτε χρήματα. Ἐχει μόνον τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ κήρυγμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Τῆς βασιλείας ταύτης οὐκ ἔσται τέλος.

Τὴν χαρὰν τῆς βασιλείας ταύτης ἡμεῖς ἔχομεν λάβει διὰ τῶν δύο Ἁγίων ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Καὶ ἡμεῖς οἱ Σλαῦοι ὄλοι, αἱ Σλαυικαὶ Ἐκκλησίαι, δὲν νοοῦμεν ἑαυτοὺς ἄνευ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ δεσμοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν.

Ἐλάβομεν παρ' Ὑμῶν τὸν Σταυρὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ σταυροῦ ἡμῶν ἢ Μητρη Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔτεινε πρὸς ἡμᾶς τὴν χεῖρα καὶ ἐστήριξεν ἡμᾶς. Τὴν ἡμέραν δὲ τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν ἔτεινε πρὸς ἡμᾶς καὶ πάλιν τὴν χεῖρα, εὐλόγησασα ἡμᾶς εἰς αὐτοκέφαλον ζώην, καὶ καταστήσασα τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν.

Παναγιώτατε,

Ἡ ὑφ' ἡμῶν τὴν στιγμήν ταύτην προσφερομένη Ὑμῖν εἰκὼν εἶναι εἰκὼν τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς ἐμ-

Ἐπί τῇ μνήμῃ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

Αὐτὴ τὴν ἐξαιρετικὰ τιμητικὴ ἡμέρα γιορτάζουμε καὶ πανηγυρίζουμε γιὰ μιὰ ἀκόμη χρονιά, τὴν ἀγία μνήμη τῶν θεοφόρων Πατέρων μας, τοῦ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ «οὐρανοφάντορος», τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, τοῦ «τὴν γλῶτταν χρυσορρήμονος» καὶ τοῦ θείου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Τιμοῦμε τὴν ἀγία μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ Διδασκάλων μας, καὶ οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, καὶ οἱ λειτουργοὶ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Γραμμάτων. Ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι, μαθητὲς καὶ σπουδαστές, αἰῶνες τώρα γευόμαστε τὰ νάματα τῆς θεογνωσίας τους καὶ ξεδιψοῦμε στοὺς «μελιρρύτους ποταμούς τῆς σοφίας» τους.

Ὅσες φορές ἀποφασίζουμε νὰ πλησιάσουμε καὶ νὰ ζήσουμε κοντὰ στοὺς Πατέρες μας, νιώθουμε πόσο ζωντανοὶ εἶναι, πῶς παίρνουν ὅλο τὸν πόνο καὶ τὴν ἀγωνία μας, πῶς ἀξιοποιοῦν, εὐλογοῦν καὶ μεταμορφώνουν τὰ πάντα. Μέσα στὰ κείμενά τους καὶ σ' ὅλη τὴ δρᾶση

τους βρίσκουμε δικαιομένη ὅλη τὴν ἀναζήτηση τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅσο μελετοῦμε τὸ λόγο, τοὺς ἀγῶνες, τὴν ἄσκησι, τὴν προσευχή, τὴ θυσία καὶ τὴν προσφορὰ τῆς ἀπέραντης ἀγάπης τους, τόσο τοὺς νιώθουμε σὰν πηγὲς ζωῆς, ὀλοζώντανους, δίπλα μας. Τοὺς ἀκοῦμε νὰ μᾶς μιλοῦν, νὰ λύνουν τίς ἀπορίες μας, νὰ διατυπώνουν τὰ προβλήματα μας, νὰ μᾶς καταλαβαίνουν, νὰ μᾶς πηγαίνουν πρὸ μακριὰ ἀπ' ὅ,τι περιμέναμε, νὰ μᾶς περιβάλλουν μὲ τὴ χάρη τους τὴν ἀνεριμήνευτη. Κοντὰ τους ἀποκτοῦμε ἄλλη αἴσθησι γιὰ τὸ ποῖός εἶναι σύγχρονος καὶ ποῖός περασμένος. Κοντὰ τους βλέπουμε ὅτι τὸ ἀληθινὸ εἶναι αἰώνιο, σεμνὸ καὶ παντοδύναμο. Κοντὰ τους τὸ ψεύτικο καὶ τὸ ἐπὶ μέρους ἀποδεικνύεται ὄχι μόνο στεῖρο, ἀλλὰ καὶ ἀνύπαρκτο. Ὅσο τοὺς γνωρίζουμε, νιώθουμε νὰ λάμπει τὸ ἔνδυμα τοῦ λόγου τους μὲ τὴν ἴδια χάρη πὺλ λάμπει ἡ ψυχὴ τους. «Ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος ἐκζητήσαντι, καὶ τὰ κάλ-

φρανισθεῖσιν εἰς τὸν Ἅγιον Ἀβραάμ: ἐνότης θελήσεως, ἐνότης σκέψεως καὶ ἐνότης ἐνεργείας. Εἶθε ὁ Θεός, ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ τηρῇ τὰς Ὁρθόδοξους ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐν ἐνότητι θελήσεως, σκέψεως καὶ ἐνεργείας, ὥστε εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Πανορθόδοξον Σύνοδον ἐν μιᾷ καρδίᾳ καὶ ἐν ἐνὶ πνεύματι νὰ ὁμολογήσωμεν τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δόξαν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξου πίστεως. Δι' ἡμᾶς μία μόνον ὑπάρχει ὁδός, νὰ κηρύττωμεν πρὸς πάντας τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὴν Ἀνάστασιν καὶ νὰ καταστήσωμεν τὸν λαὸν ἡμῶν μέτοχον τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς εἰκόνας λίθοι προέρχονται ἐκ τῆς μητρὸς ἡμῶν γῆς. Ὁλόκληρος ὁ Πολωνικὸς λαός, οἱ Ὁρθόδοξοι, καὶ ὄχι μόνο οἱ Ὁρθόδοξοι, ἔχουν βαθὴν σεβασμὸν πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογῇ τὴν Χώραν ἐν ἣ ζῆτε, νὰ εὐλογῇ τὴν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, νὰ διαφυλάττῃ τὸν Ὁρθόδοξον λαὸν καὶ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Χώρας Ὑμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐδοκίᾳ.

Παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα ὡς σύμβολον τῆς ἐνότητος ἡμῶν καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς κοινῆς ἡμῶν προσευχῆς.

Η ΠΡΟΠΟΣΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μακαριώτατε καὶ περισπούδαστε ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος,

Προσκυνήσαντες τὸν Ἅγιον τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἀξιοθένητες μεταχεῖν τοῦ δείπνου Αὐτοῦ τοῦ μυστικοῦ, παρακαθήμεθα νῦν εἰς τὴν τράπεζαν ταύτην τῆς ἀγά-

πης «εἰς τροφήν καὶ ἀπόλαυσιν» διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς ἡμέρας.

Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν υλικῶν.

Ἰδιαιτέρως εὐχαριστοῦμεν τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὠδήγησε τὰ βήματα τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν τιμίων συνοδῶν Αὐτῆς εἰς τὴν αἰωνόβιον ταύτην ἔδραν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ οὕτως ἐπηύξησε τὴν ἀπὸ τῆς Γεννήσεως Αὐτοῦ χαρὰν ἡμῶν, τῶν περὶ ἡμᾶς ἀγίων ἀδελφῶν, τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἀπαντες ὑποδεχόμεθα Ὑμᾶς μετ' αἰσθημάτων ἀνυποκρίτου ἀγάπης, ἐγκαρδιότητος καὶ τιμῆς.

Ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ δ' ἡμῶν ὅπως ἐπανίδωμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ εὐλογήσωμεν ἐκ τοῦ ἐγγύς τὸν εὐσεβῆ Ὁρθόδοξον ἐν Πολωνίᾳ λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἴδωμεν δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ὠραίαν χώραν Ὑμῶν, προτιθέμεθα ὅπως ἀνταποδώσωμεν τὴν ἐπίσημον ταύτην πρὸς ἡμᾶς ἐπίσκεψιν Αὐτῆς ἐν χρόνῳ καθορισθησομένῳ ἐν καιρῷ, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἦ πεπληρωμένη.

Ἐν τῇ προσδοκίᾳ, λοιπόν, τῆς ταχείας ἐπανασυναλήσεως ἡμῶν, ἐγειρομεν τὸ κύπελλον ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας καὶ τῆς ἀξίσεως τῆς ἐν Πολωνίᾳ ἀδελφῆς Ὁρθόδοξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ τῆς μακροημερεύσεως τῆς Ὑμετέρας προσφιλοῦς Μακαριότητος, ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς εὐγενοῦς Χώρας Ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου, τῆς ὁποίας τὴν καλὴν ἀγγελίαν φέρει καὶ ἀπὸν εἰς πάντας ἡ σημερινὴ μεγάλη ἑορτὴ, διδάσκουσα ὅτι μακρὰν τοῦ Χριστοῦ δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ εἰρήνη εἰμὴ μόνον ὑποκατάστατα αὐτῆς.

Εἰς πολλὰ ἔτη, Μακαριώτατε καὶ λιαν ἀγαπητὲ ἀδελφέ!

λη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι», φάλλουμε στο ἀπολυτίκιο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Τὰ κάλλη τοῦ φθέγματός τους, εἶναι χάρισμα, δωρεὰ δοσμένη ἀνωθεν, ἐπειδὴ ζήτησαν τὰ βάθη τοῦ Πνεύματος. Ὁ τρόπος πού γράφουν καὶ μιλοῦν, φανερώνει τὴν καρδιά τους καὶ τὸ ἦθος τους. Δὲν χωρίζεται τὸ περιεχόμενο τῆς ζωῆς τους ἀπὸ τὴν ἔκφραση τοῦ λόγου τους. Εἶναι οἱ ἴδιοι καλλιτέχνες ἄριστοι τοῦ λόγου καὶ θεραπευτὲς τῶν ψυχῶν, σωσμένοι ψυχῇ τε καὶ σώματι. Γι' αὐτὸ ὅλη τους ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα ἀναδεικνύονται ἀληθῆς φιλοκαλία καὶ σωτηρίας χορηγός.

Καὶ ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι οἱ Πατέρες μας, ἐνῶ αἰῶνες τώρα ὁ λαὸς μας καὶ ὅλοι οἱ φορεῖς τῆς Παιδείας μας τοὺς ζοῦν ὡς μοναδικούς Διδασκάλους καὶ Παιδαγωγούς, ἐμεῖς οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀπονευρόνουμε τὴν Παιδεία μας ἀπὸ τὸ ζωντανό τους λόγο καὶ τὸ ἅγιο ἦθος τῆς ζωῆς τους. Ξεκόβουμε τὰ παιδιὰ μας ἀπὸ τὴν ἅγια τροφὴ τῶν Πατέρων μας καὶ τὰ προσφέρουμε πράγματα τίς πιδὸ πολλές φορὲς μικρά, ξέφυγα καὶ ἀνούσια, πού προκαλοῦν ναυτία καὶ ἀδιέξοδα, ἀπογοήτευση καὶ ἀπόγνωση. Ὁμως αὐτοὶ δὲν παύουν νὰ μένουν κοντὰ μας, νὰ μᾶς εὐλογοῦν, νὰ προσεύχονται ἀδιάκοπα γιὰ μᾶς καὶ νὰ μᾶς ἀγιάζουν. Καὶ αὐτὴ τὴ μυστικὴ τους παρουσία καὶ εὐλογία, τὴ ζοῦμε σὲ κάθε Θεῖα Λειτουργία.

Ἐμεῖς συνηθίσαμε νὰ βλέπουμε τοὺς Πατέρες μας μόνον ὡς μεγάλους Παιδαγωγούς καὶ Διδασκάλους, ὡς ἀγωνιστὲς καὶ ἔκφραστὲς τῆς ἀλήθειας, ὡς ἐπιστήμονες καὶ φιλοσόφους, ὡς μεγάλους Ποιμενάρχες, ἢ ὡς κοινωνικούς ἐπαναστάτες. Καὶ δὲν υποψιαζόμαστε, πὼς ὅλη αὐτὴ ἡ δραστηριότητά τους ἦταν ἐνταγμένη στὴ θεῖα Λατρεία, πὼς ἀπ' αὐτὴν πῆγαζαν τὰ πάντα, ὅσα ἔγραφαν ἢ κήρυξαν ἢ ἔζησαν ἢ ἔπραξαν. Πὼς μέσα στὴ θεῖα λατρεία, καὶ ἰδιαίτερα στὴ θεῖα Λειτουργία, συγκεφαλαιώγεται ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, ὅλη ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅλη ἡ ζωὴ τῶν ἁγίων καὶ ὅλη ἡ δικὴ μας ζωὴ. Πὼς ἐδῶ τελετουργοῦνται, ἐδῶ βρίσκονται καὶ ἐδῶ υπερνικῶνται τὰ πάντα. Πὼς ἐδῶ εἶναι τὸ σπῆτι μας, οἱ φίλοι μας, οἱ ἀδελφοὶ μας, οἱ ἐλπιδες μας. Πὼς ἐδῶ βρίσκουμε τὴ χαρὰ μας, τὸν ἑαυτό μας, τὸ Θεὸ μας, ὅλους τοὺς ἀδελφούς μας καὶ ὅλους τοὺς φίλους μας τοὺς ἁγίους. Πὼς ἐδῶ βρίσκουμε ὅλη τὴ ζωὴ μας.

Μέσα στὴ θεῖα Λατρεία ἔζησαν καὶ δημιούργησαν οἱ ἅγιοι. Καὶ αὐτὲς τίς λειτουργικὲς τους ἐμπειρίες μᾶς τίς ἔδωσαν καὶ ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος στίς γνωστὲς μας θεῖες Λειτουργίες πού φέρουν τὸ ὄνομά τους. Πιδὸ γνωστὴ μᾶς εἶναι ἡ θεῖα Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, γιατί τελεῖται ὅλο σχεδὸν τὸ χρόνο κάθε γιορτῆ καὶ Κυριακῆ. Ἀπ' αὐτὲς λοιπὸν τίς λειτουργικὲς ἐμπειρίες τῶν ἁγίων μας, ἄς ἐπισημάνουμε καὶ ἄς σχολιάσουμε μερικὲς αἰτήσεις πού ἀπευθύνουμε στὸ Θεὸ κατὰ τὴ θεῖα Λειτουργία.

Στὴν ἀρχὴ τῆς Θ. Λειτουργίας ἀκοῦμε τὸ λειτουργὸ νὰ παρακαλεῖ τὸ Θεό: «Ἵπὲρ τῆς πόλεως ταύτης,

πάσης πόλεως, χώρας, καὶ τῶν πίστει οἰκούντων ἐν αὐταῖς». Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι οἰκουμενική: Ἀγκαλιάζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅλους τοὺς τόπους, ὅλους τοὺς χρόνους. Αὐτὴ τὴν ἀγάπη μιμεῖται ἡ ἅγια μας Ἐκκλησία καὶ αὐτὴν μᾶς προτρέπει νὰ κατακτήσουμε κι ἐμεῖς. Ξεχειλισμα αὐτῆς τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ δέηση γιὰ τὴν πόλη μας, γιὰ κάθε πόλη καὶ χώρα. Οἱ πιστοὶ ἀγαποῦν τὸν κάθε τόπο, τὸν κάθε ἀνθρώπο. Ὅπως μᾶς λέει ὁ ἅγιος Πατὴρ πού ἔγραψε τὴν «πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή», οἱ πιστοὶ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου. Συγχαίρουν στὴ χαρὰ τῶν ἀνθρώπων, συμπονοῦν στὸν πόνο τους. Ἀγαποῦν τοὺς ἀνθρώπους περισσότερο ἀπ' ὅσο τοὺς ἀγαποῦν οἱ κατὰ σάρκα γονεῖς τους. «Γιατὶ οἱ ἄγιοι, ὅπως μᾶς λέει ὁ θεὸς Χρυσόστομος, κατεῖχαν θέση πατέρα μὲ τὴν ἀγάπη τους καὶ τὴν φροντίδα τους γιὰ τὸ λαό».

«Αὐτὴν τὴν πατρικὴ ἀγάπη ἔδειξε ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιὰ τίς πόλεις τῶν ὁσίων ὑπῆρξε πατέρας, ὅπως π.χ. γιὰ τὴν Ἀντιόχεια. Οἱ 21 ὁμιλίες του «Εἰς Ἀνδριάντας» εἶναι ἡ δεδαίωση τῆς ἀγάπης του γιὰ τὴν πόλη αὐτή. Ὅταν στίς ἀρχὲς τοῦ 387, μὲ ἀφορμὴ μιὰ μεγάλη φορολογία πού ἐπιβλήθηκε ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Θεοδόσιο, ἔξαλλα πλήθη Ἀντιοχείων ἔσπασαν τὰ ἀγάλματα τοῦ Αὐτοκράτορα, τῶν παιδιῶν καὶ τῆς συζύγου του, ὁ Αὐτοκράτορας στέρησε τὴν πόλη ἀπὸ ὅλα τὰ προνόμια τῆς καὶ ἀπειλοῦσε νὰ τὴ γκρεμίσει ἀπ' τὰ θεμέλια. Φόβος καὶ τρόμος ἀπλώθηκε παντοῦ. Ὅσοι μπόρεσαν ἔφυγαν μακριά. Οἱ ἄλλοι περίμεναν νὰ ξεσπάσει τὸ κακό. Τότε ὁ Ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Φλαβιανός, γέρος στὴν ἡλικία καὶ ἄρρωστος, ξενιθὰ μέσα σὲ χειμῶνα βαρὺ γιὰ τὴν Κων) πόλη, γιὰ νὰ καταπραῖνει τὴν ὀργὴ τοῦ Αὐτοκράτορα. Στὴν πόλη ἀπομένει ὁ τότε πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, στὸν ὁποῖο καταφεύγει ὁ λαός. «Ἡ ἀγορὰ ἄδειασε καὶ ἡ Ἐκκλησία γέμισε», λέει ὁ Ἅγιος. Αὐτὰ τὰ στρωμαγμένα στὴν ἔκκλησία πλήθη παραγγερεῖ ὁ ἅγιος Πατέρας καὶ τὰ διδάσκει τὸ νόημα τῆς συμφορᾶς. Καὶ ὅταν συγκροτήθηκε δικαστήριον ἀπὸ ἀπεσταλμένους τοῦ Αὐτοκράτορα γιὰ νὰ ἀπολογηθοῦν οἱ ἔνοχοι, μοναχοὶ κλεισμένοι χρόνια μέσα στίς καλύβες τους πάνω στὰ βουνά, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς παρακαλέσει, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς συμβουλευθεῖ, ἄφησαν τίς σκηνές καὶ τίς σπηλιές τους καὶ συνέρρευσαν ἀπὸ παντοῦ σὰν ἄγγελοι ἀπὸ τὸν οὐρανό. Καὶ μπορούσες νὰ δεῖς τὴν πόλη νὰ μοιάζει μὲ οὐρανὸ τότε, γιατί παντοῦ ἔδλεπες ἐκεῖνους τοὺς ἁγίους, καὶ μόνο μὲ τὴν ἐμφάνισή τους νὰ παρηγοροῦν τοὺς πονεμένους». Κι ὅταν τέλος μαθεύτηκε ὅτι πέτυχε ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ, κι ὅτι ὁ Αὐτοκράτορας ἔδωσε συγχώρηση στὸ λαό, ὁ ἱερός Χρυσόστομος πανηγυρίζει μαζί μὲ τὸν Ἐπίσκοπο καὶ τοὺς πιστοὺς τὴ σωτηρία τῆς πόλεως: «Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τὴν ἱερὰν ταύτην ἑορτὴν μετὰ χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πολλῆς καταξιώσας ἡμᾶς ἐπιτελέσαι σήμερον... Εὐχαριστῶμεν τῷ φιλανθρώπων Θεῷ, καὶ θαυμάζωμεν Αὐτοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν κηδεμονίαν τὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως γεγεννημένην».

Κι ἄλλη φορά, ὅταν σεισμὸς μεγάλος ἔγινε στὴν Ἀντιόχεια, οἱ πιστοὶ μὲ ἀγρυπνίες, μὲ προσευχές, μὲ

νηστείες ζήτησαν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ὅταν δὲ ὁ Θεὸς ἀπάντησε στὸ αἴτημα τῶν πιστῶν, ὁ ἱερός Χρυσόστομος τοὺς μίλησε ὡς ἐξῆς: «Οἱ φαλμωδίες σας ἔγιναν θεμέλια τῆς πόλεώς μας. Ἀπὸ ψηλά ἢ ὀργή, καὶ ἀπὸ χαμηλά ἢ φωνή σας. Τὴν ὀργή πού ἔριχνε ὁ οὐρανός, τὴ συγκράτησε ἡ φωνή πού ἀνέπειπε ἀπὸ κάτω ἢ γῆ. Ἀνοίχτηκαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ρίχθηκε κάτω ἡ ἀπόφαση. Ὁ Θεὸς ἔβγαλε τὴν ἀπόφαση καὶ ἐμεῖς λύσαμε τὴν ὀργή του. Δὲν θὰ ἦταν λάθος νὰ πεῖ κανεὶς πὼς εἴσαυτε κηδεμόνες καὶ σωτῆρες τῆς πόλεως. Ποῦ εἶναι οἱ ἄρχοντες; Ποῦ εἶναι οἱ μεγάλοι σωτῆρες; Ἀληθινά, ἐσεῖς εἴστε οἱ πύργοι τῆς πόλεως καὶ τὸ τείχος της καὶ ἡ ἀσφάλειά της. Γιατὶ ἐκείνοι μὲ τὴν ἁμαρτία τους ἔκαναν τὴν πόλη σαθρή καὶ ἐτοιμόρροπη, καὶ ἐσεῖς μὲ τὴ δική σας ἀρετὴ τὴ στηρίζατε».

Ἔτσι ἀγάπησαν καὶ ἔτσι ἀγαποῦν οἱ ἄγιοι τὴν πόλη τους καὶ κάθε πόλη καὶ χώρα. Κι ἐμεῖς πάντα, καὶ ἰδιαίτερα στὴ Θ. Λειτουργία, τοὺς μιμούμαστε. Κι εὐχόμαστε γιὰ τὴν πόλη μας καὶ γιὰ τὴν οἰκουμένη, γιατί πάνω στὸ ἅγιο θυσιαστήριο «τὸ κοινὸν τῆς οἰκουμένης κείται καθάρσιον». Χάρη στὸ Χριστό, σ' αὐτὸ τὸ θῆμα πού ἐξαγνίζει τὴν οἰκουμένη, «παίρνομε θάρρος καὶ προσευχόμαστε γιὰ τὴν οἰκουμένη, ὅπως ἀναφέρει ὁ θεὸς Χρυσόστομος» (Ἱερομ. Γρηγορίου, Ἡ Θ. Λειτουργία, Β' ἔκδ., ἔκδ. Δόμος, Ἀθήναι 1985 σ. 147-149).

Στις μέρες μας γίνεται πολὺς λόγος γιὰ τὴν εἰρήνη. Συνέδρια, πορείες εἰρήνης, ὀργανώσεις καὶ ποιικίλες δραστηριότητες γιὰ τὴν εἰρήνη κατακλύζουν ὅλες σχεδὸν τίς χώρες τοῦ πλανήτη μας. Αὐτὸ φανερώνει, πέρα ἀπ' τίς ὅποιες ἐπιφυλάξεις μπορεῖ νὰ ἔχει κανεὶς, τὴ βαθεῖα λαχτάρω τῶν λαῶν γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου. Αὐτὸ ὅμως τὸ ἀγαθὸ τῆς εἰρήνης, πού μόλις στὰ χρόνια μας φαίνεται νὰ ἀνακάλυψε ὁ κόσμος, ἡ ἅγια Ἐκκλησία μας τὸ θέτει ὡς βασικὴ προϋπόθεση ὅλης τῆς ζωῆς μας μὲ τὸ Θεὸ καὶ μεταξύ μας. Εἶναι μάλιστα χαρακτηριστικὸ πὼς ἡ Θ. Λειτουργία ἀρχίζει μὲ δεήσεις γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τελειώνει πάλι μὲ ἀναφορά στὴν εἰρήνη.

Ἀμέσως μετὰ τὴ δοξολογία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ Μητέρα Ἐκκλησία μᾶς διδάσκει τὸν τρόπο τῆς λειτουργικῆς προσευχῆς. Μᾶς καλεῖ «ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν», μὲ εἰ ρ ἡ ν η ἄς παρακαλέσουμε τὸν Κύριο. Ὁ δρόμος πού ὁδηγεῖ στὴ Θ. Λειτουργία καὶ στὸ Θεὸ εἶναι ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς. Χωρὶς αὐτὴν δὲν μποροῦμε νὰ λειτουργηθοῦμε. Ἡ ἁμαρτία ἔφερε μέσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν κόσμον τὴ σύγχυση καὶ τὴν παραχρῆ. Μὲ τὴν ἁμαρτία ὁ ἄνθρωπος ἔγινε ἔχθρος τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ πλησίον του. Γι' αὐτὸ καὶ παρακαλοῦμε ἀμέσως στὴ συνέχεια τὸ Θεὸ νὰ μᾶς χαρίξει «τὴν ἀνωθεν εἰρήνην», πού εἶναι ὁ Χριστός, «ἡ ὄντως εἰρήνη τοῦ ἀνθρώπου», «Αὐτός ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν» (Ἐφεσ. 6' 14). Κι αὐτὴ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ πού ζητάμε, εἶναι ἡ ἐνάρετη ζωὴ. Ὅπως χαρακτηριστικὰ μᾶς λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, «ἡ εἰρήνη εἶναι καρπὸς ὅλων μαζί τῶν ἀρετῶν καὶ ὅλης τῆς πνευ-

ματικῆς ἐργασίας, ἀφοῦ δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποκτήσει τέλεια εἰρήνη αὐτὸς πού στερεῖται ἔστω καὶ μιὰ ἀρετῆ».

Στὴ συνέχεια παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ «Ἵπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου». Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅσο-δήποτε μακριὰ καὶ ἂν βρίσκονται, εἶναι ἀδελφοί μας. Ὅλοι μαζί οἱ πιστοὶ ἀποτελοῦμε τὴν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ παρακαλοῦμε νὰ εἰρηνεύει ὅλος ὁ κόσμος, ὅλοι οἱ ἀδελφοί μας. Ἡ σύγχυση καὶ ὁ θόρυβος διακαρῶν καὶ κομματιάζουν τὸν ἕνα. Ἡ εἰρήνη ἐνώγει τοὺς πολλούς. Πότε θὰ καταλάβουμε οἱ ἄνθρωποι πὼς ὁ δεσμὸς τῆς εἰρήνης δὲ συνθλίβει τοὺς δεμένους μ' αὐτήν, πὼς δὲν τοὺς πιέζει, ἀλλὰ τοὺς κάνει νὰ γιώθουν πολὺ ἐλεύθεροι καὶ ἀπ' τοὺς ἐλεύθερους, «ἐν εὐρυχωρίᾳ πολλῇ», μέσα στὴν εὐρυχωρία τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ;

Γι' αὐτὸ καὶ σ' ὅλη τὴ Θ. Λειτουργία ὁ λειτουργὸς δὲν παύει πολλὰς φορές νὰ θυμίζει στὴν Ὁραία Πύλη τοῦ Ναοῦ καὶ εὐλογώντας τοὺς πιστοὺς νὰ λέει: «Εἰρήνη πᾶσι». Πόσο ὠραία τὸ σημειώνει ὁ θεὸς Χρυσόστομος: «Ὅταν εἰσέλθῃ τῷ Ναῷ ὁ προσετός τῆς Ἐκκλησίας, εὐθέως λέγει "Εἰρήνη πᾶσιν". Ὅταν ὀμιλῇ, "Εἰρήνη πᾶσιν". Ὅταν εὐλογῇ, "Εἰρήνη πᾶσιν". Ὅταν ἀσπάζεσθαι κελεύῃ, "Εἰρήνη πᾶσιν". Ὅταν ἡ θυσία τελεσθῇ, "Εἰρήνη πᾶσιν". Καὶ μεταξύ πάλιν, "Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη". Καὶ αὐτὴ ἡ συνεχὴς προσφορά ἀπὸ τὸ λειτουργὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Θεοῦ ὀφείλεται στὸ ὅτι, τὸ νὰ εἰρηνεύουμε μεταξύ μας καὶ μὲ τὸ Θεὸ, αὐτὸ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ γιὰ κάθε καλὸ. Γι' αὐτὸ καὶ στὴ διάρκεια τῆς Θ. Λειτουργίας ὁ λειτουργὸς πολλὰς φορές προσφέρει τὴν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ, ὅπως μᾶς λέει πάλι ὁ ἱερός Χρυσόστομος, «ἡ εἰρήνη εἶναι ἡ μητέρα ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Αὐτὴ εἶναι τὸ στήριγμα τῆς χαρᾶς μας. Αὐτὴ ἀνοίγει τὸ δρόμο γιὰ τὴν ἀγάπη». Παίρνομε μέσα μας τὴν εἰρήνη καὶ βαδίζουμε πρὸς τὴν ἀγάπη. Βαδίζουμε πρὸς Αὐτόν, πού εἶναι ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀγάπη μας.

Καὶ φτάνουμε στὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας. Κι ἀκοῦμε τὸν λειτουργὸ νὰ ἀναφωνεῖ: «Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν». Ἄς φύγουμε μὲ εἰρήνη. Μᾶς καλεῖ νὰ γυρίσουμε πίσω στὸν κόσμο, «μέσα στὸ ἀγιάζι τοῦ κόσμου» ὅπως λέει καὶ ὁ ποιητής, καὶ νὰ βαδίσουμε τὴν ὁδὸ τοῦ μαρτυρίου τῆς ζωῆς μας. Νὰ γίνουμε μάρτυρες τῆς καινῆς ζωῆς, τῆς καινουργίας ἐν Χριστῷ ζωῆς. Νὰ γίνουμε μάρτυρες τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο μᾶς τὸν πονεμένο καὶ βασανισμένο, τὸν τρομοκρατημένο καὶ γεμάτο ἀγωνία.

Αὐτὴ τὴν ἅγια μέρα τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Πατέρων μας, ἄς παρακαλοῦμε τὸν Κύριό μας καὶ Σωτῆρα μας, μὲ τίς εὐχὲς καὶ τίς πρεσβεῖες τους, νὰ χαρίξει τὴν εἰρήνη Του, τὴν «πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν», στὶς καρδιές μας, στοὺς ἀδελφούς μας, καὶ στὸν κόσμο Του «ἅπαντα». Ἀμήν.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

4. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Θεοφάνους, Γράμμα Ευεργετικὸν (1640).

Ἔστι χειρόγραφον ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,42X 0,55 μ. Ἀπευθύνεται πρὸς ἅπαντα τὸν Κλήρον καὶ τοὺς εὐσεβεστάτους καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀθρόους καὶ τοπάρχους καὶ δι' αὐτοῦ συνιστάται ὅπως οἱ πάντες ἐλεήσουν τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Καιρουπόλεως κύριον Νεόφυτον, ἔχει δὲ ὡς κάτωθι:

† Θεοφάνης ἐλέω Θεοῦ Πατριάρχης Ἁγίας πόλεως Ἱεροσολήμων καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Οἱ ἀπανταχοῦ, εὐρισκόμενοι, Θεόσιπτε καὶ Γαληνίατε Βασιλεῦ καὶ ἀγιώτατοι Πατριάρχαι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί. Εὐσεβέστατοι καὶ ἐκλαμπρότατοι ἀθρόοι καὶ τοπάρχαι καὶ πανιερώτατοι καὶ θεοπροβλήτοι Μητροπολίται, καὶ Ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, παροισώτατοι Ἱερομόναχοί τε καὶ μοναχοί, ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς, ἐνδοξότατοι καὶ περιφανέστατοι ἄρχοντες καὶ ἄλλως εἰπεῖν ἅπας ὁ τοῦ Κυρίου Χριστιάνου καὶ περιούσιος λαός, τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μειριότητος Χάρις εἴη ὑμῖν, εὐχήν τε, καὶ ἔλεος παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος, παρὰ δὲ τῆς ἡμῶν μειριότητος εὐχὴν καὶ εὐλογίαν καὶ συγχώρησιν.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου γράμματος δηλοποιούμεν καὶ τὸν παρόντα θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Καιρουπόλεως κύριον Νεόφυτον, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συλλειτουργόν, τὸν ἐξ Ἀθηνῶν, ἐξ εὐγενῶν γονέων καὶ ἐκ γένους περιφήμον ὑπάρχον, ἀδελφὸν ὄντα, καὶ τοῦ μακαρίου προῶν Λακαδαίμονος κυροῦ Ἰωάσαφ ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸ πολλὰ καὶ ἄπειρα χρεῖα τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἀδικούμενος ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν καὶ βάλλοντας καὶ ἐγγυητὰς τοῦ αὐτοῦ χρεῖους τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ ἐνοχλούμενος καθ' ἐκάστην, ἦλθε καὶ ἡμᾶς καὶ ἐδεήθη τοῦ παρόντος γράμματος. Διὸ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ἵνα δεχόμενοι αὐτὸν ἀσπασίως ἐπιδόσῃτε πρὸς αὐτὸν ἐλεημοσύνην ὁ καθεὶς τὴν κατὰ δύναμιν, ἐξ ὧν ὁ Κύριος ὑμῖν ἐδώρησατο ἀγαθῶν καὶ θέλειται ἔξει τὸν μισθὸν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ λέγοντος ἐν Εὐαγγελίῳ γίνεσθε ὄν οἰκτιρῶνες καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν οἰκτιρῶν ἐστὶ καὶ πάλιν μακάριοι οἱ ἐλεήμονες διὸ αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Διὰ τὰ αὐτὰν τὰ ὑπάρχοντά σας καὶ εὐλογῆ τὸς κόπους σας καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐλεεῖ καὶ δαεῖζει, ὁ δίκαιος καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν ἔσται. Οὕτω ποιῶντες θέλειται ἀκού-

σαι τῆς μακαρίας Ἐκείνου φωνῆς, τὸ δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε, τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν Βασιλεία ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Οὕτω ποιήσατε, ἵνα διὰ τῆς ὑμετέρας βοηθείας καὶ συνδρομῆς, δυναθῆτε ἐλευθερωῶσαι τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ χρέους, ὑμεῖς δὲ τὸν ἄξιον μισθὸν παρὰ Θεοῦ λάβετε, καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον, Ὁ ἡ Χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ εὐλογία τῆς ἡμῶν μειριότητος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

5. Ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Μελετίου (1672).

Ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς τότε ἐπισκοπῆς Σερβίων παρὰ τῆ Κοζάνη καὶ συνιστᾷ τὸν νεοεκλεγέντα ἐπίσκοπον Ἰωάσαφ. Τὸ κείμενον εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου διαστ. 0,48X0,50 μ. καὶ ἔχει ὡς κάτωθι:

† Μελέτιος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ὑπέριμος καὶ ἑξαρχος πάσης Θεσσαλίας.

Μέγιστα ὄντως τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ δῶρα Θεοῦ, παρὰ τῆς ἀνωθεν δεδομένα φιλιανθρωπίας, Ἱερωσύνη τε καὶ Βασιλεία. ἡ μὲν τοῖς Θεοῖς ὑπηρετούμενη, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐξάρχουσα καὶ ἐπιμελουμένη, καὶ ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἐκάτεροι προῖοῦσαι, τὸν ἀνθρώπινον κατακοσμοῦσι βίον, ὡς τε, οὐδὲν ἂν οὕτως εἴη περιουσιότατον καὶ Βασιλεῦσι καὶ Πατριάρχεις ὡς ἡ πρόνοια καὶ ἐπιμέλεια τῶν ἀπανταχοῦ Μητροπόλεων καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ συντηρησις. Πᾶσα γὰρ Ἐκκλησία εὐμοῦσα ποιμένος διδακτικοῦ καὶ πνευματικοῦ διδασκάλου, οἷον ὁ Παμμέγας Παῦλος ὠρίσατο. ὑμνεῖται καὶ (...) καὶ τὸ ὑπῆρξον τοῖς τε κατὰ Θεοῦ αὐτοῦ (...) καὶ εἰσηγήσει, εὐσεβῶς γεωργούμενον. αὐτηγήται καὶ συναγάλλεται ψυχικῶς. διὸ καὶ τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς σερβίων ἀρχιερέως δίχα ἐναπομεινάσης γνησίον ὡς τοῦ ἐν αὐτῆς ἀρχιερατεύοντος κυρ Ἰωαννικίου, θανάτω φροικῶ τὸ ζῆν ἀποβαλλόντος, ἡ μειριότης ἡμῶν οὐ δίκαιον ἔκρινεν μέγειν αὐτὴν ἀπροσπάτευτος, καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ αὐτῆς εὐάλως φέρεσθαι ὡς εἰκῆ. καὶ τὸν ἐν αὐτῇ Χριστιάνου τοῦ Κυρίου λαόν, ψυχικῶς διαφθεῖρεσθαι. συνδιασκεψαμένη περὶ αὐτῆς εὖρε τὸν Ὁσιώτατον ἐν Ἱερομονάχοις κυρ Ἰωάσαφ, ἄνδρα τίμιον, ἄξιον, καὶ εὐλαβῆ καὶ ἄλλοις πλείστοις χαρίσμασι καλοῖς κεκοσμημένον καὶ ἀρμόδιον εἰς προστασίαν λαοῦ. καὶ δὴ ψήφωον κανονικῶν γεγεννημένων, παρὰ τῶν παρευρεθέντων ἐπιαῦθα Θεοφιλειστάτων ἀρχιερέων τοῦ τε κίτρονος κυρ Ἰωακείμ, ἀρδαμερίου κυρ Μελχισεδέκ, Πολυανῆς κυρ Παρθενίου καὶ Ἱεροσοῦ καὶ ἀγίου Ὁρους Χριστοφόρου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 15 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

Τῶν ἄν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καὶ σὺλ-
λειουργῶν καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἐκλεγέντα τὸν δοσιώ-
ταιον κὺρ Ἰωάσαφ, τοῦτον τῇ ἐπικλήσει καὶ χάριτι
τοῦ Παναγίου καὶ ζωοαρχικοῦ καὶ τελειοαρχικοῦ Πνεύ-
ματος, ἡ μειριότης ἡμῶν γνήσιον Ἐπίσκοπον σερ-
βίων χειροτονήκεν. καὶ προστάτην καὶ ποιμένα
πνευματικῶν καὶ διδάσκαλον ἀληθῆ, τοῦ ἐκεῖσε πλη-
ρώματος ἐγκατέστησεν ὀφείλει τοῖνυν ὁδτος ὁ Θεο-
φιλέσιαιος Ἐπίσκοπος σερβίων ὁ ἐν ἁγίῳ Πνεύμα-
τι ἀγαπητὸς αὐτῆς ἀδελφὸς καὶ σὺλλειτουργὸς κὺρ
Ἰωάσαφ, ἀπελθὼν εἰς τὴν ἀγιωτάτην λαχοῦσαν αὐ-
τῷ θεόθεν ἐπισκοπὴν καὶ ἐπιλαβέσθαι αὐτῆς καὶ πά-
σης τῆς ἐνορίας αὐτῆς, καὶ εἰσηγήσθαι καὶ διδάσκειν
τὸν ἐν αὐτῇ τοῦ Κυρίου Χριστιάνων λαόν, πάντα
τὰ ψυχοφελῆ καὶ σωτήρια διδάγματα, καὶ ἀποστολι-
κῶς εἰπεῖν, τοῖς πᾶσι τὰ πάντα γίνεσθαι, ἵνα τοὺς
πάντας, ἡ τοὺς πλείονας κερδίση, ἔχων ἄδειαν καὶ
ἐξουσίαν, ἱεροουργεῖν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐνο-
ρίᾳ αὐτῆς, ἀκωλύτως, μετὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου
ἐγκαθιδρύσεως, ἀναγνώστια σφραγίζειν, ὑποδιακό-
νους καὶ διακόνους χειροτονεῖν, καὶ εἰς τὸ τοῦ προ-
σβυτέρου ἀξίωμα προδιβάσειν. εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ
ἐν πάσῃ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς πνευματικὸς πατέρας ἐγ-
καθιστᾶν, δι' οἰκείων ἐπιταγῶν. θεῖους καὶ ἱερῶς
ναοὺς καθιεροῦν, ἐπὶ σταυροπηγίῳ τῷ ἑαυτοῦ καὶ
πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν. ὡς γνήσιος ἀρχιε-
ρεὺς σερβίων, ὃν καὶ καλούμενος ἐπιλαβέσθαι, καὶ
τῶν ἀνηκόντων τῇ ἐπισκοπῇ ταύτῃ κτημάτων τε καὶ
πραγμάτων καὶ τῶν λοιπῶν εἰσοδημάτων καὶ δικαίων
αὐτῆς ὀφειλόντων, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων καὶ ἐν
πάσῃ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς ἐυδοκίμωνων ἐντιμοτάτων κλη-
ρικῶν, δοσιωτάτων ἡγουμένων καὶ ἱερομονάχων, εὐ-
λαβεστάτων ἱερῶν, χρησιμωτάτων ἀρχόντων καὶ
παντὸς τοῦ Χριστιανῶν πληρώματος, τὴν προσή-
κουσαν καὶ ὀφειλομένην αὐτῷ ἀπονέμειν τιμὴν, ὑπο-
ταγὴν καὶ εὐπειθειαν, καὶ ὑπακοὴν αὐτοῦ, ἀφ' οἷς
ἂν ἔχει λέγειν, ψυχοφελῆς τε καὶ σωτηριώδεις καὶ
παρέχειν αὐτῷ ἐγνωμένως καὶ εὐπειθῶς, ἅπαντα
τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῷ δικαιώματα (...) κανονικῶν
τῶν ἱερῶν (...) πανηγύρεων (...) καὶ τῶν λοι-
πῶν συνήθη τοῦ τόπου καὶ συντρέχειν καὶ βοηθεῖν
αὐτῷ ἐν πᾶσι μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπακοῆς καὶ ἀγάπης
κατ' οὐδὲν ἀντιφέρεσθαι ἢ ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ, ἢ γὰρ
πρὸς αὐτὸν τιμὴ καὶ ὑποταγὴ καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν
ἡμῶν ἀνάγεται μειριότητα καὶ δι' αὐτῆς, εἰς Θεόν,
Οὗ τὸν τόπον ἐπέχει ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίως
καὶ τ' ἀνάπαλιν, εἰ γὰρ τις εὐρεθείη αὐτῷ κατὰ τὴν
ἐναντιούμενος ἢ ἀπειθῶν, ὁ τοιοῦτος καὶ τῆς παρὰ
Θεῷ ἀναγκαστικῆς παραθήσεως καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν
μειριότητος, ἐπιτιμῶν βαρυνάτω καθυποβληθήσεται,
ὡς ἀνθάδης καὶ ἀλαζῶν καὶ ἀνυπότακτος καὶ κατα-
φρονητῆς, τῆς καθ' ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλη-
σίας. Ἐπὶ τοῖσι γὰρ ἅπασιν, ἀπολέλυται καὶ τῷ δια-
ληφθέντι ἐπισκόπῳ Θεοφιλεστάτῳ σερβίων κὺρ Ἰωά-
σαφ, τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ σὺλ-
λειουργῷ τῆς ἡμῶν μειριότητος καὶ ἡ παροῦσα ἡ-
μετέρα συνοδικὴ πράξις εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ
τὴν ἀσφάλειαν. ἀχρῶ'.

† Μελέτιος ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ὑπέρ-
τιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Θεσσαλίας.

6. Ἀνέκδοτον Γράμμα καταστά-
σεως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀχρι-
δῶν Θεοφάνους (1674).

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν Θεοφάνης μετὰ τὸ Γράμ-
μα τοῦτο γνωστοποιεῖ εἰς τοὺς κατοικοῦντας τὴν «ἐπαρ-
χίαν Γρεβενοῦ καὶ Βενζίου» τὴν ἀναδειξίν του εἰς Ἀρ-
χιεπίσκοπον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς. Τὸ κείμενον εἶ-
ναι γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου διαστάσεων 0,29X0,40 μ.,
ἡ δὲ ὑπογραφή του ἔχει τεθεῖ μετὰ πρᾶσινην μελάνην.

† Θεοφάνης ἐλέφ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν
καὶ πάσης Βουλγαρίας, ὑπέριτος καὶ ἔξαρχος πρώ-
της Ἰουστινιανῆς.

Ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι Ἱερεῖς εἰς
ἡμετέραν ἐπαρχίαν γρηβενοῦ καὶ βενζίου ὁ τε ἅγιος
οἰκονόμος παπᾶ κὺρ πάσχω καὶ ἅγιος πρωτόπαπας παπᾶ
κὺρ νεράντζι καὶ ἅγιος οἰκονόμος παπᾶ κὺρ θεόδωρε
καὶ Ἱερεῖς εἰς τὴν Δόβρανη καὶ παπᾶ κὺρ πα-
ράσχω εἰς τὸ λιποκούκι καὶ ἀρχων κὺρ σταῦ-
ρε καὶ κὺρ θάναω καὶ κὺρ λόγα καὶ κὺρ (...) καὶ οἱ
λοιποὶ ἅγιοι Ἱερεῖς καὶ χριστιανοὶ ἕν-
δορες τε καὶ οἱ λοιποὶ ἅγιοι Ἱερεῖς καὶ χριστιαν-
οὶ νεοὶ καὶ γέροντες τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡ-
μῶν μειριότητος χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασιν εἰρηὴ καὶ
ἔλεος παρὰ Θεοῦ ἡμῶν Παντοκράτορος, παρὰ δὲ τῆς
ἡμῶν μειριότητος εὐχὴ εὐλογία καὶ συγχόρισις. Ἐ-
πειδὴ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὰ τέκνα μας ἀξίωσεν ὁ ἐπου-
ράνιος θεὸς εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς πρώτης Ἰου-
στινιανῆς ἀχριδῶν διὰ τοῦτο στέλομεν πρὸς τὰ ἡμέ-
τερα τέκνα εὐχὴ εὐλογία καὶ συγχόριση. Ὁ ἐν τριᾷ-
δι ὑμνοῦμενος Θεὸς νὰ πληθῆνοι τὰ ὑπάρχοντα σας
τὴν δούλεσίν σας, τὰ πράγματα σας διὰ δουλέβετε
καὶ ἐργάζεσθαι. Εὐλογημένα εἴησαν, τὴν μὲν μίαν
δούλεσιν σας χιλιοπλάσιον ἀποδόσι ὁ θεὸς πάντων
τῶν ὑποκείμενων χορίων εἰς γρεβενὰ καὶ βενζίου
ἄλλω μὲν εὐρίκαμεν ἄξιον καὶ εὐλαβῆ ἀρχιερεῶν καὶ
πέμπομεν προστὰ ὅστε εἰς μερικὰς ἡμέρας καὶ νὰ
δεχθῆτε αὐτὸν καὶ ἀγαπᾶτε αὐτὸν καὶ τὰ ἐκκλησια-
στικὰ εἰσοδήματα καὶ ἀρχιερατικὰ νὰ ἀποδιδοσι πρὸς
αὐτὸν ἄλλω ἡξεύρετε καλὰ πὸς τὴν σαρακίνα τὴν
ἀφιερῶσαμεν εἰς τὸ μοναστήριον τὸ λεγόμενον ζάμ-
πουρια εἴη δὲ κὺρ λόγα καὶ παπᾶ κὺρ λέκο καὶ παπᾶ
ἡλία εἰς χωρίον σαρακίνα καὶ χριστιανοὶ εὐλογημέ-
νοι μικροὶ τε καὶ μεγάλοι ἡξεύρετε πὸς ἀφιερῶσαμε
τὴν χώραν ταύτην εἰς τὸ μοναστήριον τὴν λεγομένην
ζάμπουρια καὶ τὸ ἐποιείσαμεν σταυροπύγιον νὰ εἶναι
ὑποκείμενον εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἦτι ἀρχιερατικὰ
δικεῖματα συνδρομῆς νὰ τὰ λαμβάνη τὸ μοναστήριον
καὶ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μειριότητος. ἀχρῶ'.

† Ὁ ἀχριδῶν

Θεοφάνης Κυρίῳ εὐχέτης.

7. Ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ τοῦ αὐ-
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου (1674).

Διὰ τοῦ γράμματος αὐτοῦ, ὅπρ ἡμερομηνίαν 17
Μαΐου 1674, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν καὶ πάσης
Βουλγαρίας Θεοφάνης ἀναγιάνει τὸ Σταυροπήγιον τῆς

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ(*)

* * *

Γίνεται συχνά λόγος για Consensus Patrum ή Συμφωνίας, υπό την έννοια ενότητας και ομοφωνίας. Πολλοί διδάσκαλοι αναγκάστηκαν εκ των πραγμάτων, απορροφηθέντες από αντιαιρετικούς αγώνες, να υπερτονίσουν ορισμένες απόψεις, που στην σημερινή εποχή μας να θεωρούνται περιεργές. Ἀντί όμως να τις χαρακτηρίσουμε σαν διαφωνίες ή κακοφωνίες, θα ήταν προτιμότερο να ἐλέγοντο ἐ τ ε ρ ο φ ω ν ί ε ς ἢ ὄ χ ι ἄ σ υ μ φ ω ν ί ε ς. Ἀδικούμε αν παρατρέχοντες τόσες άλλες πλευρές θετικές, με κάποια ἐμπάθεια, κακίζουμε μεμονωμένα σημεία. Κάθε διδάσκαλος τῆς Πίστης, εἴτε στην Δύση εἴτε στην Ἀνατολή, κατέβαλε τίμιες προσπάθειες ἀνάλυσής της και κάποτε κατέληγε σὲ κατὰ προσέγγιση ἔκθεση, με σιιές και ἐλαττώματα ἀναμφίβολα. Ἡ πρόθεση ὅμως ἦταν εὐλαϊκρῆς, καλή.

Ὁ μέγιστος αὐτὸς διδάσκαλος τῆς Δύσης δὲν ἀξιώθηκε ἀμερόληπτης και δίκαιης κρίσης ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους. Με δισταγμοὺς και δυσκολία συγκατέβαλαν πολλοὶ Ὁρθόδοξοι νὰ τὸν ὀνομάσουν οἱ μὲν παλαιότεροι «μακάριον Αὐγουστῖνον», οἱ δὲ νεώτεροι

«ἱερὸν Αὐγουστῖνον». Ἡ δυσπιστία ἐναντί του συνεχίζεται. Σπάνια τολμοῦν οἱ θεολόγοι μας νὰ δανειστοῦν γνώμες του και νὰ παραπέμψουν γραπτὰ του σὲ ἔργα του. Σπανιότερα ἀκόμα ἱεροκλήρικες μας θ' ἀναφέρουν στὶς ὁμιλίες του ἀποσπάσματα ἢ γνώμες τοῦ ἱ. Αὐγουστῖνου, ὁ ὁποῖος για τὴν Δύση τουλάχιστον, θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἐρμηνευτὲς, χειριστὲς τοῦ θεῖου λόγου και συγγραφεὺς τῶν πῶ πρακτικῶν με βαθειὰ πνευματικὸτητα ποιμαντικῶν και κατηχητικῶν ἐργασιῶν, με ψυχολογικὴ ἱκανότητα και ἀπαραμίλλη ρητορικὴ και φιλολογικὴ γλαφυρότητα. Με αὐτὰ δὲν ἀρνούμεθα ορισμένες ἐλλείψεις του, τουλάχιστον ἀπὸ Ὁρθοδόξου πλευρᾶς.

Ἐξ ἴσου εἶναι ἀλήθεια, ὅτι συχνὰ στὰ ἔργα τοῦ ἱ. Αὐγουστῖνου, ἰδιαίτερα δὲ στὰ ἀντιρρητικά, παρατηρεῖται μιὰ μονοτονία, παλλιλλογία και ἐπαναλήψεις με κουραστικὸς πλαταιασμοὺς. Ὅσα εἶπε πρὸ ὀλίγου, τὰ ἐπαναλαμβάνει. Σ' αὐτὸ ὅμως ἀναγκάζεται ἀπὸ τὴν ἐπιθετικὸτητα τῶν ἀντιπάλων του Δονατιστῶν κυρίως. Τὰ 20 πρῶτα χρόνια τῆς ἀρχιερατείας του εἶναι πλήρῃ ἀγώνων. Οὕτε μιὰ μέρα δὲν ἔπαυσε ν' ἀντικρούη, ν' ἀμύνεται και νὰ ἀπολογεῖται. Οἱ ἀξιώσεις τῶν Δονατιστῶν νὰ θεωροῦν τὴν δική τους παράταξη ἐκκλησιολογικὰ σαν τὴ μόνη κανονικὴ, μοναδική, σαν τὴν Ἐκκλησία τῶν ἁγίων, ἀνευ σπῖλου ἢ ρυτίδος, μέχρι σημείου ν' ἀπορρίπτουν σαν ἄκυρα τὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 23 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Νικάνορος Ζάβορδας. Τὸ κείμενον εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ χάρτου διαστ. 0,29X0,37 μ., φέρει ὑπογραφὰς δώδεκα Συνοδικῶν Ἐπισκόπων και ἔχει ὡς κάτωθι:

† Θεοφάνης ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν και πάσης Βουλγαρίας ὑπέρτιμος και ἔξωχος πρῶτης Ἰουστινιανῆς.

Ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος γράμματος διλοποιοῖ τοῖς πᾶσιν ὅτι και ὁ πρῶην μακαριώτατος και λογιώτατος κὺρ γρηγόριος και οἱ παρευρεθέντες πανιερώτατοι μητροπολίται και θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων οἱ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἡμῶν ἀδελφοὶ και συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθεζόμενοι εἰς μητρόπολιν Βοδενῶ, ἐλθὼν ὁ ἡγούμενος Φιλόθεος ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κυρίου και Θεοῦ και Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπονομαζόμενον Ζάμπουργδας εὐρισκόμενον εἰς ἀγιωτάτην Μητρόπολιν γρεβενῶν και βενιζίου ὡς ἔμπροσθεν ἐπὶ συνόδῳ φανερωθῆναι γράμματα τῶν πρὸ ἡμῶν ἀρχιεπισκόπων τὸν κὺρ (...) και κὺρ Θεόδουλον και κὺρ νηκίτριον εἰς ὅτι τῶ αὐτὸ μοναστήριον ὑπάρχει σταυροπήγιον τῆς α' Ἰουστινιανῆς ἀχριδῶν, τανῦν ἢ μετριότης ἡμῶν κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν προσημῶν ἀρχιεπισκόπων ἀπὸ κερὸ τὰς αὐτὰς γραφὰς βεβαιώ-

νω πρὸς τὸ αὐτὸ μοναστήριον μενέτω σταυροπήγιον ὡς ἀρχόθεν και εἰς τὸ ἐξῆς και παντελεύθερον, ἐχέτω δὲ ὁ κάθε εἰς ἀρχιερεὺς τοῦ χειροτονεῖν και ἱεροουργεῖν ἀκωλύτως και ἀνεμποδῆστος μετὰ κλίσεως τοῦ καταικερὸν οἰγούμενον και μὴ ἐχέτω ἄδειαν ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς ποιῆσαι τι ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ὄθεν ἐπιτρούσαμεν και τὸ χωρίον σαρακίνα ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ νὰ ἔχη ὁ κάθε Οἰγούμενος τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου νὰ λαμβάνη τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα πάντα χωρὶς και πάσα εἴ τι και ἂν λάξη εἰς τὴν αὐτὴν γόραν νὰ εἶναι ἢ μονῇ αὐτῇ εἰς τὸ (...) ἀρχιερεῶς. μὴ ἐχέτω ἄδειαν ὁ καταιόπου ἀρχιερεῶς νὰ ἐνοχλῆσι τῶ αὐτὸ μοναστήριον διὰ ὑπόθεσιν τοῦ χωρίου τὸ λεγόμενον σαρακίνα και ὅπιος ἐναντίος ἀρχιερεὺς ἀργῶς μενέτω πάσης ἀρχιερατικῆς τάξεως και (...) και μενέτω ἀφωρισμένος Ἱερὸς ἢ Ἱερομόναχος σταθῆ ἐναντίος ἀργήστω κατὰ πάντων τὴν ἄργια μεναίτωσαν ἀφωρισμένοι λαϊκὸς μικρὸς ἢ μέγας κακείνοι ἀφωρισμένοι και ἄλητοι μεταθάνατον και πρόσπονον Θεοῦ οὐ μὴ ἴδωσι πόπαιτες ὄθεν εἰς κὺρος και εἰς θαίβειων ἐδόθηκεν τὸ ἡμέτερον γράμμα ἀπαρσάλευτον ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἀσφάλειαν κατὰ τὸ ἀρχὸ Μαίτου ἰζ.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

μυστήρια τῶν καθολικῶν, ἀναγκάζει τὸν ἐπίσκοπο τῆς Ἰππῶνος σὲ τραχὺ ἀγῶνα. Μὲ ἀνεξάντλητη ὑπομονὴ ἐπαναλαμβάνει, ἀναλύει, ἐκθέτει, ἐπεξηγεῖ τὴν ὀρθὴ διδασκαλία, τὴν καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας *Toto orbe terrarum diffusa*. Ἐναντὶ ὑπενθυμίζει, ὅτι δίκαιοι καὶ πονηροὶ θὰ συνυπάρχουν καὶ θὰ συναυξάνουν στὴν Ἐκκλησία, καὶ ἐπεξηγεῖ σαφέστατα ποιὲς εἶναι οἱ ὀρθὲς προϋποθέσεις τοῦ κύρους τῶν μυστηρίων. Τὸ ὕλικό τῶν ἀντιδονατιστικῶν ἔργων του, εἶναι ἀπέραντο καὶ σημαντικό. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μικτὴ κοινωνία. Ἐν μέρει ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν μέρει δὲ στὸν οὐρανὸ *qualis nunc* καὶ *qualis tunc* (*Contra Epist. Parmeniani III, 3,17* καὶ *Contra partem Donati post Gesta 9,12*).

Ἴσως ἡ διχοτόμηση αὐτὴ δὲν εἶναι καὶ πολὺ ἐπιτυχημένη γιὰ τὸν σημερινὸ μελετητὴ. Ἐπεβάλετο ὅμως ἀπὸ ἀπολογητικῆς πλευρᾶς μιὰ διαχωρισμὸς ἔναντι τῆς ἀντινομίας τῶν Δονατιστῶν. Ἀποκρυσταλλώθηκε ἡ ἐκκλησιολογικὴ του αὐτὴ διατύπωση στὰ πρακτικὰ τῆς συνάντησης μαζί του τὸ 411, ὅπου διακρίνει ἀφ' ἑνὸς τὰ θνητὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἐπίγεια καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἀθάνατα ποὺ ἄφησαν τὸν φθαρτὸ κόσμον (*Breniculus collationis cum Donatistis III, 9,16*).

Ἡ συστηματικῶς γενομένη ἐπανάληψι τῶν ἰδίων θέσεων καὶ ἐκφράσεων ἐπέδρασε μὲ καταπληκτικὸν τρόπο στὴν λατινικὴ Θεολογία. Ὅλοι οἱ μεταγενέστεροι θεολόγοι, γιὰ νὰ φανοῦν ἀξιοπιστοὶ ἢ γιὰ νὰ δώσουν κύρος στὰ λεγόμενά τους, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο κατέφευγον στὴν Αὐγουστίνου ὀρολογία. Ἔτσι προετοιμάστηκε καὶ ἡ μεσαιωνικὴ Θεολογία μὲ τόσες συχνὲς παραπομπές, στὴ σκέψη καὶ στὴ γλῶσσα τοῦ Αὐγουστίνου. Πολὺ ἐντυπωσιάζουν στὸ συγγραφικὸ του ὕφος οἱ ζωηρὲς καὶ ἐπιτυχεῖς ἐκφραστικὲς ἀντιθέσεις. Δὲν ἀποτελοῦν αὐτοπροβολῆς ρητορικὸ σχῆμα — πολὺ εὐχάριστο ἄλλωστε — ἀλλὰ εἰσάγουν μιὰ τομὴ ποὺ ξεχωρίζει κατὰ τὴν διαπραγμάτευση θεολογικῶν ἢ ἠθικῶν θεμάτων δύο διάφορες καταστάσεις, δύο κόσμους, δύο κατηγορίες, δύο ἐμπειρίες. Πολλὲς ἀπὸ τίς χρησιμοποιούμενες ἀντιθετικὲς αὐτὲς ἐκφράσεις στὸ κήρυγμα, στὴν περιγραφὴ ἀνομοίων τύπων εἶναι πραγματικὰ ἀριστουργήματα: παραδείγματος χάρι, οἱ ἀθλιότητες τῆς παρουσίας ζωῆς ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν ἄρρητον μακαριότητα στὸ ὑπὲρ πέραν. Ἡ ἐρεβώδης νύξ στὸν φθαρτὸ αὐτὸν κόσμον, ποὺ θὰ ἀκολουθήσῃ ἢ ἀτελεύτητη προῖα, πάμφωτη ἀπὸ ἥλιο γιὰ νὰ ἀτενίζουμε τὴν ἐκπαγλὸν λαμπρότητα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ (*Tract. in Jo 124,5* καὶ *Enar in Ps. 58,11,10*). Ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἡ διαφορὰ προτιμήσεων καὶ προτεραιοτήτων ἀπὸ τίς δύο ἀδελφές Μάρθα-Μαρία ποὺ γίνεται ἀκόμα πιὸ νευρώδης (*Sermo 104,4*). Χαρὲς φροῦδες καὶ φθαρτὲς διαφέρουν τῆς ἀπόλυτης χαρᾶς καὶ πλήρωσης πόθων (*Enar in Ps. 78,12*). Παρατηρεῖται ὅμως καὶ κάποια διχοτομία ὑπερβολικὴ μεταξὺ σώματος-ψυχῆς, ἀσφαλῶς δανεισμένης διχοτομίας ἀπὸ τὴν μακρὰ παραμονὴ τοῦ Αὐγουστίνου στὴν Πλάτωνικὴ φιλοσοφία πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του.

Διαφοροποιήσεις σκέψεως

Συνετέλεσαν ἐπίσης στὴν διαφοροποίησιν τῆς θεολογικῆς σκέψεως καὶ ἐκφρασης, οἱ ἀποστάσεις καὶ ἡ γλωσσικὴ διαφορὰ. Οἱ δυσκολίες αὐτὲς δὲν ἐπέτρεπαν στοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς τῶν πρώτων αἰώνων νὰ συναντῶνται γιὰ ἀνταλλαγὴ ἐμπειριῶν καὶ ἀλληλογνωριμίας ἐπίσης, ὥστε νὰ διαλυθοῦν τυχὸν παρεξηγήσεις ἢ ἀτυχεῖς διατυπώσεις. Ἡ Ἀνατολὴ αἰχμαλώτιζε, εἴλωκε μᾶλλον τοὺς Δυτικούς γιὰτὶ ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ Χριστός. Ἐκεῖ ἰδρύθηκε ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς καὶ γράφτηκαν τὰ πρῶτα θεολογικὰ ἔργα. Ἀρκετοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἔμειναν πολὺ καιρὸ στὰ μεγάλα κέντρα ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν, Ἱεροσολύμων, Ἀντιόχειας, Ἀλεξάνδρειας καὶ τὰ ἐρημητήρια τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν Αἴγυπτο καὶ Συρία γιὰ ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ τῆς πνευματικότητας τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἐρήμου. Ἀσφαλῶς θὰ συναντοῦσαν δυσκολίες γιὰ συνεννόησιν, δεδομένου ὅτι πολλοὶ λίγοι καταλάβαιναν τὰ Λατινικὰ τῶν ἐπισκεπτῶν ἀπὸ τῆς Δύσης. Ὁ Ἱερώνυμος, Ἰωάννης ὁ Κασσιανός, ἡ Μελετία, ἡ Ἐγχειρία, Ρουφίνος ὁ ἱστορικὸς καὶ ἄλλοι, ἀναφέρονται σὰν μετεκπαιδευθέντες στὴν Ἀνατολή. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ ἴδιο μὲ τοὺς θεολόγους μας τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκτὸς ὀλίγων ἐπισκόπων Ρώμης καταγωγῆς Ἑλληνικῆς, τοῦ Εἰρηναίου μετὰ τῆς συνοδείας του σὰν ἐπισκόπου τῆς Λυῶν, Θεοδώρου ἀπὸ τὴν Ταρσό τῆς Μ. Ἀσίας, γιὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴ Καντουαρίας, ἴσως ἀκόμα καὶ μερικῶν ἄλλων ὀλίγων, ἱστορικῶς δὲν μαρτυροῦνται ἐπισκέψεις μεταξὺ τῶν δύο κόσμων. Οἱ ἐξ ἀνατολῶν δὲν εἶχαν μεγάλο ἐνθουσιασμὸ νὰ ἐπισκεφτοῦν λατινόφωνες Ἐκκλησίες. Σήμερα πολὺ πιὸ εὐκόλα καὶ πιὸ συχνὰ συναντιοῦνται οἱ ἐκπρόσωποι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, παρὰ στοὺς πρώτους αἰῶνες. Καὶ γίνεται πιὸ πολὺ αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀλληλογνωριμίας, διάλυσης ἱστορικῶν παρεξηγήσεων, διόρθωσης δογματικῶν ἐκτροπῶν, μὲ διαλόγους καὶ συνέδρια, ἐπιμορφωτικὰ σεμινάρια.

Οἱ Λατῖνοι ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀποστολικὴν περιόδο βαθειὰ ἐκτιμοῦσαν τοὺς θησαυροὺς καὶ τὴν θεολογικὴ παραγωγή τῆς κατ' Ἀνατολὰς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας. Ὁ καθέννας ὅμως ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῆς κοινῆς Πίστεως δὲν ἐχειρίζετο ὅσο ἔπρεπε τὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Ἐνῶ ὑπῆρχαν ἱκανὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ στὰ Λατινικὰ τῶν κλασσικῶν, ὅπως τῶν Στωϊκῶν, τῶν Κυνικῶν, τοῦ Πλάτωνα, τοῦ Πλωτίνου, ἐσπᾶνίζαν ὅμως μεταφράσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἔργων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μεγάλων Πατέρων. Θεωροῦντο δὲ προνομιοῦχοι ὅσοι ἀπὸ τοὺς Λατίνους κατώρθωναν νὰ τοὺς διαβάσουν, γιὰτὶ ἔτσι ἐμορφώνοντο ἀπὸ αὐθεντικὲς πηγές στὰ βασικὰ θέματα τῆς κοινῆς Πίστεως τῆς Μιᾶς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας καὶ ἐνημερώνοντο στὴν ἀνάλυσιν καὶ διατύπωσίν της καὶ τοὺς προβληματισμοὺς ποὺ προέκυπταν ἀπὸ τὰ ἀντιαιρετικὰ συγγράμματα. Ὁ ἱ. Αὐγουστίνος παρὰ τὴν ἀνεπαρκῆ γνώσιν τῶν Ἑλληνικῶν, αἰσθανόνταν μὲ πολὺ εἰλικρίνεια τὴν ἑλλειψὴν του αὐτῆ καὶ προσπαθοῦσε μὲ τίς ὑπάρχουσες μεταφράσεις νὰ ἐπωφεληθῇ ὅσο

μπορούσε περισσότερο από την σοφία του Ὁριγένη και ἄλλων.

Πάντως ἡ ἀραιότητα τῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν, καὶ σχέσεων, ἢ ἀγνοία τῆς γλώσσας τῆς Λατινικῆς ἀπὸ τοὺς Ἀνατολικούς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπὸ τοὺς Λατίνους, καταδικάζαν σὲ ἀπομόνωση Ἀνατολικούς καὶ Δυτικούς. Μήπως δὲν συνέβη τὸ ἴδιο μὲ τὴν ὁμολογία τῆς Χριστολογίας τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπὸ τοὺς προ-Χαλκηδονίους, ἐν τινι μέτρῳ; Δὲν ἦταν εὐκολο νὰ ἐκτιμῆσῃ ὁ ἀνατολικὸς μὲ κάθε ἀκρίβεια τὸ πνεῦμα ἐνὸς Λατίνου, γιὰτὶ πίσω ἀπὸ λέξεις, ἀπὸ ἐπιχειρήματα καὶ ἰδέες ἐκρύπτετο ὁλόκληρος κόσμος διαφορετικοῦ τρόπου σκέψης καὶ ἀγῶνων ποὺ τὰ παισιώνουν. Τὸ ἴδιο πρέπει νὰ λεχθῆ καὶ γιὰ τοὺς Λατίνους οἱ ὁποῖοι κατέβαλαν πολλές προσπάθειες καὶ κατόρθωσαν νὰ παρακολουθήσουν μέχρι ἐνὸς ὀρισμένου σημείου τὴν ἐκθεση καὶ θεολογικὴ ἀνάλυση ἐνὸς Ἀθανασίου ἢ Βασιλείου, ἀλλὰ ἀστοχοῦσαν νὰ συλλάβουν τὴν πληρότητα μὲ ὅλα τὰ προηγούμενα ἢ ὑπονοούμενα. Ὁ τρόπος τῆς σκέψης ἄλλωστε διαφέρει, δὲν εἶναι πανομοιότυπος. Συνθετικὸς εἶναι μᾶλλον ὁ Ὁρθόδοξος τῆς Ἀνατολῆς ποὺ ἐπιμένει νὰ καλύψῃ ὅλες τὶς δυνατὲς διαστάσεις ἐνὸς θέματος, συγχρόνως ὅμως εἶναι καὶ ἀποφατικὸς, μυστικιστῆς. Ὁ Λατίνος εἶναι ἀναλυτικὸς καὶ λογιστικὸς, καταφατικὸς μᾶλλον. Ἀρέσκεται σὲ τεμαχισμὸ τῶν σχέσεων κατὰ τμήματα καὶ κατηγορίες. Ἀπὸ τὸ ἐπὶ μέρους προχωρεῖ πρὸς τὸ ὅλον. Τέτοια προβλήματα μορφολογικά, φαινομενολογικά, γλωσσικά, διατύπωσης ὁρολογίας, ποὺ δὲν εἶναι καθαρὰ θεολογικά, πόση δυσπιστία καὶ ἐπιφυλακτικὴτητα δὲν προκάλεσαν στοὺς μὲν καὶ στοὺς δέ; Δύο κόσμοι γεωγραφικὰ διαφορετικοί, ἀλλὰ μὲ ἐνιαία πίστη, ἀνεπτύσσοντο χωριστὰ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Μέσα σὲ τέτοια πλαίσια πρέπει νὰ τοποθετηθῆ καὶ ἡ θεολογικὴ σκέψη τοῦ ἱ. Αὐγουστίνου μὲ ὅλη τὴν ἰδιομορφία της, γιὰ ν' ἀξιολογηθῆ μὲ δίκαια ἀντικειμενικὰ μέτρα, χωρὶς προκαταλήψεις ἀπὸ ἓνα Ὁρθόδοξο. Δὲν θὰ πρέπει ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ λησμονεῖται ὅτι τόσο ὁ Τερτυλλιανὸς ὅσο καὶ αὐτὸς ὑπῆρξαν νομικοὶ ρήτορες καὶ ἦταν ἀναπόφευκτο νὰ μὴ ἐπηρεασθῆ καὶ τὸ γλωσσικὸ τους ἰδίωμα, τὸ ὁποῖον τὰ μέγιστα ἐπηρεάσε τὴν μετέπειτα Δυτικὴ θεολογικὴ γλῶσσα καὶ σκέψη, ἀκόμα δὲ καὶ τὴν Προτεσταντικὴ.

*

Γράφονται τὰ ἀνωτέρω γιὰ νὰ ἀποφευχθῆ παρεξήγηση διαθέσεων καὶ νὰ τονισθῆ ἡ βαρὺτητα τοῦ μορφολογικοῦ παράγοντα στὴν διαφοροποίηση τῆς θεολογικῆς σκέψης. Ὅταν κανεὶς γράφει, ἐκφράζει τὴν ἴδια ἀλήθεια, ἀλλὰ διαφορετικὰ. Στὴν οὐσία μιᾶς δογματικῆς ἀλήθειας θέτει σὰν περιτύλιγμα, σὰν ἔνδυμα καὶ κάλυμμα, τὸν τρόπο τῆς προσωπικῆς του σκέψης καὶ διατύπωσης. Ἡ διαφορὰ ἐγκρίεται στὴν γλῶσσα, στὴν ἐκφραση καὶ διατύπωση. Εἴμαστε παιδιὰ τοῦ χώρου τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ψυχασύνθεσης μιᾶς γεωγραφικῆς περιοχῆς, μιᾶς ἐποχῆς. Δὲν

ἐξετάζουμε ἓνα θρησκευτικὸ ἢ ἠθικὸ πρόβλημα κατὰ τὸν ἴδιο ἀπαράλλακτο τρόπο ὅπως ἓνας θεολόγος καὶ στοχαστῆς τῆς Δύσης, ποὺ ἔχει μὴ μὴ μορφή του καὶ τὰ μέγιστα ἐπηρεάζεται ἀπ' αὐτόν. Ἡ ἀλήθεια τῆς Χριστιανικῆς Πίστης καὶ ἡ Ἐκκλησία ξεπερνοῦσε στοὺς δέκα πρώτους αἰῶνες τὶς παρουσιάζομενες ἐκάστοτε διαφορές. Ἐπικρατοῦσε ἐνότητα στὰ βασικά καὶ οὐσιώδη, οὐδέποτε ὅμως ἐπικράτησε ὁμοιομορφία. Καὶ ἦταν αὐτὸ πολὺ φυσικὸ. Ἐπειτα ἂς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἄλλο πρᾶγμα εἶναι θεολογία καὶ ἄλλο πρᾶγμα ἡ Πίστη. Καὶ πολὺ λογικὰ ὁ Βικέντιος ὁ Ληρίνου τὸ πρόσεξε αὐτὸ τὸ σημεῖο καὶ τὸ διατύπωσε τόσο ἐπιγραμματικὰ καὶ σύντομα, μάθημα σπουδαῖο γιὰ τὶς ἐπερχόμενες γενεές: «Ἐνότητα στὰ πολὺ ἀναγκαῖα, διαφορότητα καὶ ἐλευθερία στὰ ἄλλα» (Commonit, 2).

Τὴν ἄρνηση ὁμοιομορφίας καὶ τὴν ἐλευθερία στὸ ἐκφραστικὸ ὕφος, τρόπο σκέψης, ἔθιμα τοπικά, παραδόσεις λειτουργικῆς ὑποστήριξε ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος στὸν Πατριάρχη Μιχαὴλ τὸν Κηρουλάριο (PG 120, 805-809).

Στὴν καταπολέμηση τῆς πλάνης τῶν Μανιχαίων, τοῦ Πελαγίου ἢ τῶν Δονατιστῶν ἴσως ἓνας Ὁρθόδοξος τῆς Ἀνατολῆς νὰ κατέφευγε σὲ διαφορετικὴ ἐπιχειρηματολογία. Δὲν θὰ ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ χρησιμοποίησῃ τὸν ἴδιο τρόπο ἀναίρεσης τῶν κακοδοξιών. Δὲν εἶναι λογικὸ νὰ ζητοῦμε τὶς ἴδιες ἀκριβῶς λέξεις, τὴν ἀπαράλλακτη λατρευτικὴ ἐκδήλωση καὶ δομῆ. Ἀλλοιώτικα τὰ ἴδια πράγματα τὰ ἀντιλαμβάνεται καὶ τὰ διατυπώνει ἓνας Ὁρθόδοξος τῆς Ἀνατολῆς καὶ διαφορετικὰ ὁ Λατίνος τῆς Δυτικῆς σκέψης.

*

Οὐδεμία χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι στὴν ὅλη του θεολογικὴ κατάρτιση ὁ Αὐγουστίνος παρουσιάζει κάπου-κάπου χάσματα καὶ κενά. Κατέβαλλε ἐν τούτοις ἔντονες προσπάθειες νὰ γνωρίσῃ τὸ Πνεῦμα, τοὺς Πατέρες τῆς Ἀνατολῆς καὶ διδασκάλους τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, ἢ αἴγλη τῶν ὁποίων τὸν θάμβωνε. Τὰ ἐμπόδια ὅμως ἦταν ἀνυπέροβλητα. Καὶ κατ' ἀνάγκη βασιζόταν σὲ μεταφράσεις καὶ αὐτὲς κάποτε κακῆς ποιότητος. Ἀναζητοῦσε πρωτότυπα ἔργα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων γιὰ νὰ πλουτίσῃ τὴν βιβλιοθήκη του. Καὶ ἐνῶ εὐκολώτερα εὑρίσκει ἔργα κλασσικῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων, δὲν κατόρθωνε νὰ βρῆ Χριστιανούς Ἑλληνες συγγραφεῖς μεταφρασμένους λατινικά. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἔλλειψή του. Μόνο μετὰ τὸ 420, ὅταν βρέθηκε ἐντιμέτωπος μὲ τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ Πελαγιανισμοῦ Ἰουλιανὸ τοῦ Eclanum, κατάλαβε τότε τὴν μειονεκτικότητά του. Ὁ τελευταῖος μάλιστα εἰρωνευόταν τὸν Αὐγουστίνου γιὰτὶ δὲν ἤξερε τόσο καλὰ τὴν διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων θεολόγων ὅσο αὐτὸς τὴν ἤξερε, ἀδυνατώντας νὰ ἀντιπαραβάλλῃ οὐσιαστικὰ Ἑλληνικὰ κείμενα γιὰ συζήτησιν. Ὁ Αὐγουστίνος γιὰ νὰ μὴ παρουσιασθῆ μειωμένος, κατόρθωνε νὰ παρουσιάσῃ μερικὰ κι' αὐτὰ σὲ

ἀποσπάσματα μόνο και τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ σὲ μετάφραση.

Ὁ Αὐγουστῖνος ἦταν στὸ σημεῖο αὐτὸ εἰλικρινῆς και εἶχε συνείδηση τῶν ἐλλείψεών του. Γι' αὐτὸ τὸ 392 γράφει στὸν Ἱερώνυμο νὰ τοῦ προμηθεύσει μεταφράσεις τῶν Ἑλληνικῶν ὑπομνημάτων τῆς Γραφῆς και μάλιστα τοῦ Ὁριγένη (Epist. 28,11,2). Σχέδιό του ἦταν νὰ δημιουργήσει στὴν Ἱππώνα και γενικώτερα στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀφρικῆς μιὰ ἀτιμόσφαιρα ἀνώτερης θεολογικῆς σκέψης και μορφωτικῶν κέντρων, ὅπως ὑπῆρχαν τέτοια στὸ Μιλᾶνο. Πίστευε ὅτι ἡ τοπικὴ Ἀφρικανικὴ θεολογία και βιβλικὴ ἔρευνα ἐχρειάζοντο ἀπαραίτητα τὴν βοήθεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς στοὺς χώρους τῆς Χριστιανικῆς παιδείας και παράδοσης λειτουργικῆς. Ἀλλὰ τὰ σχέδια ἔμειναν σχέδια, ἀνεκπλήρωτα, ἀνεφάρμοστα πρὸς μεγάλη του θλίψη. Τὰ ζητηθέντα ὑπομνήματα ποτὲ δὲν ἐφθασαν. Ὁ Ὁριγένης ἐν τῷ μεταξὺ ἔπεσε σὲ δυσμένεια μὲ ὀρισμένες ἀπὸ τὶς ὑπερβολές του, ὅπως τῆς τελικῆς ἀποκατάστασης. Ὁ δὲ Ἱερώνυμος δὲν ἔδειξε τὸ ἀπαιτούμενο ἐνδιαφέρον (Epist. 28,5). Οἱ ὀραματισμοὶ του ν' ἀναδείξει μιὰ παράταξη μορφωμένων βαθυστόχαστων Ἀφρικανῶν θεολόγων διαψεύστηκαν. Καὶ ὅ,τι ἀπόμεινε ἦταν ἡ δική του πτωχικὴ περιορισμένη συγγραφικὴ σειρά και ἡ τοπικὴ ἔκδοση θεολογικῶν πραγματειῶν γι' αὐτοὺς ποὺ ἤθελαν νὰ μορφωθοῦν. Καὶ τὸ περίεργο εἶναι, ὅτι τὸ σπουδαιότερο ποὺ κανένας εὐκόλα εὗρισκε σὲ κυκλοφορία κείμενο μελέτης και βασικῆς θεολογικῆς μόρφωσης ἔργο τότε ἦταν ἐνὸς Δονατιστῆ Ἀφρικανοῦ τοῦ Τυχονίου. Πραγματικὰ τὸ σύγγραμμά του αὐτὸ ἐξασκοῦσε μεγάλη ἐπιρροὴ στοὺς ἐπιδιδόμενους σὲ θεολογικὴ μόρφωση. Βαθεῖα ποτισμένα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιολογία τοῦ ἀπ. Παύλου, κατὰ κάποιον τρόπο συναγωνιζόταν τὴν ἀντίληψη τοῦ Αὐγουστῖνου γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας τῆς Πολιτείας τοῦ Θεοῦ (Epist. 41,2).

Φαίνεται ὅτι ὁ ἱ. Αὐγουστῖνος μὲ τὸν χρόνο, ἀπορροφημένος ἀπὸ τοὺς ἀντι-Δονατιστικοὺς ἀγῶνες του, ὑποχρεωμένος συνεχῶς νὰ γράφει, νὰ ὑπαγορεύει στοὺς στενογράφους και νὰ ὀμιλῇ, σιγά-σιγά λησμονήσε τὸν θεολογικὸν κόσμον τῆς Ἀνατολῆς. Ἀκόμα και οἱ φίλοι του θεολόγοι ἄρχισαν νὰ ἐκφράζουν τὴν ἱκανοποίησή τους ἀπὸ ὅ,τι θεολογικὸ σύγγραμμα κυκλοφοροῦσε δικτῆς τους τοπικῆς παραγωγῆς. Ὁλη αὐτὴ ἡ τάξη τῶν διανοουμένων ἀποκοιτοῦσε συνείδηση κάποιας ὑπεροχῆς και αὐτάρκειας. Ἀλλ' αὐτὸ μοιραία ὀδηγοῦσε σὲ μιὰ ἐπικίνδυνη ἀπομόνωση και ὑπερβολικὴ ἐκτίμηση τῆς μετριότητος τῶν θεολόγων μὲ τὸ σύνθημα *optimi punici Christiani*, δηλ. μόνον οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀφρικῆς εἶναι οἱ καλύτεροι, σύνθημα ἀσφαλῶς ὑπερβολικῆς ἐκτίμησης (De peccatorum meritis et remissione I, XXIV, 34).

Σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ἀνώτερος κύκλος τῶν διανοουμένων και θεολογούντων παύει νὰ διψᾷ γιὰ συμπληρωματικὴ μόρφωση και τὴν βοήθεια ἀπ' ἔξω. Δὲν γίνεται πιά λόγος γιὰ εἰσαγωγὴ Ἑλληνικῶν βιβλίων.

Εἶχαν τὸν Αὐγουστῖνο μὲ τὴν συνεχῆ παραγωγὴ συγγραμμάτων, κι' αὐτὸ τοὺς ἔφτανε. Μὲ ἐθνικὴ περηφάνεια ἀναφέρουν τὸ ὄνομά του. Πρὸς τιμὴ τοῦ Αὐγουστῖνου πρέπει νὰ λεχθῇ, ὅτι ὁ ἴδιος εἶχε συνείδηση πλήρη τῶν ἐλλείψεών του. Συχνὰ παραδέχεται ὅτι ἐξαντλεῖται, ὅτι ἐπαναλαμβάνει τὸν ἑαυτό του, ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ γραπτὰ του χρειάζονται σοβαρὲς ἀλλαγές, διόρθωση, ἐπιδιόρθωση (Retractationes, Prolog. 2, Ep. 139,3). Ἀλλὰ ἡ ζήτηση προσφοράς και ἡ κατηχητικὴ-ἱεραποστολικὴ ἐργασία ἦταν τεράστια. Δὲν προφθαίνει ν' ἀπαντᾷ σὲ ἐρωτήσεις, σὲ προβλήματα τοῦ θέτου γραπτῶς φίλοι του κληρικοὶ και μοναχοί. Συνεχῶς γράφει. Τὸ 416 ἡ βιβλιοθήκη του ἦταν ὑπερπλήρης ἀποκλειστικὰ και μόνο ἀπὸ Αὐγουστῖνεια ἔργα, ὥστε πολλοὶ νὰ προσέρχονται σ' αὐτὴν γιὰ μελέτες. Μάλιστα ὁ φίλος του Εὐόδιος δὲν παύει νὰ τοῦ ὑπενθυμίζει τὴν ἀνάγκη μεγαλύτερης ἀκόμη συγγραφικῆς παραγωγῆς (Ep. 162). Ἴδου μιὰ ἐξομολόγηση τοῦ ἴδιου:

«Ἀπὸ τὰ ὀλίγα ἀποσπάσματα Ἑλλήνων συγγραφέων ἐπὶ τῆς τριαδικῆς θεολογίας ποὺ ἔχουν μεταφραστῆ, δὲν ἔχω καμμιά ἀμφιβολία ὅτι αὐτὰ περιέχουν πᾶν ἀξιόλογο γιὰ ἔρευνα. Δυστυχῶς ὅμως εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ στραφῶ πρὸς ἄλλη κατεύθυνσι, ν' ἀνταποκριθῶ σὲς ἀλλεπάλληλες και ἐπείγουσες παρακλήσεις τῶν ἀδελφῶν μου, ἀπευθυνομένων συνεχῶς σὲ μένα. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τῆς ἀγάπης, κατάντησα ὑπρέτης τους, ἐργαζόμενος γι' αὐτοὺς μᾶλλον. Συγχρόνως, πρέπει προσωπικῶς νὰ ἐξομολογηθῶ, ὅτι μὲ τὸ νὰ συγγράφω, ἔμαθα πλεῖστα ὅσα πράγματα τὰ ὁποῖα προηγουμένως δὲν τὰ ἤξερα» (De Trinitate III, Prooem).

*

Ὁ ἐνδιαφερόμενος ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν ἔχρον νὰ μελετήσῃ τὸν ἱ. Αὐγουστῖνο θ' ἀπογοητευτῆ ἀν ζήτηση μεταφράσεις στὰ Ἑλληνικά. Πολὺ λίγα δυστυχῶς ἔργα του ἔχουν μεταφραστῆ. Πολλοὶ λίγοι ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἄλλοτε και τώρα, ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν θεολογία του, εἴτε γιὰ ἔρευνα βαθειὰ ἢ γιὰ θέσεις διδακτορικῆς. Καὶ θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο νὰ συστηθῇ ὁμάδα, ἴσως μικτὴ, ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντες καλὰ Λατινικά, ποὺ θ' ἀρχίσῃ τμηματικὰ τὴν μετάφραση. Αὐτὸ θὰ μᾶς διευκόλυνε ν' ἀντιληφθοῦμε καθαρότερα τὴν φυσιογνωμίαν τῆς Λατινικῆς θεολογίας και τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δόγματός της, ἀλλὰ και τὴν προβληματολογία τους ποὺ δὲν ἦταν ἡ ἴδια ἀκριβῶς μὲ ἐκείνη τῆς Ἀνατολῆς.

(Τέλος)†

† Ὁ Σηλυβρίας ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Εἰς τὸ πλαίσιον τῶν Οἰκουμενικῶν Διαλόγων (15 Ἰαν. 1987)

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΗΣ «ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ» ΚΑΙ ΤΟ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΝ

(Σύνοψις ἐρευνῶν)

Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων — ὁμιλῶ περὶ τῆς μεγίστης πλειοψηφίας — εἶναι ὑπὲρ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὰ πράγματα ἡ Μία Ἀγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως (325-381).

Αὕτη ὅμως εἶναι δυσχερής, διότι εἴμεθα ἠνωμένοι ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ διηρημένοι εἰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας-αἱρέσεις. Εἰς τὸ ἔδαφος τῶν προτεσταντικῶν αἱρέσεων καὶ δὴ τῶν ἱεραποστολῶν (1910) ἐγεννήθη ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις (1920-1948 Α' Γενικὴ Συνέλευσις ἐν Ἀμστερνταμ τῆς Ὀλλανδίας, ΣΤ' ἐν Βανκούβερ τοῦ Καναδά 1983).

Ἡ Ἐνωσις εἶναι ὄχι ἀπλῶς δυσχερής, ἀλλὰ δυσχερεστάτη, πρῶτον διότι ὁ Προτεσταντισμὸς εἶναι βαθύτατα διηρημένος εἰς Ὁμολογίας ἢ αἱρέσεις (Denominationen) καὶ δεύτερον διότι δὲν ἐτέθη ἐξ ἀρχῆς σαφῶς καὶ σταθερῶς τὸ θέμα τῆς ἐν ἀληθείᾳ Ἐνώσεως, καίτοι ὑπῆρξαν κατ' ἀρχὴν δηλώσεις τῶν Ὀρθοδόξων καὶ μάλιστα εἰς τὴν Γ' Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία συνῆλθεν ἐν Νέω Δελχί τὸ 1961. Αὗται, παραδόξως, συχνάκις λησιμονοῦνται.

*

1. Τὸ οἰκουμενικὸν πρόβλημα εἶναι κυρίως προτεσταντικὸν διὰ δύο λόγους: α) Διότι ὁ Προτεσταντισμὸς εἶναι διηρημένος εἰς Ὁμολογίας καὶ αἱρέσεις καὶ β) διότι ἀδυνατεῖ νὰ σχηματίσῃ Ἐκκλησία ἢ καὶ νὰ καταστῇ Μία Ἐκκλησία. Προτεσταντικὴ Ἐκκλησία ἢ Ἐκκλησίαι δὲν ὑπάρχουν, ἡ δὲ Ἐνωσις τινῶν ἐξ αὐτῶν εἶναι ὑποτυπώδης. Τοῦτο ἔδειξε εἰς μελέτην, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν τόμον τὸν ἐκδοθέντα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμ.

2. Ἡδὴ ὅμως πρότερον ὑπέδειξα, ὅτι εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν ὑπάρχουν τρία δέξα προβλήματα, ὧν τὸ σπουδαιότατον εἶναι, ὅτι ὁ Προτεσταντισμὸς μεταφέρει τὴν διαίρεσιν του εἰς τὸ ΠΣΕ. Τοῦτο ἔχει τὰς ἐξῆς συνεπείας: α) Μεταβάλλει τὸν Προτεσταντισμὸν εἰς μεγίστην πλειοψηφίαν τοῦ ΠΣΕ. β) Καθιστᾷ τὴν Ὀρθοδόξιαν — ἐκφραζομένην εἰς τὰς 13 Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας — μειοψηφίαν. γ) Ἐνεκα τῶν θεμελιωδῶν τούτων γεγονότων, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν μεταβάλλεται εἰς Παγ-

κόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν (Καθολικῆς Ὀρθοδόξου, Ρωμαιοκαθολικῆς, Παλαιοκαθολικῆς, Ἀγγλικανικῆς καὶ Ἀρχαίων πέντε ἐλασσόνων Ἐκκλησιῶν: Κοπτικῆς, Αἰθιοπικῆς, Ἀρμενικῆς, Συριακῆς καὶ τῆς Ἰνδίας) καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν (δυσκριθμῆτων Ὁμολογιῶν κ.λπ.).

3. Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐρμηνεύουν τὴν σημερινὴν πραγματικότητα, εἰς τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν τὰ ἐπόμενα:

4. Παρὰ τινὰς ἐπιτυχίας κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας (Ἐνότης εἰς τὴν Τριαδικὴν πίστιν 1961, προσέλευσις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας¹ καὶ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν 1961, Πανορθόδοξοι Σύνοδοι καὶ ἐπίδρασις των: α) διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδοξίας, β) τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου — 21ης Οἰκουμενικῆς διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν —, γ) τῆς ἰδρύσεως Συνόδου παρὰ τῷ Ρώμης καὶ δ) τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐθνικῶν γλωσσῶν ὑπ' αὐτῆς εἰς τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν), ἐν τούτοις εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν ὑπάρχει κατ' οὐσίαν στασιμότης, καίτοι ἐπὶ πρακτικῶν ζητημάτων (π.χ. ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος) ὑπάρχουν ἐνωτικὰ διακηρύξεις.

5. Θ' ἀπετέλει ὅμως σφάλμα, ἐὰν δὲν ἐσημειώτο, ὅτι ὑπάρχει κινητικότης καὶ ἐλπίδες προόδου εἰς τοὺς διμερεῖς διαλόγους. Ὁ λόγος εἶναι προφανής, διότι εἰς αὐτοὺς ὑπάρχει ἐπαρκὴς χρόνος μελετῶν καὶ συζητήσεων καὶ ἐλπίς νὰ ὑπάρξουν κοινὰ κείμενα, μετὰ βᾶσιν τὴν ἀποστολικὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν σχηματισμὸν μιᾶς Ἐκκλησιολογίας, ὡς θεμελίου τῆς Ἐνώσεως ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Ταῦτα εἶναι ἀδύνατα εἰς τὸ Π.Σ.Ε. καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν. Ὡς παραδείγματα ἀναφέρομεν: α) Ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ ἀναγνωρίσεως ὑφ' ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν τοῦ Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως ἀνευ βεβαίως τῆς προσθήκης τοῦ filioque (=καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ) βραδύνει νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ. Τὴν προτεραιότητα ἔχει εἰς τὸ ΠΣΕ ἡ Θεολογία, μετὰ ἀρκετὰς ἀριστίας καὶ ὠραιολογίαν καὶ οὐχὶ ἡ Ἐκκλησιολογία καὶ ἡ Ἐπιστήμη. β) Ἡ θέσις

1. Μετὰ παρατηρητὰς εἰς τὴν Κεντρ. Ἐπιτροπὴν καὶ τακτικὰ μέλη εἰς Ἐπιτρ. Πίστεως καὶ Τάξεως (FAITH AND ORDER).

τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν ἔναντι τῶν 3 κειμένων τοῦ ΠΣΕ: Βάπτισμα-Εὐχαριστία-Λειτουργία, εἶναι προβληματική διὰ τὰς Ἐκκλησίας.

I.

Διατὶ ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδοξίας.

1. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κείμενον ἐξεταζόμενον ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδοξίας τῆς σήμερον ἢ τῆς ἀρχαίας Καθολικῆς, ὄχι μόνον τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς τῆς Ἐκκλησίας τῶν δύο πρώτων αἰώνων μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν γενικὴν διαπίστωσιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὰς τοποθετήσεις τῶν Καθολικῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἡ ποθητὴ ἔννοια ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Τὸ Αὐτοκέφαλον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπερραζεῖ (κατ' ἀκολουθίαν τῆς ὀρθῆς ἐρμηνείας τοῦ ρήματος) εἰς τὰς ἀπαντήσεις-διατυπώσεις, τὴν ὑπάρχουσαν ἐνότητά εἰς τὸ δόγμα, τὴν διοίκησιν, τὴν λατρείαν, τὸ ἦθος τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀληθείας δι' ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι δὲν εἴμεθα ἀπλῶς, εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ εἰς τοὺς διμερεῖς διαλόγους, μάρτυρες μιᾶς ἀρχαίας παραδόσεως ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ τῆς «Ἀποστολικῆς Ὁρθοδοξίας» (διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτὸν τὸν χαρακτηρισμὸν ποῦ εὑρον εἰς τὸ Γ' βιβλίον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Εὐσεβίου —340 μ.Χ.), ἡ ὅποια ἔδωκεν τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὡς «τὴν ἱστορικὴν ἐν Χριστῷ Ἀποκάλυψιν» («τῆς ἀληθείας»), ἀλλὰ καὶ τὴν «Ἀποστολικὴν Παράδοσιν» τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς μορφῆς τῆς Ἐκκλησίας (ἐπίσκοποι διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων καὶ Σύνοδοι), ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν δύο πρώτων αἰώνων.

Εἴμεθα ὡς «Καθολικοὶ Ὁρθόδοξοι» μάρτυρες τῆς ἀληθείας τῆς Μιᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια ἦτο καὶ εἶναι ἐνότης ἐν τῇ ταυτότητι τῆς ἀληθείας περὶ τῆς δομῆς καὶ οὐσίας τῶν ἐπισκοπῶν — καὶ ἐπισκόπων — κάθετος, ὡς ἀποστολικῆς προελεύσεως καὶ ὀριζοντία εἰς πᾶσαν ἐποχὴν.

Φαίνεται τοῦτο σαφῶς εἰς τὰς ἀπαντήσεις καὶ σκέψεις τῶν Ὁρθοδόξων; Ἴδου τὸ πρόβλημα.

II.

Ἡ ἐνότης τῆς «Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» εἰς τὴν πίστιν, τὴν διοίκησιν, τὴν λατρείαν ὡς καὶ τὸ ἦθος εἶναι δεδομένη ἐκ τῆς φύσεώς της καὶ τῆς ἱστορίας της. Κατ' οὐσίαν εἶναι ἀρχαία Καθολικὴ, ὡς ἀποστολική. Ὅθεν ἀποτελεῖ ἀναγκαιότητα δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, διότι ἡ ἡμετέρα Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται νὰ παράσχη τὸ ὑπόδειγμα διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ ὁποῖον ἀπο-

τελοῦν αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Β' αἰῶνος, τ.ἔ. αἱ τελικῶς ὀνομασθεῖσαι ἐπίσκοποι (ἐταυτίζοντο οἱ ὄροι Ἐκκλησία π.χ. τῆς Ρόδου καὶ Ἐπισκοπὴ Ρόδου), διὰ τὴν ἔνωσιν τὴν ἐπιδιωκομένην ἀπὸ τοὺς Οἰκουμενικοὺς Διαλόγους. Ταῦτο δὲ διότι ὑπῆρχεν τότε ἐσωτερικὴ ἐνότης αὐτῶν ἐν τῇ ταυτότητι τῆς πίστεως τῶν ἐπισκοπῶν, τοῖς θεμελίοις τῆς Διοικήσεως, τῆς λατρείας καὶ τοῦ ἦθους με θεμέλιον τὴν ἀγάπην. Ἡ Θεολογία της ἦτο κατ' ἀρχὴν ἐκκλησιολογική. Ταῦτο ἰσχύει μέχρι σήμερον. Εἶναι δὲ εὐχάριστον, ὅτι εἰς τὸ κείμενον περὶ τοῦ Βαπτίσματος, Εὐχαριστίας καὶ Λειτουργήματος (παρὰ τὰ πολλὰ σφάλματά του) καὶ δὴ εἰς τὰ περὶ τοῦ Λειτουργήματος (Amt) περιλαμβάνεται καὶ ἡ πρότασις περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Θεσμοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς ἀναγκαίου διὰ τὴν ἐνότητα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας (ἢ φράσις ποῦ προστίθεται, «ἐν οἰαδήποτε μορφῇ», εἶναι ἐσφαλμένη), διότι ἡ Ἐπισκοπὴ συνδέεται μετὰ τὴν Ἱερωσύνην τῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν καὶ δὴ καὶ τοῦ Ἐπισκόπου, ὡς διαδόχου τῶν Ἀποστόλων. Ἡ ὑπαρξίς ἐνός διαδόχου τῶν Ἀποστόλων κατὰ Ἐκκλησίαν μάρτυρεῖται εἰς τὴν Κ.Δ. καὶ τοὺς Ἀποστολικούς Πατέρας καὶ θεμελιούται φιλολογικῶς καὶ ἱστορικῶς, διότι τὰ κείμενα διέσωσαν τὴν ἀρχαιοτάτην μορφήν τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ, ἦτοι μόνον τὸ ὄνομα καὶ πολλάκις μετὰ τὴν μνείαν τοῦ ἀνωτέρου πλήθους τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν περιωρίζετο ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ.

Παραδείγματα:

- 1) Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι (Ἱεροσόλυμα 42-62) καὶ εἶτα ἀσφαλῶς: Συμεὼν καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
- 2) «Πολύκαρπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι» (Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους 110-113 μ.Χ.).
- 3) «Πολύκαρπος Σμυρναίων» (ἐπισκοπῆ).
- 4) Κλήμης καὶ οἱ πρεσβύτεροι, προϊστάμενοι τῆς Ἐκκλησίας (Ἐρμᾶς).
- 5) «Μελίτων Σαρδιανῶν ἐπίσκοπος» (Β' αἰών).

*

Αἱ πηγαι ἀποκαλύπτουν καὶ ἄλλους τίτλους (προεστῶς πρεσβύτερος καὶ ὁ πρεσβύτερος), μέχρις ὅτου ἐπεκράτησεν ὀριστικῶς ὁ ὄρος «ὁ ἐπίσκοπος» καὶ ἐξέλιπον ἐν συνεχείᾳ οἱ προκαλοῦντες σύγχυσιν ὄροι (ἐπὶ Εἰρηναίου —200 μ.Χ.) «οἱ πρεσβύτεροι» μετέσφαρας χρήσεις, ἐξ ὧν ἔμειναν αἱ δύο (πρεσβύτεροι τὴν ἡλικίαν καὶ πρεσβύτεροι ἱερεῖς, οἱ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον) ἦτοι ἀκριβῶς ὡς ἐμφανίζονται σαφῶς ἐπὶ Ἰγνατίου (70-110 μ.Χ.) καὶ διατηροῦνται μέχρι σήμερον. Ὁ Ἰγνάτιος ἐκπροσωπεῖ δύο γενεάς (πρβλ. Φιλαδ. 10. Σμυρν. 8. Ἐφεσ. 3 καὶ Φιλ. 3).

*

Ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων, μετὰ βᾶσιν τὸ ὄνο-

μα², ἔχομεν τό: «Ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος» ἢ «Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας», ἀνευ τοῦ ὄρου ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνετο εἰς τὴν σύντομον ἔκφρασιν, ἀλλὰ δὲν ἐγράφετο καὶ συνήθως δὲν ἐλέγετο. Ταυτοχρόνως ἐξέλιπεν ὁ περιορισμένης τοπικῆς χρήσεως διπλοῦς ὄρος «ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι», πού ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ ὄλου κλήρου εἰς τὴν Δύσιν (Δυτικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, Κρήτην, Κόρινθον, Ρώμην). Ὁ διπλοῦς ὄρος προκαλεῖ ἰδίως εἰς τοὺς Προτεστάντας σύγχυσιν μέχρι σήμερον, διότι συνδέεται πρὸς τὸ αἰρεσβύτερον, περὶ τῶν τεσσάρων χρήσεων τοῦ ὁποῦ ὠμίλησα ἀνωτέρω. Ἐπειδὴ ὁ ὄρος οὗτος εἶχε θριαμβευτικὴν παρείαν ἀπὸ Ἀνατολῶν (Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας, Δ. Μικρᾶς Ἀσίας, Ἐφέσου, Κορίνθου μέχρι Ρώμης) πρὸς Δυσμάς, ἡ δὲ χρῆσις τοῦ διπλοῦ ὄρου «ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι» προσερχομένη ἐκ τινος προσαρμογῆς ἐπὶ Κλήμεντος Ρώμης τοῦ χωρίου 60,17 τοῦ Ἡσαίου τοῦ προφήτου καὶ ἐμφανισθεῖσα τὸ πρῶτον εἰς Ἐφεσον (Πράξ. 20,28), ἠκολούθει τὸν ὄρον «προσβύτερον», ὡς δευτερεύουσα χρῆσις³, διὰ τοῦτο δυνάμεθα κατ' ἀρχὴν νὰ εἴπωμεν διὰ τὴν Δύσιν, ἀπὸ Δ. Μικρᾶς Ἀσίας μέχρι Ρώμης, ὅτι ἰσχύει ὡς οἶονεὶ διπλοῦς χαρακτηρισμὸς τῶν 2 λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸ συναμφοτέρον (ἦτοι τὸν προεστώτα προσβύτερον, τὸν ὀνομασθέντα ἐν Ἀντιοχείᾳ διὰ τοῦ «ὁ ἐπίσκοπος», τὸν προεστώτα τῆς Ρώμης καὶ τοὺς προσβυτέρους. Ὁ Πέτρος ὀνομάζει ἑαυτὸν συμπροσβύτερον⁴, (Πρβλ. Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους, ἐπιγραφή). Συγχρόνως, ὡς ἀνεφερα, προὐκάλεσε καὶ προκαλεῖ μέχρι σήμερον σύγχυσιν, παρὰ τοῖς Προτεστάνταις (πρβλ. § 24 τοῦ κειμένου διὰ τὸ Λειτουργῆμα Amt εἰς τὴν ἡμετέραν μετάφρασιν «τὸ Λειτουργῆμα = Amt», Θεολογία 57 [1986] 106). Καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων Ὀρθόδοξοι δὲν φαίνεται νὰ γνωρίζουν τὰς δύο σχετικὰς ἀνακοινώσεις μου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν 1956, 1961). Ἡ σύγχυσις αὐτὴ σήμερον εἶναι πλέον ἀδικαιολόγητος. Ματαίως εἶπον ὅσα εἶπον ἐν Λίμα περὶ τῆς § 24 τοῦ κειμένου περὶ τοῦ Λειτουργήματος. Οὐδὲν ἐγράφη, πιθανῶς καὶ εἰς Πρακτικά.

Συμπεράσματα: Αἱ ἀπαντήσεις τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πού ἀποτελοῦν τὴν κανονικὴν συνέχειαν τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλου εἰς τὴν οὐσίαν των, κατόπιν συνεννόσεως, νὰ εἶναι ταυτόσημοι, ἐνῶ εἰς τὴν διατύπωσιν ἡμπορεῖ νὰ διαφέρουν. Τοῦτο δὲ λέγομεν, διότι οἱ Προτεστάνταις, πού γράφουν τελικῶς τὰ κείμενα τοῦ Π.Σ. Ἐκκλησιῶν, φυσικὸν εἶναι νὰ εἰσάγουν εἰς τὰ κείμενα τὰς διατυπώσεις των, εἰς τὰ Report (ἐκθέσεις συζητήσεων), οἷον εἶναι τὰ κείμενα περὶ Βαπτίσμα-

τος, Ἐυχαριστίας καὶ Λειτουργήματος, καὶ νὰ ὑπερτονίζουσι τὰ ἴδια οὐσιώδη θέματα, ὡς εἶναι τὸ Amt, τὸ ὁποῖον εἶναι λειτουργῆμα καὶ ἔχι Ἱερωσύνη. Καὶ γίνεται μὲν λόγος περὶ Ἱερωσύνης (§ 17, σελ. 94 ἡμετέρου κειμένου), ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς I, 1 δὲν γίνεται λόγος περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης, ἀλλὰ περὶ κλήσεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, κατ' οὐσίαν περὶ βασιλείου Ἱερατεύματος⁵ (πρβλ. πολλαχοῦ καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν § 18) καὶ ρητῶς περὶ λειτουργήματος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Εἶναι δὲ τόσον πολλαὶ αἱ ἀνεπίτρεπτοι διατάξεις πραγματικὰς Ἐκκλησιῶν — πρβλ. μετάφρασιν μας τοῦ Amt, σελ. 33 ἐξ.), ὥστε εἶναι ἀπερίας ἄξιον: πρῶτον ὅτι δὲν ἀναφέρονται εἰς αὐτὰς αἱ ἀπαντήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν μας⁶ — πού εἶναι Μία Ἐκκλησία — δεύτερον, ὅτι χρησιμοποιεῖται διὰ τὸ Amt ὁ ὄρος Ἱερωσύνη, ἐνῶ δευτερευόντως πολλακίς γίνεται λόγος περὶ λειτουργήματος. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν, ἡ ὁποία ἐξεπονήθη εἰς τὸ Chambésy, γίνεται λόγος περὶ Ἱερωσύνης, ὡς καὶ ὑπὸ τινων Ἐκκλησιῶν μας!

Ἐδῶ πρέπει νὰ ἐπισημανθῇ, ὅτι ἐξαίρεσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἠρνήθη εἰς τὸ ΠΣΕ, ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Κανονισμοῦ του εἶναι συνομιλητῆς μαζί τους ἀλλὰ μὲ τὰς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν Ἐνότητα(;) αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι κάμνουν ἀρνητικὰς καὶ θετικὰς παρατηρήσεις, ἀλλὰ δὲν ἀναφέρονται συνήθως εἰς τὰ συγκεκριμένα σημεῖα τοῦ κειμένου οὐδὲ εἰς τὴν θεμελιώδη ἀποψιν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης εἶναι ὑπαρξιακὸν στοιχεῖον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς διαδοχῆς τῶν Ἀποστόλων ἐν τοῖς ἐπισκόποις καὶ τὴν αὐθεντίαν τῶν Συνόδων. Χαρακτηριστικὸν μάλιστα εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὸ Διορθόδοξον Συμπόσιον τῆς Βοστώνης (ἐνθα δὲν ἐκλήθη — διατί;) τὸ τμήμα τῶν πορισμάτων περὶ τοῦ Amt — ζητοῦνται διευκρινήσεις ὀλίγαι, αὐδὲν δὲ ἀναφέρεται εἰς συγκεκριμένα σημεῖα τοῦ κειμένου, ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα.

Εἰδικὰ Συμπεράσματα: α) Εἶναι φανερόν, ὅτι ἐλησμονήσαμεν τὴν δὴλωσιν περὶ Ἐνότητος τοῦ Νέου Δελχί (3 φορές τὴν ἐδημοσίευσαν καὶ μίαν τὸ ΠΣΕ μὲ δυσκολίαν). β) Εἰς τὸ ΠΣΕ μετέχομεν, καθήμεθα μακρὰν ἀλλήλων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀλφάβητου (τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὸ T — Τουρκία!). γ) Ὑπάρχει μὲν συνεννόησις γενικὴ περὶ τῆς παρουσίας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Συμβούλιον, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἡ ἀναγκαία πρωτοβουλία διὰ τὸν καθορισμὸν ἐνιαίας πολιτικῆς εἰς τὰ συγκεκριμένα θέματα: Ἱερωσύνη, ἐπίσκοπος, ἀποστολικὴ διαδοχὴ, Σύνοδος, χειροτονία γυναικῶν καὶ δὴ καὶ ὡς ἐπισκόπων! δ) Τὸ Αὐτοκέφαλον ἐπιτρέπει εἰς τὸ ΠΣΕ νὰ μᾶς βλέπη μαζί μὲ τοὺς Ἀντιχαλκηδονίους — ὀνομαζομένους Ὀρθοδόξους — καὶ νὰ μᾶς θεωρῇ κευρωσιμέ-

2. Ἦτοι τὴν ἀρχέγονον ἀποστολικὴν μορφήν τοῦ ἀποστολικοῦ λειτουργήματος, τοῦ προεστώτος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Θ. Ἐυχαριστίας.

3. Διὰ τὸ ὅλον Ἱερατεῖον.

4. Πρβλ. Α' Πέτρου 5,1. Πρὸς τοὺς προσβυτέρους.

5. Πού εἶναι ὁ Κλῆρος καὶ «ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ».

6. Πλὴν τῆς Ρουμανικῆς.

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ(*)

Ἡ ἀξία καὶ ἡ δύναμις τῶν ἀριθμῶν προβάλλεται καὶ σήμερον, ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν κατασκευαστῶν τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν. Ἀνάλογον προβολὴν ἔκαμνον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Μαθηματικοί, οἱ Ἀστρονόμοι, οἱ Μετεωρολόγοι, οἱ Φιλόσοφοι καὶ οἱ Μάγοι. Διὰ τῶν στοχασμῶν καὶ ὑπολογισμῶν τούτων ἐνεφανίσθησαν οἱ συμβολισμοὶ τῶν ἀριθμῶν εἰς τοὺς παναρχαίους λαοὺς τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Σουμεριῶν, τῶν Χαλδαίων⁴, τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Ἑβραίων, τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ συμβολισμοὶ οὗτοι ἀνεπτύχθησαν ἐξ Ἰσοῦ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Γνωστικῶν, ἐγενικεύθησαν δὲ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων θεοσοφιστῶν, ὁπαδῶν τῆς «Καββάλα» τοῦ ἰγ' μ.Χ. αἰῶνος⁵.

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων πρῶτοι οἱ Ὀρφικοί, καὶ μετ'

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 29 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

4. Ὅρα Φίλωνος, Βίος σοφοῦ κατὰ διδασκαλίαν τελειωθέντος, ὃ ἐστὶ περὶ Ἀβραάμ. 15,68. Ἐκδ. L. Cohn, Berolini 1902, IV, 16,21-17,1: «Χαλδαῖοι γὰρ ἐν τοῖς μάλιστα διαπονήσαντες ἀστρονομίαν καὶ πάντα ταῖς κινήσεις τῶν ἀστέρων ἀναθέντες ὑπέβησαν οἰκονομεῖσθαι τὰ ἐν κόσμῳ δυνάμεσιν, ἃς περιέχουσιν ἀριθμοὶ καὶ ἀριθμῶν ἀναλογίαι...».

5. Πρβλ. Fr. Heiler μν. ἔργ. 182. A. Wünsche, Kabbala, RE³, 1908, IX, 670-689.

αὐτοὺς οἱ Πυθαγόρειοι, προσέδιδον εἰς τοὺς ἀριθμοὺς συμβολικὴν ἔννοιαν καὶ οὐσιαστικὴν δύναμιν. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα ἐθεώρουν αὐτοὺς ὡς τὴν ἀρχὴν (τὸ principium) καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ σύμπαντος⁶. Ὁ Πυθαγόρας ἀντελαμβάνετο τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμιν τῶν ἀριθμῶν ὡς τὴν κυρίαν αἰτίαν τῆς ἁρμονίας τοῦ σύμπαντος. Ταύτης τὴν πλήρη ἀπεικόνισιν παρεῖχε, κατ' αὐτόν, ἡ ἁρμονία τῆς πολυδιαστάτου Μουσικῆς τέχνης⁷. Κατὰ τοὺς Ἑλληνας ἀρχαίους στοχαστάς, καὶ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἀριθμοὶ προσδιορίζουν ἀκριβῶς τὰς σχέσεις τῶν ὄντων, κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος διασφαλίζει τὴν ἁρμονίαν τοῦ σύμπαντος. Κατὰ τοὺς νεωτέρους θεολόγους τῆς Δύσεως, τὸ

6. Ὅρα Her. Diels, Die Fragmenta der Vorsokratiker, Dublin-Zürich 1966, I, 463,45: «... ἔλεγε δὲ ὅτι πάντων σοφώτατον ὁ ἀριθμὸς». Πρβλ. αὐτόθι 468,8. καὶ 420, 13: «Οἱ ἀριθμοὶ αἰτίοι τῶν οὐσιῶν καὶ τοῦ εἶναι». Αὐτόθι 451, 23-25: «Πάντα τὰ πράγματα ἀπεικάζων τοῖς ἀριθμοῖς (νοεῖται ὁ Πυθαγόρας). Τὰ τε γὰρ ἄλλα ἀριθμὸς ἔχει καὶ λόγος ἐστὶ πάντων τῶν ἀριθμῶν πρὸς ἀλλήλους...». Αὐτόθι 452,3: «Ἐν δὲ τοῖς ἀριθμοῖς ἐδόκουν θεωρεῖν ὁμοιώματα πολλὰ τοῖς οὐσι καὶ γιγνομένοις». Αὐτόθι 456,35: «... ἀριθμὸν δὲ ἄλλον μηθένα εἶναι παρὰ τὸν ἀριθμὸν τούτου, ἐξ οὗ συνέστηκεν ὁ κόσμος».

7. Πρβλ. Fr. Heiler μν. ἔργ. 176.

νοὺς μὲ τὰ ὀνόματα Ἀνατολικοὶ östlichen καὶ Orientalen καὶ νὰ μᾶς καλῆ μαζὶ εἰς συσκέψεις.

Ἀποτελούμεν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρέπει ν' ἀνακτήσωμεν τὴν πρωτοβουλίαν, καθορίζοντες πρῶτον, ὅτι ἡ Ἐνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ προέλθῃ ἀπὸ τοὺς διμερεῖς διαλόγους (πρόοδος ὑπάρχει εἰς τὸν διάλογον μὲ τοὺς Παλαιοκαθολικοὺς, μὲ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς μὲ τὴν τῶρα ἐτέθη πρὸς συζήτησιν τὸ Πρωτεῖον τῆς Ρώμης, ποὺ εἶναι δι' ἡμᾶς καὶ θὰ μείνῃ τιμητικὸν καὶ ὄχι ἐξουσίας) καὶ τρίτον, ὅτι τὸ ΠΣΕ, ἐάν θέλῃ νὰ προσφέρῃ πραγματικὰ καὶ προγραμματικὰ ὑπηρεσίας εἰς τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἐπανενώσεως τῶν διεστώτων, ὀφείλει:

1ον) Νὰ ἐτοιμάζῃ κείμενα ἐκκλησιολογικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ἰσχυρά, δυνάμενα νὰ χρησιμεύσουν εἰς τοὺς διμερεῖς διαλόγους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους θὰ προέλθουν διαπραγματεύσεις, διὰ τὴν ἔνωσιν, μὲ ἕνεσιν χρόνου.

2ον) Νὰ προωθήσῃ καὶ τὴν πρότασιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ οἰκουμενικῆς ἀποδοχῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως.

3ον) Νὰ ἐκπονή κείμενα τοῦ πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ θέμα «Ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος» καὶ τὰ προβλήματα τοῦ σήμερον ἐξ ἐπόψεως παγγριστηρικῆς (παράδειγμα: τὸ περὶ ἐλπίδος κείμενον τοῦ συνεδρίου τοῦ Bangalore τῆς Ἰνδίας 1978).

4ον) Αἱ αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι πρέπει νὰ συνεννοοῦνται, ὥστε εἰς τὴν οὐσίαν τῶν ἀπαντήσεών των νὰ φαίνεται ἡ Ἐνότης τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς ὅλα, διότι εἶναι «ἡ Ἀποστολικὴ καὶ ἡ Καθολικὴ Ὀρθόδοξος».

Τὸ ἀναγκαῖον, διὰ τὰ ἔθνη καὶ κράτη καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων, αὐτοκέφαλον τελεῖ ὑπὸ τὴν Ἐνότητα τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Πίστιν, τὴν Διοίκησιν (Ἱ. Κανόνας καὶ τὰς Συνόδους), τὴν λατρείαν — οὐχὶ πάντοτε ἐν ὁμοιομορφίᾳ πλὴν τῆς Θ. Λειτουργίας — καὶ εἰς τὸ ἦθος.

5ον) Καὶ τὸ τελευταῖον: Πρέπει τὸ ΠΣΕ νὰ βοηθήσῃ, ἀφοῦ εἶναι κατὰ πλειοψηφίαν προτεσταντικόν, τὸν Προτεσταντισμὸν νὰ λύσῃ τὸ μεγάλον πρόβλημά του, νὰ γίνῃ Ἐκκλησία ἡ Ἐκκλησία, μὲ Ἱερωσύνην καὶ μυστήρια καὶ νὰ παύσῃ νὰ μεταφέρῃ τὴν διαίρεσίν του εἰς τὸ ἐν λόγω Συμβούλιον (310 ἐξ ὧν 12 Ὀρθόδοξοι).

[Πλήρη Βιβλιογραφίαν τῶν ἐρευνῶν ἴδε εἰς τὸ ἔργον: Τὸ μέγα πρόβλημα τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας τῶν Οἰκουμεν. Διαλόγων καὶ ἡ λύσις του. Συμπληρωματικὴ τῶν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν (1957-1961) ἐρευνῶν κλπ.].

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ

Μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς
τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν / Ἐκκλησία Ἑλλάδος

«θα ὕμα τῶν ἀριθμῶν» εἶναι κατ' οὐσίαν θέμα «θεολογικόν», διότι μόνον ἡ θεολογία ἴσταται πάντοτε «κατ' ἐνώπιον» τοῦ ἐνός καὶ μόνου «ἀναριθμήτου». Οὕτω κατανοεῖται καὶ ἡ κατὰ καιροὺς προσπάθεια τῶν διαφόρων δῆθεν «θεογνωστικῶν» συστημάτων, τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνται περὶ τὴν θεολογίαν τῶν ἀριθμῶν. Κατ' οὐσίαν θὰ ἐπετρέπετο νὰ λεχθῆ ὅτι οἱ ἀριθμοὶ προσδιορίζουν τὸ «μῆκος κύματος», διὰ τοῦ ὁποῖου γίνεται αἰσθητὴ ἡ ὑπόστασις τῶν ὄντων τοῦ σύμπαντος καὶ ἡ σχέσις ἐνός ἐκάστου ἐξ αὐτῶν πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα. Τὰ ἐκτεθέντα βοηθοῦν ἐπαρκῶς εἰς τὴν κατανόησιν τῆς μακρᾶς ἐκείνης διαδικασίας, ἡ ὁποία συνετέλεσεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀριθμῶν εἰς «ἱεροὺς» καὶ μὴ⁸.

Πράγματι ὑπάρχουν δι' ὅλους τοὺς λαοὺς, καὶ εἰς ὅλας τὰς θρησκείας, ἀριθμοὶ ἱεροί. Συλλήβδην ἀναφέρονται ὡς ἱεροὶ οἱ 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 40, 50, 70, 72, 77 καὶ 144 (ὁ 12 εἰς τὸ τετράγωνον). Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ μέγας θρησκευτολόγος Friedrich Heiler⁹, ἡ μονάς, ὁ ἕνα (1), δὲν λογίζεται ἀπὸ θρησκευτικῆς ἐπόψεως ὡς εἰς μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων ἀριθμῶν, καθόσον ἀποτελεῖ τὸ σύμβολον Ἐκείνου, τοῦ ὁποῖου ἕμοιος δὲν ὑπάρχει, τοῦ ὑπερτάτου δηλαδὴ «Νοῦ», Ἐκείνου ὁ ὁποῖος δίδει ὑπόστασιν εἰς ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ νόημα εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἀπείρων ἀριθμῶν.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἰδιαζούσης ἱερότητος ἐνός ἐκάστου τῶν προαναφερθέντων ἀριθμῶν δὲν θεωρεῖται ἐνταῦθα ἀπαραίτητος. Αὕτη παρουσιάζεται ἐπαρκῶς εἰς τὰ περισσότερα θεολογικὰ καὶ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά. Παρὰ ταῦτα κρίνεται ἀπαραίτητος μόνον ἡ ἀπλὴ ὑπογράμμισις τῆς ἱερότητος αὐτῶν ἀπὸ καθαρῶς χριστιανικῆς ἐπόψεως.

Κατὰ τοὺς Ἕλληνας Πατέρας, οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι συμβολίζουν· α) ὁ δύο (2) τὸ μυστήριον τῆς ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ· β) ὁ τρία (3) τὴν ἐνυπόστατον ἐνότητα κοιωνίας ζωῆς, δράσεως, καὶ μακαριότητος τῶν τριῶν προσώπων τῆς μᾶς καὶ μόνης ἀληθινῆς θεότητος¹⁰· γ) ὁ τέσσαρα (4) τὰς τέσσαρας διαστάσεις τοῦ σύμπαντος καὶ τὴν πρὸς αὐτάς κατεῦθυσιν τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν πρὸς ἐξαγγελίαν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κηρύγματος τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας

8. D. Correns, Zahl. Biblisch-historisches Handwörterbuch. Hrsg. von Bo Beicke u. L. Rost, Göttingen 1966, III, 2201.

9. Fr. Heiler, μν. ἔργ. 163.

10. Ὁρα Ἰππολύτου, Ἐλεγχος στ', 49 ΒΕΠΕΣ 5, 38-39: «Τῆς μονότητι συνυπάρχει Ἐνότητα, ἐξ ἧν δύο προβολαί, Μονάς τε καὶ τὸ ἐν...». Εἰς τὴν ἐνότητα ταύτην ἀναφέρεται καὶ ὁ «τρισάγιος ὕμνος» τοῦ προφήτου Ἡσαίου (6,1-3). Καὶ ὁ Μ. Βασίλειος συνδέει τὴν ἐνότητα ταύτην πρὸς τὸν ἀριθμὸν τρία λέγων: «Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα παραδιδούς ὁ Κύριος οὐ μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ συνεξέδωκεν. Οὐ γὰρ εἶπεν εἰς πρῶτον καὶ δεῦτερον καὶ τρίτον· ἀλλὰ δι' ὀνομάτων ἁγίων τὴν γνῶσιν τῆς πρὸς σωτηρίαν πίστεως ἐχαρίσατο». Ὁρα περὶ Ἁγίου Πνεύματος 14,44, ἔκδ. Β. Puech, Paris 1945, 191. Πρβλ. Ἰππολύτου, Ἐλεγχος στ' 49. ΒΕΠΕΣ 5, 341,6.

τοῦ κόσμου¹¹. δ) ὁ ἐξ (6) τὴν τελειότητα τῆς θείας δημιουργίας, τὴν ὁποῖαν καὶ διαφυλάσσουν τὰ ἐξαπτέρυγα Χερουβίμ¹². ε) ὁ ἐπτὰ (7) τὴν μακαριότητα τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆς καταπαύσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν ἔργων τῆς θείας δημιουργίας, ὡς ταύτης γίνεται καὶ ὁ ἀνθρώπος κοινωνός, ζῶν καὶ ἀσχολούμενος πνευματικῶς κατὰ τὰς ἀργίας τῆς Κυριακῆς καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν¹³. στ) ὁ ὀκτώ (8) τὸ ἀναιγμα τοῦ κόσμου, κατὰ τοὺς μετὰ Χριστὸν χρόνους, πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὴν τοποθέτησίν του εἰς τὸ στόχαστρον τοῦ διαβόλου¹⁴. ζ) ὁ δέκα (10) τὴν ἀπόλυτον τελειότητα τῆς θείας σοφίας· η) ὁ δώδεκα (12) τὸ πλήρωμα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ¹⁵. θ) ὁ τεσσαράκοντα (40) τοὺς πειρασμοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς πρὸς ἐξουδετέρωσιν τούτων πνευματικᾶς ἀσκήσεις τῶν Χριστιανῶν¹⁶. ι) οἱ ἐβδομήκοντα (70) καὶ ἐβδομήκοντα ἐπτὰ (77) τὴν χρηστότητα καὶ τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ¹⁷. ια) ὁ ἐβδομήκοντα δύο (72) τὴν ζωὴν καὶ ἀποστολὴν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, ἐν μέσῳ τῶν διαφόρων ἄλλων λαῶν· ιβ) ὁ ἐνεήκοντα ἐννέα (99) τὸ «Ἀμήν» τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸ πρὸς αὐτοὺς ἐκπεφρασμένον θέλημα τοῦ Θεοῦ (I Θεσσαλ. 4,3)¹⁸.

Νεώτεροι ἐρμηνευταὶ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγ-

11. Πρβλ. E. D. Schmitz, Zahl. Begriffs Lexikon z. N. T. Hrsg. von L. Coenen-E. Beyreuther und H. Bienthart, Wuppertal 1971, 11,2,1453.

12. Ὁρα Ἰππολύτου Ρώμης Ἐλεγχος στ'. 47. ΒΕΠΕΣ 5, 310, 1-11. Πρβλ. Fr. Heiler μν. ἔργ. 167.

13. Πρβλ. Φίλωνος, Τὰ περὶ εὐδοκίας καὶ σεβασμοῦ τῆς ἱερᾶς ἐβδόμης καὶ γονέων τιμῆς 6,56. Ἐκδ. L. Cohn, Berolini 1906, V, 100,13 ἐξ. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τοῦ βίου τοῦ Μωυσεῶς 266, ἐνθ' ἄν. IV, 263,13 ἐξ. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἀποικίας Ἀβραάμ 169, ἐνθ' ἄν. 11,304,18 ἐξ. — Ἰππολύτου, Ἐλεγχος στ'. 48. ΒΕΠΕΣ 5, 310, Αὐτόθι ΣΤ, 49. ΒΕΠΕΣ 5, 311,8-12. E. D. Schmitz ἐνθ' ἄν. 11,2, 1453.

14. Πρβλ. Δημητρίου Τσάμη, Ἡ ὀγδόη ἡμέρα, Θεσσαλονίκη 1973. Κατὰ τοὺς Γνωστικούς, ἡ ὀγδοάς εἶναι ἡ μήτηρ τῶν πλανητῶν καὶ τῶν αἰώνων, διὰ τῶν ὁποίων συνίσταται τὸ «πλήρωμα». Οὗτοι διὰ τῶν περὶ τῶν ἀριθμῶν ἀντιλήψεων τῶν Αἰγυπτίων, Βαβυλωνίων, Πυθαγορείων κλπ. φιλοσόφων, προσεπάθουν νὰ ἐξηγήσουν τοὺς ἀριθμοὺς ὡς μεσάζοντας μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ δημιουργοῦ, τοῦ κακοῦ κατ' αὐτούς, Θεοῦ, ὡς καὶ τὴν ἐξ ἀντιθέσεως τούτων προέλευσιν τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ κακοῦ. Ὁρα Εἰρηναίου, Κατὰ Αἰρ. 1, 16,1. Αὐτόθι Γ' 5,2: «Ταύτην δὲ τὴν μητέρα καὶ ὀγδοάδα καλοῦσι καὶ σοφίαν καὶ γῆν καὶ Ἱερουσαλήμ καὶ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ Κύριον ἀρσενικῶς». Ἰππολύτου Ἐλεγχος στ', 50 ΒΕΠΕΣ 5, 344,24-25. Πρβλ. G. A. van den Bergh van Esynga, Die in der Apokalypse bekämpfte Gnosis. ZNW 13, 1912, 297.

15. Ὁμοίως καὶ ὁ ἀριθμὸς 144 ὡς τὸ τετράγωνον τοῦ 12 (ἔρα Ἀποκ. 7,4-8).

16. Πρβλ. E. D. Schmitz, ἐνθ' ἄν. 11,2, 1455.

17. Περὶ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀριθμοῦ 50 ἔρα Φίλωνος, Περὶ βίου θεωρητικοῦ 8,65. Ἐκδ. L. Cohn, Berolini 1915, VI, 18 ἐξ. Καὶ ὁ ἀριθμὸς 60 ἦτο ἱερὸς διὰ τοὺς Βαβυλωνίους. Κατ' αὐτοὺς ὁ 60 ἀπέτελε τὴν βᾶσιν τοῦ ἐξηκονταδικοῦ μετρικοῦ τῶν συστήματος καὶ τοῦ μέτρον τῶν ἀστερονομικῶν, μετεωρολογικῶν καὶ ἀρχιτεκτονικῶν ἐνασχολησέων τῶν (3 Βασιλ. 6,2. Δανιὴλ 3,1).

18. Πρβλ. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἰρ. Γ', 16,1. Migne Ἐ.Π. 7, 684 Α'. Β'.

γελίου ὑποστηρίζουν ὅτι ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ χρήσεως των κατέστησαν ἱεροὶ καὶ οἱ ἀριθμοὶ 38 (Ἰωάν. 5,5) καὶ 153 (Ἰω. 21,11)¹⁹. Κατ' αὐτούς, ὁ μὲν πρῶτος συμβολίζει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ σώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὸν κόσμον, ὡς καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς θείας ἐπεμβάσεως, ὁ δὲ δευτέρος τὴν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν πάντων. Κατὰ τοὺς Γνωστικούς, ὁ ἀριθμὸς 888 ἦτο τὸ ἄθροισμα τῶν γραμμάτων τοῦ ὀνόματος «Ἰησοῦς»²⁰.

3. Ἡ κρυπτογραφικὴ χρῆσις τῶν ἀριθμῶν καὶ ὁ ἀναγραμματισμὸς αὐτῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ ἔκαμον εὐρεῖαν χρῆσιν τῶν ἀριθμῶν εἰς τὰ διάφορα κρυπτογραφήματά των. Ὡς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Σενέκα²¹, ὁ Ἀλεξανδρινὸς γραμματικὸς Ἀπίων (α' μ.Χ. αἰών) ἐξελάμβανε τὰ δύο πρῶτα γράμματα τῆς Ἰλιάδος ΜΗ (NIN AEIΔE, ΘEA...) ὡς ἐπιλεγέντα σκοπίμως πρὸς δήλωσιν τῶν 48 ραψωδιῶν ἀμφοτέρων τῶν ἔργων τοῦ Ὁμήρου, τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῶν γραμμάτων ὡς ἀριθμῶν συνίστα προφανῶς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀντιλήψεως περὶ τῆς συμβολικῆς ἐννοίας καὶ τῆς μαγικῆς τούτων δυνάμεως.

Ἡ συστηματικὴ καὶ εὐρύτερα κρυπτογραφικὴ χρῆσις τῶν ἀριθμῶν παρουσιάζεται τὸ πρῶτον εἰς τοὺς Ἑβραίους τῆς βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας (586-538 π.Χ.), πρὸς ἀσφαλεστέραν μεταξὺ των συνεννόησιν. Μόνον οὕτως εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοηθῇ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀνάπτυξις εἰδικῆς ἀριθμοτεχνικῆς διαδικασίας ἐνὸς κρυπτογραφικοῦ συστήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔδωσαν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα «γ ε μ α τ ρ ί α»²².

19. Πρβλ. R. Bultmann, Das Evangelium des Johannes, Göttingen 1950, 549 ὑποσ. 1.—E. D. Schmitz, ἔνθ' ἄν. 1454. — R. Schnackenburg, Das Johannes-evangelium, Freiburg-Basel-Wien 1975, III, 436. — Michel Oberweis, ἔνθ' ἄν. 238-239. Κατ' αὐτόν, τὸ δι' ἑβραϊκῶν γραμμάτων ὄνομα τῆς κομπούλεως «Κανὰ» παρέχει ἄθροισμα 153, κατὰ τὴν μέθοδον τῆς «γεματρίας». Δι' αὐτοῦ ὁ Oberweis κατανοεῖ συμβολικῶς τὴν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν τοῦ Ναθαναὴλ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κανᾶ. Συναφῶς προσδίδει ὁ Bultmann ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἔκφρασιν «βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου» Ἰω. 21,6). Κατὰ τὸν Ἰερώνυμον, εἰς 153 ἀνέρχονται ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν ἰχθύων, συμφώνως πρὸς τὰς περὶ αὐτῶν γνώσεις τῆς ἐποχῆς του.

20. Πρβλ. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἰρ. 1,15,5. Migne E.P. 7, 625A. Αὐτόθι 2,24,1-2. Πρβλ. Ἰππολύτου, Ἐλεγχος στ' 50 BEΠΕΣ 5,311,22-25. Ὁ Ἰππόλυτος ἀναφέρεται ἐνταῦθα εἰς τὴν μυστικὴν δύναμιν ὄλων τῶν γραμμάτων τοῦ ὀνόματος «Ἰησοῦς». Ὁ Εἰρηναῖος συνιστᾷ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ ἀριθμοῦ 888 καὶ ἀντ' αὐτοῦ προτείνει τὸν 1408, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ἄθροισμα τῶν γραμμάτων τοῦ ὀνόματος «Σωτήρ».

21. Ὅρα Ἐπιστολὴν XIII, 88,40. Πρβλ. Franz Dornseiff, Das Alphabet in Mystik und Magie. 2. Aufl., Leipzig-Berlin 1925, 91-118.

22. Ὅρα The Mishna. Translated from the Hebrew with Introduction and brief Explanatory by Herbert Danby, Oxford-Cambridge 1949, 452-453: Aboth (The Fathers) 3,19 (ὑπόσημ. 1), Αὐτόθι, 789, ὑποσ. 1: «Untzin». 3,12). Emil Schürer, Die Geschichte

des Volkes Israel, Leipzig (1911), Bd. 3 Register 52, Bd. II, 412 καὶ Bd. III, 462,12,16. Jewish Encyclopedia V, 580-592. — Rühle, Ἀριθμῶν..., G. Kittel's Th. Wrb. z. N.T., Stuttgart 1933, 1, 462,14 ἔξ. — W. Hardon, Die Zahl 666 ein Hinweis auf Trajan. ZNT 1919, 20,20. — E. D. Schmitz ἔνθ' ἄν. II, 2, 1452-1456. — A. d. Deissmann, Licht vom Osten, 4. Aufl. Tübingen, 1923, 237. — Th. Zahn, Die Offenbarung des Johannes, 1-3. Aufl. Leipzig-Erlangen 1926, Zweite Hälfte 458-460.

23. Πρβλ. E. Kautzsch, ἔνθ' ἄν., IX, 681,28 καὶ XXI, 599. Πρβλ. Th. Zahn, μν. ἔργ. 459.

24. Πρβλ. Emil Schürer, μν. ἔργ. II, 412 καὶ III, 462,12-16.

25. Th. Zahn μν. ἔργ. 460.

26. Ὅρα Φίλωνος, Περὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ τῆς φλογίνης ρομφαίας 30,105. Ἐκδ. L. Cohn, Berolini 1986, I, 195, 13-15.

27. Ὅρα H. Diels μν. ἔργ. I, 432,4-7.

28. Πρβλ. Ἀριστοτέλους, Μετὰ τὰ φυσικὰ N', 5, 1092β, 8. Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ παρεμφερούς χρήσεως τῶν ἀριθμῶν διὰ «ψηφιδῶν». Ἡ μέθοδος αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὸν προσωκρατικὸν φιλόσοφον Εὐρύτου, βοηθεῖ δὲ εἰς τὴν κατανοήσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου χρήσεως (Ἄποκ. 13,18) τοῦ ῥήματος «ψηφισάτω». Ἡ τεχνικὴ αὕτη περιελάμβανε καὶ τὴν δι' ὀρισμένου ἀριθμοῦ ἐγχρωμῶν ψηφιδῶν ἐπεικόνισιν προσωπίων, ὡς πράττει καὶ σήμερον ἡ Ἀστυνομία πρὸς ἀναζήτησιν διωκομένων ἀτόμων. Πρβλ. H. Diels ἔνθ' ἄν. I' 420,12-13.

des Volkes Israel, Leipzig (1911), Bd. 3 Register 52, Bd. II, 412 καὶ Bd. III, 462,12,16. Jewish Encyclopedia V, 580-592. — Rühle, Ἀριθμῶν..., G. Kittel's Th. Wrb. z. N.T., Stuttgart 1933, 1, 462,14 ἔξ. — W. Hardon, Die Zahl 666 ein Hinweis auf Trajan. ZNT 1919, 20,20. — E. D. Schmitz ἔνθ' ἄν. II, 2, 1452-1456. — A. d. Deissmann, Licht vom Osten, 4. Aufl. Tübingen, 1923, 237. — Th. Zahn, Die Offenbarung des Johannes, 1-3. Aufl. Leipzig-Erlangen 1926, Zweite Hälfte 458-460.

23. Πρβλ. E. Kautzsch, ἔνθ' ἄν., IX, 681,28 καὶ XXI, 599. Πρβλ. Th. Zahn, μν. ἔργ. 459.

24. Πρβλ. Emil Schürer, μν. ἔργ. II, 412 καὶ III, 462,12-16.

25. Th. Zahn μν. ἔργ. 460.

26. Ὅρα Φίλωνος, Περὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ τῆς φλογίνης ρομφαίας 30,105. Ἐκδ. L. Cohn, Berolini 1986, I, 195, 13-15.

27. Ὅρα H. Diels μν. ἔργ. I, 432,4-7.

28. Πρβλ. Ἀριστοτέλους, Μετὰ τὰ φυσικὰ N', 5, 1092β, 8. Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ παρεμφερούς χρήσεως τῶν ἀριθμῶν διὰ «ψηφιδῶν». Ἡ μέθοδος αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὸν προσωκρατικὸν φιλόσοφον Εὐρύτου, βοηθεῖ δὲ εἰς τὴν κατανοήσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου χρήσεως (Ἄποκ. 13,18) τοῦ ῥήματος «ψηφισάτω». Ἡ τεχνικὴ αὕτη περιελάμβανε καὶ τὴν δι' ὀρισμένου ἀριθμοῦ ἐγχρωμῶν ψηφιδῶν ἐπεικόνισιν προσωπίων, ὡς πράττει καὶ σήμερον ἡ Ἀστυνομία πρὸς ἀναζήτησιν διωκομένων ἀτόμων. Πρβλ. H. Diels ἔνθ' ἄν. I' 420,12-13.

Ἑλληνες μὲ τὸ νέον ἐπιστημονικὸν περιεχόμενον των.

Τὴν εὐρυτάτην χρῆσιν τῆς «γεματρίας» πιστοποιοῦν τὰ (ἀποκαλυπτικὰ) κείμενα τῶν εἰς τοὺς «ἐσχάτους καιροὺς» ἀναφερομένων ἑβραϊκῶν Ἀποκρύφων²⁹, ἐπιγραφαί τινες τῆς Πομπηίας (79 μ.Χ.)³⁰, καὶ πολλὰ κείμενα τῶν Γνωστικῶν³¹. Ὁ ἀναγραμματισμὸς ἢ γενικώτερον ἢ ἀποκρυπτογράφησις τῶν ἀριθμῶν τούτων, οἱ ὅποιοι διευτυποῦντο κατὰ κανόνα διὰ γραμμάτων τοῦ ἑβραϊκοῦ ἢ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, προϋπέθετε πάντοτε τὴν μύσιν τῶν ἐνδιαφερομένων.

Εἰς τὴν περαιτέρω συμβολικὴν χρῆσιν τῶν ἀριθμῶν συνετέλεσε καὶ ἡ ἀλληγορικὴ ἐρμηνεία διαφόρων χωρίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οὕτω λ.χ. τὸ χωρίον τῆς Γεν. 14, 16 ἡρμηνεύετο ἀλληγορικῶς ὡς ἀναφερόμενον διὰ τοῦ ἀριθ. 318 (ΤΙΗ) εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ Ἀβραάμ³², ἀκριβῶς διότι τὸ ὄνομα αὐτοῦ γραφόμενον διὰ ἑβραϊκῶν γραμμάτων ἔδιδε τὸ ἄθροισμα 318 ($\aleph + \tau + \iota + \eta = 1 + 30 + 10 + 70 + 7 + 200$) καὶ διότι οὗτος θὰ ἦτο ὁ κληρονόμος τοῦ Ἀβραάμ, ἐὰν αὐτὸς παρέμενε ἀτεκνος (ὄρα Γεν. 15,2-3). Ἐν βῆμα περαιτέρω, τῆς τοιαύτης ἀλληγορικῆς χρήσεως τῶν ἀριθμῶν, προχώρησαν οἱ συντάκται τῶν ἐσχατολογικῶν ἀποκαλυπτικῶν βιβλίων τοῦ ὄψιμου Ἰουδαϊσμοῦ. Οὗτοι δηλαδὴ ἐχρησιμοποίησαν κατὰ τὴν μέθοδον τῆς «γεματρίας» πολλοὺς ἀριθμοὺς εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν περὶ ἐσχάτων προσωπικῶν στοχασμῶν καὶ δράσεών των. Μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς ἔκαμαν εὐρυτέραν χρῆσιν τῶν ἀριθμῶν ὡς προελέχθη οἱ Γνωστικοί, μάλιστα πρὸς ἐξήγησιν δι' αὐτῶν τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντος κακοῦ. Τελευταῖοι ἔκαμον εὐρεῖαν χρῆσιν τῶν συμβολισμῶν, διὰ τῶν ἀριθμῶν, οἱ Ἑβραῖοι θεοσοφισταί, ὅπαδοι τῆς «Καββάλα» (ἰγ' μ.Χ. αἰών)³³.

Τὴν συμβολικὴν χρῆσιν τῶν ἀριθμῶν διηυκλόουν περισσότερον τῶν ἄλλων οἱ λεγόμενοι «τρίγωνοι» ἀριθμοί³⁴. Περὶ αὐτῶν ἀναγράφονται εἰς τὸ Μέγα

Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης τῶν H. G. Lid-del-R. Scott, τὰ ἐξῆς: «Ἀριθμοὶ τρίγωνοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὧν αἱ μονάδες δύνανται νὰ διατεθῶσιν ἐν εἴδει τριγώνου»³⁵. Ὁ ὀρισμὸς ὅμως δὲν φαίνεται σαφής, οὔτε καὶ ἐπαρκής. Διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τούτου μᾶλλον νοοῦνται ἀριθμοὶ τριψήφιοι, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ ἄθροισμα τῶν ἀριθμῶν κατὰ σειρὰν ἀπὸ τοῦ 1 καὶ ἐξῆς. Τοιοῦτοι ἀριθμοὶ εἶναι ὁ 10, ἢ «ἑρὰ τετρακτὺς» τῶν Πυθαγορείων³⁶, $(1+2+3+4=10)$, οἱ 15, 21, 28, 36, 45, 55, 78, 91, 105, 120, 136, 153, 171, 190, 210, 231, 253, 276, 300, 351, 378, 406, 435, 465, 496, 498, 561, 595, 630, 666 κλπ. Ἐξ αὐτῶν ἀπαντοῦν εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην μόνον οἱ 153 καὶ 666³⁷. Ὁ πρῶτος εἶναι τὸ ἄθροισμα κατὰ σειρὰν τῶν ἀριθμῶν 1-17, ὁ δὲ δεύτερος τὸ ἄθροισμα πάλιν κατὰ σειρὰν τῶν ἀριθμῶν 1-36. Οὗτος συμβολίζει ἀκριβῶς τὸ μέγα θηρίον τῆς Ἀποκαλύψεως (13,18) καὶ συνιστᾷ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος, τουτέστι τῆς ταυτότητος τοῦ Ἀντιχρίστου.

(Συνεχίζεται)

ΜΑΡΚΟΣ Α. ΣΙΩΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

τῆς κατὰ Μουσαία κοσμοποιίας 32,98. Ἐκδ. L. Cohn I', 33,20-25. Πρβλ. G. A. van den Bergh van Eysinga, ἐνθ' ἄν. 295-296.

35. «Ὅρα μετάφρασιν ὑπὸ Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Ἐν Ἀθήναις 1906, 372B' καὶ ἀνατύπωσιν τῆς ἀγγλικῆς ἐκδόσεως Oxford, 1951, vol. II', 1818.

36. «Ὅρα H. Diels, μν. ἔργ. I', 400,14-16: «Εἰσι δὲ οἱ κατὰ τὴν τετρακτὴν τὸν μέγιστον ὄρκιον αὐτῶν (τῶν Πυθαγορείων δηλαδὴ), ἦν τὸν ἐντελῆ αὐτοῖς ἀριθμὸν ἀποτελεῖν οἴονται τῶν δέκα, ὑγιείας ἀρχὴν ἐκάλεσαν». Αὐτόθι, I', 421, 16-18: «Εἰ δὲ μέγιστος μὲν ἀριθμὸς, ὁ δέκα κατὰ τοὺς Πυθαγορικούς ὁ τετρακτὺς τε ὦν καὶ πάντας τοὺς ἀριθμητικούς καὶ τοὺς ἀρμονικούς περιέχων λόγους». Πρβλ. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἴρ. I', 16,1. Migne 7, Ε.Π. 7,63. R. Eisler, Wörterbuch der philosophischen Begriffe, 4 Aufl. Berlin 1930, III, 230 καὶ 632-642.

37. Ὑπὸ τὴν ἀπλὴν καὶ μόνον ἀριθμητικὴν του ἔνοιαν ὁ 666 ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ χωρία Γεν. 25,26. Λευιτ. 13,30. Ἀριθ. 7,83. Δευτερ. 3,4. Ἰησοῦς Ναυῆ 13,10. Ἄσμα Ἄσμάτων 3,7). Πρβλ. G. A. van den Bergh van Eysinga, ἐνθ' ἄν. 246.

29. Πρβλ. E. Kantzsch, ἐνθ' ἄν. XXI, 599.

30. Ὅρα A. Sogliano, Isopsephia Pompeiana. Rendiconto della Accademia dei Lincei 10, 1901, 256. A. Deismann μν. ἔργ. 237: «Φιλῶ ἧς ὁ ἀριθμὸς φμ᾽=545.

31. Ὅρα Εἰρηναίου, Αἴρ. I' 15,5. Migne Ἐ.Π. 625 Α'. I', 16,1-3. Migne Ε.Π. 7, 633 Β' ἐξ. καὶ 11,24,1-6 Migne Ε.Π. 7, 787 Β'-797 Α'. Ὁ Εἰρηναῖος συνιστᾷ εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ ἀποφεύγουν τὴν χρῆσιν ταύτης.

32. Πρβλ. Γεν. 24,2-9. Ἐπιστολὴν Βαρνάβα LX, 8. — E. D. Schmitz ἐνθ' ἄν. 11,2, 1454.

33. Τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν ἀριθμῶν πρέπει νὰ διακρίθωσιν τὰ «ἰδεογράμματα» Α καὶ Ω. Πρβλ. Αἰθιοπικὸν Ἐνὼχ 66,11. Ἠσ. 41,4. 44,6. 48,12. Ἀποκ. 1,8. 21,6. 22,13. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως. Σπρωματεῖς Δ', 25 ΒΕΠΕΣ 8, 103,31. Αὐτόθι ΣΤ' 16 ΒΕΠΕΣ 8, 232,7-8. — Ἰππολύτου ἔλεγχος στ'. 47 ΒΕΠΕΣ 5, 309,40-41, καὶ αὐτόθι στ' 48 ΒΕΠΕΣ 5, 311,20. — Ἀρ. Πανώτης Α-Ω, Θρησκ. καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, Ἀθῆναι 1962, 3-5.

34. Ὅρα Πλουτάρχου, Συμποσιακὸν IX, 14,744 Β'. ἔκδ. «The Loeb Classical Library, Plutarch's Moralia, London 1961, IX, 27. — Τοῦ αὐτοῦ, Πλατωνικά ζήτηματα V, 1003, ἐνθ' ἄν. XIII, 1,56. — Φίλωνος, Περί

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητῆς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

Ο ΤΕΛΕΣΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΓΑΜΟΝ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΔΕΚΤΟΣ ΩΣ ΑΝΑΔΟΧΟΣ

1) Ο φίλος εισαγγελέυς του Άρειου Πάγου κ. Κ. Σταμάτης, διά του ύπ' άρ. 1576/28.4.1986 έγγραφου του, τó όποϊον διεβίβασε πρòς τόν κ. Προϊστάμενον τής Εισαγγελίας Έφεταίου Άθηνών και τούς κ. κ. Εισαγγελεϊς Έφετών διά του ύπ' άρ. 1703/13.5.1986 έγγραφου του, επανέφερε πρòς τόν κ. Εισαγγελέα Πρωτοδικών Εύρυτανίας (εις Καρπενήσιον) τήν ύπ' άρ. 205/1986 αναφοράν αὐτοῦ, εις τήν όποϊαν εϊχεν επισυναφθῆ ἡ ύπ' άρ. 2/1986 άπορριπτική, κατ' άρθρο 47 Κ.Π.Δ., διάταξις του ίδιου διά τήν άπό 10ης Όκτωβρίου 1984 έγκλησιν τής Έλ. συζ. Άλεξ. Κ. κατὰ του μητροπολίτου Καρπενησίου Νικολάου και του ιερέως Κ. Παπαδήμα, ώς νομικώς άβασίμου εν τῷ συνόλω της, διότι δέν έστοιχειοθετήθησαν κατὰ νόμον αϊ άξιόποιοι πράξεις τής συκοφαντικής δυσφημήσεως και τής παραβάσεως καθήκοντος, αϊ όποϊαι κατηγορήθησαν δι' αὐτῆς (τῆς έγκλήσεως) και αϊ όποϊαι συνίσταντο εις τήν άρνησιν τών ώς άνω κληρικῶν νά άποδεχθούν τήν έγκαλέσασαν ώς άνάδοχον εις βάπτισιν νηπίου επί τῷ λόγω ότι αὐτῆ εϊχε τελέσει πολιτικόν γάμον και ότι, συνεπῶς, αὐτῆ «δημοσίᾳ με τόν πολιτικόν της γάμον έθεσεν έαυτήν εκτός Έκκλησίας». Ο Εισαγγελέυς Εύρυτανίας εις τήν ώς άνω άπορριπτικήν του διάταξιν εϊχε στηριχθῆ εις τας ύπ' άρ. 10754/11252/26.3.1937, 5090/23.10.1983, 1156/838/20.5.1955 και 2309/1982 έγκυκλίους τής Ίεραῆς Συνόδου τής Ίεραρχίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, ώς και εις τήν άπό 20ης Ίανουαρίου 1982 άπόφασιν τής αὐτῆς Ίεραρχίας, κατὰ τήν όποϊαν «οϊ τελοῦντες πολιτικόν γάμον Όρθόδοξοι θέτουν έαυτούς μόνοι των εκτός τής Έκκλησίας, έφ' όσον ένσυνειδήτως και δημοσίᾳ άπαρνούνται θεμελιώδη τής πίστεως επιταγήν».

2) Ο φίλος Εισαγγελέυς του Άρειου Πάγου κ. Κ. Σταμάτης επανέφερε τήν μνημονευθεϊσαν αναφοράν και τήν συνημμένην άπορριπτικήν διάταξιν του Εισαγγελέως Πρωτοδικείου Εύρυτανίας, επί τῷ λόγω ότι ἡ τελευταία (ἡ άπορριπτική διάταξις) έστηρίχθη βασικώς εις τήν μνημονευθεϊσαν αίτιολογίαν τής Ίεραρχίας τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, περι αὐτομάτου θέσεως εκτός Έκκλησίας εκείνου, ό όποϊος έτέλεσε πολιτικόν γάμον, ἡ όποία όμως (κατὰ τόν φίλον κ. Εισαγγελέα) οὔτε σωστή, οὔτε συνταγματική εϊναι και δι' αὐτό οὔτος εκρινεν επιβεβλημένην τήν άνάκλησιν αὐτῆς, ώς νομικώς άβασίμου, δηλ. ώς διαλαμβανούσης αίτιολογίαν άντικειμένην και εις τó άρθρ. 3 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975, τó όποϊον επιβάλλει τήν άπαρασάλευτον τήρησιν τών ιερῶν παραδόσεων, μεταξύ τών όποϊων, κατὰ τόν φίλον κ. Εισαγγελέα, κατατάσσεται και ἡ παγία και μακραίων, συμφώνως πρòς τήν όποϊαν αϊ λεγόμενα «διαπιστω-

τικαι ποιναι», δηλ. αϊ αὐτομάτως επιβαλλόμεναι, εϊναι άγνωστοι εις τήν Άνατολικήν Καθολικήν (Όρθόδοξον) Έκκλησίαν, ἡ όποία αναγνωρίζει μόνον τήν ποινήν τῆς στερήσεως τῆς εκκλησιαστικῆς κηδεύσεως, ἡ όποία επιβάλλεται εις τούς αὐτοκτονούντας και τούς φονευομένους εν μονομαχίᾳ και αὐτήν διά λόγους καθαρά πρακτικούς. Κατὰ τόν φίλον κ. Εισαγγελέα εις τήν Άνατολικήν Καθολικήν (Όρθόδοξον) Έκκλησίαν, ισχύουν μόνον αϊ δικαστικώς επιμετρούμεναι ποιναι και, συνεπῶς, παρ' όλον ότι ἡ εκουσία έξοδος εκ τῆς Έκκλησίας ώρισμένου μέλους αὐτῆς εϊναι άπολύτως έλευθερα κατὰ τó άρθρ. 13 του Συντάγματος, ἡ αναγκαστική έξοδος αὐτοῦ δέν έπέρχεται αὐτομάτως, έστω και αν ἡ συμπεριφορά του εις ώρισμένον θέμα εϊναι άντικανονική (άντίθετος πρòς τούς ιερούς κανόνες), ώς συνιστῶσα αίρεσιν ἡ σχίσμα, ει μῆ μόνον κατόπιν έπιβολῆς του μεγάλου άφορισμοῦ (ό φίλος κ. Εισαγγελέυς προσθέτει και τó άνάθεμα, τó όποϊον όμως δέν άποτελεϊ ίδιαν ποινήν, ώς περιεχόμενον εις τόν άφορισμόν, δι' αὐτό και τó άρθρ. 4 του Ν. 590/1977 (Καταστατικῶν Χάρτου τῆς Έκκλησίας τῆς Έλλάδος) δέν άσχολεϊται με αὐτό, αλλά με τόν άφορισμόν του όποϊου καθορίζει τήν διαδικασίαν έπιβολῆς). Συνεπῶς, κατὰ τόν φίλον Εισαγγελέα του Άρειου Πάγου ό τελέσας πολιτικόν γάμον μέχρι τῆς αναγκαστικῆς έξόδου του εκ τῆς Έκκλησίας, ἡ όποία έπέρχεται διά του μεγάλου άφορισμοῦ (ἡ κατ' αὐτόν και του άναθέματος) δέν τίθεται αὐτομάτως εκτός Έκκλησίας, και καλῶς προσέρχεται ώς άνάδοχος, έφ' όσον, παρὰ τήν άντικανονικήν συμπεριφοράν του, έξακολουθεϊ νά θεωρῆ έαυτόν ώς κανονικόν και ενεργόν μέλος τῆς Έκκλησίας.

3) Θα μου επιτρέψῃ ό φίλος Εισαγγελέυς νά άσχοληθῶ με τήν τελικήν του κρίσιν άφορμήν λαμβάνων εκ τών ύπ' αὐτοῦ του ίδιου περαιτέρω διατυπωμένων εις τó ως άνω έγγραφόν του. Διότι, πράγματι, ό ίδιος γράφει ότι ό ένδιαφερόμενος μέχρι τῆς αναγκαστικῆς έξόδου του εκ τῆς Έκκλησίας διά του (μεγάλου) άφορισμοῦ (ἡ του άναθέματος) δέν τίθεται αὐτομάτως εκτός Έκκλησίας «εκτός αν εκουσίως δηλώσει αὐτό», όπερ δέν συμβαίνει, ώς ισχυρίζεται, εις τήν ύπό τήν κρίσιν του τεθεϊσαν περίπτωσιν, και αὐτό με παρακινεϊ νά διατυπώσω ώρισμένες σκέψεις μου. — Κατ' άρχήν δέον νά σημειωθῆ ότι ό φίλος Εισαγγελέυς όρθῶς τοποθετεϊ τó θέμα τῆς άπωλείας τῆς ιδιότητος του όρθοδόξου χριστιανοῦ, ἡ όποία πράγματι έπέρχεται γενικῶς διά τῆς εκουσίας άποσχίσεως και τῆς έπιβολῆς τῆς ποινῆς του άφορισμοῦ. Έν συνεχείᾳ όμως δέον νά σημειωθῆ ότι, ειδικώτερον, τó θέμα τῆς εκουσίας άποσχίσεως δέν έμφανίζεται μόνον ύπό μορφήν σχετικῆς άτύπου δηλώσεως πρòς εκκλησια-

στικὴν τινὰ ἀρχὴν (ἢ πανηγυρικῆς προσχωρήσεως εἰς ἑτεροδόξον Ἐκκλησίαν ἢ ἄλλην θρησκείαν), δηλ. αὕτη δὲν λαμβάνει χώραν μόνον ρητῶς, ἀλλὰ καὶ σιωπηρῶς διὰ τῆς παντελοῦς ψυχικῆς ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ἄν λοιπὸν ὁ φίλος κ. Εἰσαγγελεύς, παραλλήλως πρὸς τὰ ὅσα συγγράμματα Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, ἑλληνικὰ καὶ ξένα, συνεβουλεύθη διὰ τὴν στηρίξιν τὴν τελικὴν τοῦ κρίσιν, μοὶ περιεποιεῖ τὴν τιμὴν νὰ συμβουλευθῆ καὶ τὸ ἱερὸν Ἐγγειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, (ἡδὴ ἔκδοσις 1986, σελ. 263 ἐπ.) θὰ παρατήρει, ἀνεξαρτήτως ἂν συμφωνεῖ ἢ οὐ ὅτι ἐκεῖ διαπραγματεύομαι πάντα ταῦτα (καὶ τὰ ἄλλα ὅσα καὶ αὐτὸς ἐπεκαλέσθη βάσει τῶν ὑπ' αὐτοῦ μνημονευθέντων ἔργων).

4) Εἰς τὴν ἐν ὄψει περιπτώσιν, ὡς ὀρθῶς ἰσχυρίσθη ὁ φίλος Εἰσαγγελεύς, δὲν ὑπάρχει ἀφορισμὸς οὔτε ἐκουσία ἀπόσχισις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ρητῶς ἐκδηλωθεῖσα, ἤτοι διὰ σχετικῆς δηλώσεως. Μῆπως ὅμως ὑπάρχει ἐκουσία ἀπόσχισις σιωπηρῶς ἐκδηλωθεῖσα; Νομίζω ὅτι ἐδῶ εὐρίσκεται ἡ λύσις τοῦ θέματος. Ὁ γάμος, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ περιοριστικῶς ἀπαριθμούμενα μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, εἶναι μέγα μυστήριον («καὶ τὸ μυστήριον τοῦτο, μέγα ἐστίν»). Ἐν ἀπὸ τὰ ἑπτὰ ταῦτα μυστήρια εἶναι βεβαίως καὶ τὸ βάπτισμα, ἐναπόκειται ὅμως εἰς τὴν εὐχέρειαν οἰουδήποτε θεωροῦντος ὅτι εἶναι κανονικὸν καὶ ἐνεργὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἐπιλέγῃ μεταξὺ τῶν μυστηρίων, κατὰ τρόπον ὅσπερ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ τηρῆ (ὡς ἐν προκειμένῳ τὸ τοῦ γάμου), ἄλλα δὲ νὰ τηρῆ (ὡς ἐν προκειμένῳ τὸ τοῦ βαπτίσματος); Δυστὴν θάττερον: ἢ εἶναι πιστὸς ἢ δὲν εἶναι πιστὸς τῆς Ἐκκλησίας. Διότι τὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀδιαιρέτον ἡδὴ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, ὅστις ἀπεσκυβάλισεν εἰς τοὺς ἀπίστους ὅσους δὲν ἐδέχοντο τὴν ἀλήθειαν ταύτην». Κατόπιν τούτου δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα. Ἄλλο βεβαίως τὸ θέμα ἂν ἢ Ἐκκλησία, ἐν τῇ ἐπιεικείᾳ τῆς, θελήσῃ νὰ παραβλέψῃ, «κατ' οἰκονομίαν», ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ ὠρισμένην, κανονικῶς, νόμιμον ἱεροπραξίαν τελομένην ὑπὸ ἀντικανονικῶς συμπεριφερομένου ἀτόμου (ὡς ἀρμόζει ἄλλωστε εἰς τὴν φύσιν τῆς, ὡς κοινωνίας ἀγάπης καὶ συγγνώμης, ὅπερ καὶ πράττει πάντοτε εἰς περιπτώσεις θανάτου ἀθέων, τῶν ὁποίων δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐκκλησιαστικὴν κήδευσιν). Αὐτὰ ἄλλωστε συμβαίνουν εἰς ὅλους τοὺς ὀργανισμούς. Δὲν δύναται οἰονδήποτε μέλος αὐτῶν ἄλλας μὲν διατάξεις νὰ τηρῆ, ἄλλας δὲ οὐχί. Εἶναι εὐνόητον ὅτι ἐνταῦθα δὲν ἔχει θέσιν τὸ θέμα ἂν θὰ πρέπη ἢ οὐ νὰ εἶναι ὑποχρεωτικὸς ὁ πολιτικὸς ἢ ὁ θρησκευτικὸς γάμος. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς συζητήσεως περὶ τῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως τοῦ θέματος εἶχον τὴν τιμὴν νὰ συμβουλευθῶ (ἢ συμβουλὴ μοὶ ἐζήτηθῃ) τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος νὰ δεχθῆ τὸ ἰσόκυρον ἀμφοτέρων τῶν γάμων. Συνεπῶς ἢ ἀποφίς μου εἶναι ὅτι πᾶς τις εἶναι ἐλεύθερος νὰ συνάπτῃ γάμον τῆς ἀρεσκείας του, ἢ συμφωνον πρὸς τὴν πολιτικὴν του τοποθέτησιν ἢ τὴν θεωρητικὴν ἢ ἰδεολογικὴν του ἀποψιν ἢ τὴν ψυχουσ-

θετικὴν του κατάστασιν. Θὰ πρέπη ὅμως, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, νὰ ἀναλάβῃ εὐθαρσῶς τὴν εὐθύνην τῆς ἐπιλογῆς καὶ νὰ μὴ καταφεύγῃ, εἰς περιπτώσιν ἐπιλογῆς τοῦ πολιτικοῦ γάμου, εἰς τὰ δικαστήρια διὰ νὰ πιέξῃ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τὸν παραδεχθῆ ὡς κανονικὸν μέλος τῆς, ὅταν αὐτὸς παραβιάζει τὰς διατάξεις τῆς, καὶ δὴ, ὡς ἐν προκειμένῳ, τὰς δογματικὰς.

5) Ἡ ἐκουσία ἀπόσχισις, εἶναι σύμφωνος ὅχι μόνον μὲ τὰς συνταγματικὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, αἱ ὅποια προβλέπουσι καὶ κατακυρώνουσι τὴν ἀνεξίθρησκείαν, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὰς ταύτας τὰς παραδόσεις τῆς Ἀνατολικῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὅποια οὐδένα κρατεῖ διὰ τῆς βίας εἰς τοὺς κόλπους τῆς (ρητὴ ἔκφρασις τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, Α' κεφ. Ε' ἐδ. 2: «ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκουσίως», βλ. περὶ πάντων τούτων ἐμὸν μνημονευθὲν Ἐγγειρίδιον Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου αὐτ.). Ἐφ' ὅσον, λοιπὸν, ἢ Ἐκκλησία στηρίζει τὸ οἰκοδόμημά της εἰς τὴν ἐλευθέραν προσχώρησιν, ὁ εἰς αὐτὴν προσερχόμενος ὑποτίθεται ὅτι λαμβάνει γνώσιν τοῦ Κανονικοῦ τῆς Δικαίου (εἰς ἄλλους ὀργανισμούς λαμβάνει γνώσιν τοῦ Καταστατικοῦ) καὶ ἂν ἀργότερον διαπιστώσῃ ὅτι δὲν τοῦ ἀρέσει, πάλιν εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀποχωρήσῃ. Δὲν εἶναι ὅμως, νομίζω, ἐπιτρεπτόν καὶ τὸ Δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴ τηρῆ καὶ ἐνεργὸν μέλος νὰ ἀπαιτῆ νὰ εἶναι. Ἐν ὄψει τούτων ὀρθῶς οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν προκειμένην περιπτώσιν, ἠρνήθησαν νὰ παραδεχθῶν ὡς ἀνάδοχον ἄτομον τελέσαν πολιτικὸν γάμον. Ἄλλο βεβαίως τὸ θέμα ἂν μετὰ τὴν τέλεισιν τοῦ πολιτικοῦ γάμου ὁ τελέσας αὐτὸν ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ Δικαίου αὐτῆς, ἢ ἔτυχε, ὡς ἐλέχθη, τῆς κατ' οἰκονομίαν ἐπιεικοῦς μεταχειρίσεώς της. Νομικῶς ὅμως ὀμιλεῖν τὸ θέμα ὑπάρχει. Καλὸν θὰ εἶναι πάντως τὰ Δικαστήρια νὰ μὴ ἀσχοῦν ἔργον Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθορίζοντα αὐτὰ πότε ὠρισμένου ἄτομον θὰ πρέπη νὰ θεωρεῖται μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὰ δογματικὰ θέματα καὶ αὐτὴ ἢ θεωρία τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου ἀποσύρεται μετὰ σεβασμοῦ. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, ἀνεξαρτήτως τῆς διχογνωμίας, ὡς πρὸς τὸ συνταγματικὸν κύρος πάντων τῶν ἱερῶν κανόνων, δέχεται παγίως ὅτι οἱ «ἄροισι» (δογματικὰ κανονικὰ διατάξεις) δὲν δύνανται αὐτεῖα διὰ νόμων νὰ ρυθμισθοῦν, καθ' οἰονδήποτε τρόπον.

Διὰ νὰ καταλήξω, ἄλλη φυσικὰ ρύθμισις θὰ πρέπει νὰ λάβῃ χώραν, ἐὰν γίνῃ δεκτὸν ὅτι ἢ μὴ τήρησις τῶν μυστηρίων δὲν συνιστᾷ σιωπηρὰν ἐκουσίαν ἀπόσχισιν ἢ αὕτη αὕτη ἢ σιωπηρὰ ἀπόσχισις δὲν ἀναγνωρίζεται ὡς ἐκουσία ἔξοδος ἐκ τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας. Αὐταὶ ὅμως αἱ λύσεις δὲν μὲ εὐρίσκουν σύμφωνον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΒΟΥΣΚΟΣ

Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ Η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ(*)

4. Ἡ κοινωνία ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν

Στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση οἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες καὶ ταυτίζονται καὶ διαφοροποιούνται. Ταυτίζονται στὸ ὅτι καὶ οἱ δύο ἔχουν δημιουργηθῆ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση» τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς δημιουργήσε. Διαφοροποιούνται ὅμως στὸ ὅτι εἶναι καὶ οἱ δύο τους ἀντίστοιχα προικισμένοι ἀπὸ τὴ φύση τους μὲ «ιδιαιτέρα θηλυκὰ καὶ ἀρσενικὰ προσόντα ἢ ἰδιώματα» πρὸς οὔτε ἐναλλάσσονται οὔτε ἀνταλλάσσονται.

Σύμφωνα πάντα μὲ τὴν παραδοσιακὴ Ὁρθόδοξη γλῶσσα, ἡ πρώτη διάσταση, πρὸς ἀναφέρεται στὴν ταυτότητα τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση, συνδέεται πρωταρχικὰ καὶ κατὰ κύριο λόγο μὲ τὴν ψυχὴ, δηλ. τὴν ἐσωτερικὴ πραγματικότητά τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος. Ἡ δευτέρη διάσταση, πρὸς ἀναφέρεται στὴ διάκριση, συνδέεται μὲ τὸ σῶμα. Σύμφωνα μὲ τὸ σύγχρονο ἰδιώμα, εἶναι δυνατόν νὰ λέμε ὅτι ἡ ταυτότητα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἶναι ψυχολογικὴ ἢ πνευματικὴ ἐνῶ ἡ διαφοροποίησή τους εἶναι βιολογικὴ καὶ σωματικὴ.

Ἡ Ὁρθόδοξη παράδοση μᾶς παρέχει μὴ σειρὰ ἀπὸ θαυματούχαστες ἐπεξεργασίες τῶν διαστάσεων αὐτῶν πρὸς κατανοοῦνται καὶ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ, καὶ χωριστὰ καὶ συνδεδεμένα, ἐνῶ πάντοτε ἀναγνωρίζεται ἡ ἰδιαίτερη ἐνότητά τους. Ἡ ταυτότητα τοῦ «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση» γίνεται ἐξωτερικὰ κατανοητὴ ὅταν ἀναφέρεται στὴν ἀνθρώπινη κυριαρχία καὶ ἐπικράτηση πάνω στὴν ὑπόλοιπη κτίση. Ἡ ἐσωτερικὴ ὅμως κατανόηση τῆς ἀδιαφοροποίητης αὐτῆς εἰκόνας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀναφέρεται κυρίως στὴς λογικὲς, νοητικὲς καὶ αὐτεξούσιες δυνατότητες τῆς ψυχῆς τους, πρὸς τοὺς παρέχουν τὴ δυνατότητα νὰ γίνουν «κοινωνοὶ θείας φύσεως» καὶ τελειώσεως, δηλ. κοινωνοὶ τῶν δυνάμεων ἢ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἐξωτερικὲς καὶ ἐσωτερικὲς αὐτὲς ἀπόψεις τῆς κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωση κατασκευῆς τῶν ἀνθρώπων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἶναι στενὰ καὶ ἀμοιβαία συνδεδεμένες ἀφοῦ ἡ μὴ ἐρμηνεύει τὴν ἄλλη. Ἡ ἐπικράτηση καὶ κυριαρχία τῶν ἀνθρώπων πάνω στὰ ἄλλα κτίσματα ὑπαινίσσεται τὴν κατανόηση τῶν κτισμάτων αὐτῶν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο νοῦ, τὴν περιγραφή τῶν λόγων τῆς φύσεως τους ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο λόγο καὶ τὴν χρῆση ἢ καθοδήγηση τῆς ζωτικῆς τους κίνησης ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο θέλημα. Σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴ τὸσον οἱ γυναῖκες ὅσον καὶ οἱ ἄνδρες ἀνήκουν στὴν κοινότητα πρὸς συμμετέχει ἐνεργητικὰ στὴ ζωὴ τοῦ

κτιστοῦ κόσμου καὶ πρὸς δύνανται, στὴν τελευταία ἀνάληψη, νὰ περιγραφῆ καὶ αὐτὴ σὰν «μετοχή» στὸ ἔργο τοῦ Παντοκράτορα Θεοῦ τοῦ δημιουργοῦ καὶ προνοητοῦ τοῦ τοῦ σύμπαντος.

Ἡ σωματικὴ ἢ βιολογικὴ διαφοροποίηση τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους δὲν ὑποδηλοῦ αὐτόματα καὶ τὸ ἀσυμδίβαστο τῶν δύο αὐτῶν γενῶν, ἢ ἀκόμη καὶ κάποια ἀντίθεση μεταξὺ τους, ἀλλὰ συνεπάγεται ἀμοιβαία συνάρτηση, ἐξάρτηση καὶ ἀλληλοσυμπλήρωση. Ἡ διαφοροποίησις αὐτὴ ἐπιζητᾶ μὴ φυσικὴ ἐνότητα τῶν δύο γενῶν πρὸς καταλήγει στὴ ζωὴ, δηλ. στὴν αὔξηση καὶ στὸν πολλαπλασιασμό τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς πρὸς ἀπολαμβάνει τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Τώρα οἱ ψυχολογικὲς - πνευματικὲς καὶ οἱ σωματικὲς βιολογικὲς διαστάσεις συνδέονται πάλιν βαθύτατα ἐφ' ὅσον ἡ πρώτη πάντοτε ἐκφράζει τὴν δραστηριότητά της μὲσω τῆς δευτέρας καὶ ἀντίστροφα.

Μέχρις ἐδῶ ὅλα εἶναι καλά... ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἓνα σοδαρόντατο πρόβλημα, ἢ μᾶλλον, προβλήματα, πρὸς συνεπάγονται κάποια συγκεκριμένη πτώση ἢ σύγχυση στὴν κοινωνία ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὅπως καθορίστηκε αὐτὴ στὴν δημιουργία. Καὶ λέγω «συγκεκριμένη» πτώση, γιατί δὲν εἶναι οὔτε τελικὴ οὔτε τελειωτικὴ, καὶ συνεπῶς οὔτε ἀλύτρωτη. Τρία ἐπίπεδα δύνανται νὰ διακριθῶν σ' αὐτὸ τὸ πρόβλημα: α') τὸ θεολογικόν, β') τὸ ἀνθρωπολογικόν καὶ γ') τὸ κοσμολογικόν, πρὸς διακρίνονται στὸ πλαίσιο τῆς ἀνάληψης, ὅχι ὅμως καὶ στὸ ἐπίπεδο τῆς ὑπαρξῆς.

Ἐνας ἄλλος τρόπος περιγραφῆς τοῦ προβλήματος τῆς πτώσης τῶν ἀνθρώπων, γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, ἀπὸ τὸ ἀρχικόν σχέδιο τῆς κοινωνίας τους μεσ' τὴν Ἐκκλησία καὶ μεσ' τὸν κόσμον, εἶναι αὐτὸς τὸν ὁποῖον προβάλλουν ὠρισμένοι πατέρες ὅπως π.χ. ὁ ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης, καὶ κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ψυχολογικὴ - πνευματικὴ διάσταση στὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τόσο ὑποταχθῆ στὴν βιολογικὴ - σωματικὴ διάσταση ὥστε νὰ χαθῆ ἢ ταυτότητα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐφ' ὅσον ὑποτάχθηκε στὴ διάκριση τῆς βιολογικῆς τους κατασκευῆς. Κατὰ συνέπεια οἱ ταυτόσημες ψυχῆς γίνονται «ἀρσενικὲς» καὶ «θηλυκὲς», ἐνῶ οἱ πνευματικὲς καὶ ἡγεμονικὲς τους δυνάμεις ὑποτάσσονται στὴς σωματικὲς δυνάμεις καὶ ἐξυπηρετοῦν τὰ ἐνστικτα τοῦ σώματος. Τοῦτο εἶναι τὸ λεγόμενον προπατορικὸ ἀμάρτημα, πρὸς εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα καὶ τὴν δημιουργία διαμάχης μετὰ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. Κατὰ τὴν οἰκονομία τοῦ Θεοῦ, πρὸς ὑπεισηλθε γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν τὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσης τῶν ἀνθρώπων, μὴ ὠρισμένη τάξις ἢ δομὴ ἔχει δοθῆ γιὰ τὴν κοινωνία ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν στὴν κατάσταση τῆς πτώσης. Ὑπάρχει, μὲ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 31 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 τεύχους.

άλλα λόγια, ένας νόμος που έχει τις ρίζες του στις δύο διαθήκες, την Παλαιά και την Καινή, αν και υπάρχουν μερικές διαφοροποιήσεις στα δύο αυτά βιβλία πλάισια.

Το πρόβλημα δύναται να περιγραφεί και με όρους ακριβώς αντίθετους, δηλ. σαν υποταγή των βιολογικών διαφορών στην ψυχολογική - πνευματική ταυτότητα ανδρών και γυναικών. Στην περίπτωση αυτή τα αποτελέσματα που προκύπτουν είναι ή καταπίεση, ή κατάχρηση, ή ακόμη και διαστροφή του ανδρικού και του γυναικείου φύλου που φαίνεται να είναι ιδιαίτερα διαδεδομένα στην σύγχρονη εποχή σε ώριμα κοινωνικά πλαίσια (π.χ. ομοφυλοφιλία). Και εδώ πάλιν έχουν εισαχθεί κατάλληλοι νόμοι προκειμένου ν' αποφευχθεί περαιτέρω επιδείνωση στο μέγεθος του προβλήματος και να προκληθεί μετάνοια και αποκατάσταση στην φύση και στην αλήθεια.

Η γενική πείρα έχει δείξει ότι τέτοιοι νόμοι δεν δύνανται εύκολα να εκπληρωθούν, έφ' όσον έξυπηρετούν το αγαθόν που, έξ αιτίας της πτώσης, είναι κάτι το πάρα πολύ δύσκολο. Έδώ όμως μάς παρουσιάζει ή χριστιανική πείρα την παρέμβαση του Θεού διά του Χριστού και της Έκκλησίας Του που ασκούν θεραπευτικά αποτελέσματα σε όσους έχουν ανάγκη. Στόν Χριστό και στην Έκκλησία Του δεν υπάρχει «άρσεν και θήλυ» αλλά «καινός άνθρωπος», «καινή κτίσις». Πρόκειται εδώ περί μιας εγγατολογικής πραγματικότητας που έχει αδιάσειστα θεμελιωθεί πάνω στον ίδιο τον Άναστημένο Κύριο και ιδιαίτερα στο νέο σώμα Του που ανακαινίσθηκε με την ένδοξη και παντοδύναμη Του Άνάσταση. Κατ' αρχήν τούτο σημαίνει ότι ή ανθρώπινη ψυχή του Χριστού δεν υποτάσσεται στο σώμα Του αλλά συνδέεται με αυτό ήγεμονικά και αληθινά. Έφ' όσον ή ψυχή του Χριστού δεν είναι ούτε ανδρική ούτε θηλυκή, το ανδρικό σώμα Του δεν γίνεται μέσον διαμάχης όπως συμβαίνει στους άλλους συνανθρώπους Του, αλλά αποτελεί κριτήριο «καταλλαγής» και ολοκληρωτικής αναγέννησης που αποκαλύπτεται τελικά και αμετάκλητα στην Άνάσταση. Στην Άνάσταση το σώμα του Χριστού παύει, πιθανότατα, να είναι ανδρικό, όπως ήταν προηγουμένως, και γίνεται σαν το άγγελικό, που δεν είναι διαφοροποιημένο με γένος αφού οι άγγελοι «ούτε γαμοῦσι ούτε ἐγαμίζονται» (Ματθ. 22,30). Τούτο σημαίνει ότι οι χριστιανοί που συσωματώνονται με τον Χριστό στην Έκκλησία απολαμβάνουν σε τούτη τή ζωή έσωτερική ψυχική αποκατάσταση στην πρωταρχική ταυτότητα (στο αρχαίο κάλλος του «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση») και προγεύονται την υπέρβαση της βιολογικής διάκρισης του γένους που υφίσταται στο παρόν σώμα, που θα έπέλθη μετά την σωματική τους άνάσταση και είσοδο στον οὐρανό. Η κατάσταση της χριστιανικής παρθενίας, που συνδέεται στενά με τον χριστιανικό άσκητισμό, αποτελεί μάρτυρα αυθεντικό γι' αυτήν την έσωτερική αναγέννηση ή αποκατάσταση και έξωτερική μεταμόρφωση του σώματος. Έντούτοις, έφ' όσον έμεις οι χριστιανοί είμαστε στη γή και δεν έχουμε ακόμη ντυθεί

με το σώμα του αναστάντος Κυρίου μας χρειαζόμαστε ακόμη τον νόμο, δηλ. την οικονομία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, με τις διατάξεις του για να μάς καθοδηγήσει και να μάς προετοιμάσει για το τελικό ταξίδι και την τελειότητα. Η εκπλήρωση του παλαιού νόμου και του καινού λόγου στη ζωή μας είναι αυτή ή αποκατάσταση της εικόνας της ψυχής του Χριστού στην ψυχή μας, έτσι ώστε να αποκτήσουμε την ίδια ανθρώπινη ταυτότητα με τή δική Του που δεν είναι «ανδρική ή θηλυκή» αλλά «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση Θεού». Αυτό ακριβώς μαρτυρούν τα ιερά πρόσωπα της Παναγίας και των Άγιων, τα κατ' έξοχήν πνευματοφόρα μέλη της Έκκλησίας, που μάς οδηγούν στους έορτασμούς του μυστηρίου της έν Χριστώ σωτηρίας τόσο με τις ιερές μνήμες τους και τις ιερές εικόνες τους όσο και με τα ιερά λείψανά τους, τα έχέγγυα της «έν Χριστώ» αναστάσεώς μας.

5. ΕΙΔΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1) Η μυστηριακή - λειτουργική διάσταση της Έκκλησίας με την Τριαδολογική, Χριστολογική και Σωτηριολογική βάση της πρέπει να έχη πάντοτε πρωταρχική αναφορά στις σύγχρονες «οικουμενικές» συζητήσεις. Διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος να παραδλεφθή ή βασική διάκριση μεταξύ των δύο κοινωνιών, της κοσμικής και της εκκλησιαστικής.

2. Οι βιβλικές - παραδοσιακές θεολογικές προοπτικές πρέπει να καθορίζουν την μεθοδολογία για κάθε διερεύνηση και αντιμετώπιση σύγχρονων «οικουμενικών» ζητημάτων. Πρέπει πρώτα πρώτα ν' ακούγεται καθαρά ή φωνή της Παράδοσης και έπειτα να ασκητίζονται κριτική διερεύνηση και συζήτηση από σύγχρονες απόψεις που ενδέχεται να είναι ή παραδεκτές ή απαράδεκτες. Δεν πρέπει ποτέ να λησμονούμε ότι ενώ κάθε έμπειρία πρέπει να εξετάζεται με σοβαρότητα και θετικό κριτικό πνεύμα, δεν είναι όλες οι έμπειρίες παραδεκτές, ούτε χριστιανικές, και συνεπώς δεν αποτελεί κάθε έμπειρία και αυθεντικό κριτήριο.

3. Οι βιβλικές - παραδοσιακές προοπτικές περί ανδρών και γυναικών δεν πρέπει να εξετάζονται μόνο «άρνητικά» από τή σύγχρονη γενική κοινωνιολογική σκοπιά, αλλά και «θετικά» από τή σκοπιά της αρχικής κριτηριακής πρόθεσής τους, πριν προβεί κανείς σε κριτικές αξιολογήσεις και εκτιμήσεις.

Και στις τρεις αυτές κατευθύνσεις οι Όρθόδοξοι θεολόγοι έχουν πολλά να προσφέρουν και ή συμβολή τους θα πρέπει επίμονα να ζητηθή από τους προτεστάδες συνάδελφούς τους, όχι μόνον διότι οι Όρθόδοξοι είναι γενικά απόρθητοι να διατυπώσουν τις απόψεις τους, αλλά κυρίως διότι οι απόψεις τους αντιπροσωπεύουν την σοφία της Χριστιανικής Παραδόσεως.

(Τέλος)

Πρωτοπρ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΔΡΑΓΑΣ, δ. Θ.
Πανεπιστήμιο Ντάμπαρ, Άγγλία

Ο ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟ*

Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουν, ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως μορφώσεως οἱ τρεῖς Ἱεράρχες εἶχαν τὴν ἀντίληψη, ὅτι ὁ παιδευμένος ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ ἔχει γενικῆς μορφῆς εὐρείας ἐκτάσεως μόρφωση, τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀναζητεῖ, ὅπου οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ καιροῦ του στὴ χώρα του ἀλλὰ καὶ στὴν ξένη. Ἀντίληψη πρωτοποριακὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ τους, πού ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ἐνστερνιστεῖ καὶ ἡ σημερινὴ σπουδάζουσα νεολαία μας.

Ὁ Βασίλειος, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὶς ἀνώτατες σπουδές του, σὲ ἡλικία μόλις εἴκοσι ἐπτὰ χρόνων, ἄρχισε ἄλλο ταξίδι πνευματικοῦ περιεχομένου, μὲ σκοπὸ νὰ γνωρίσει τοὺς ἀνὰ τὸν τότε γνωστὸ κόσμον ἀσκητῆς γιὰ νὰ διευρύνει τὶς ἤδη ἀποκτηθεῖσες γνώσεις καὶ ἐμπειρίες του στὶς ἀρχές τοῦ μοναχισμοῦ. Εἶναι μιὰ συνήθεια τὴν ὁποία κατὰ τοὺς χρόνους μας ἀκολουθοῦν πολλοὶ μορφωμένοι νέοι, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς πολιτικὲς τους πεποιθήσεις, νὰ ἐπισκέπτονται τὸ σήμερον πνευματικὰ ἀναγεννημένο Ἅγιο Ὄρος, τὴν Κιβωτὸ αὐτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, πού παραμένει νησίδα ἐσωστρέφειας, εἰρήνης καὶ λίκνο χαρᾶς, γιὰ νὰ ἐμπλουτίσουν τὴν γνώση τους καὶ νὰ γνωρίσουν νέο τρόπο ζωῆς⁸.

Στὴ συνέχεια αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ ἀσκητεύσει, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευση τὴν ὁποία αἰσθάνθηκε ἀπὸ τὶς ἐπικρατούσες τότε, ὅπως δυστυχῶς καὶ σήμερον, θεολογικὲς ἔριδες καὶ συγκρούσεις. Ἡ ἐμπειρία του ἐκέλη τὸν ἐβοήθησε νὰ καταστήθῃ ἀργότερα καὶ ὄργανωτῆς τοῦ Ἀνατολικοῦ μοναχικοῦ βίου^{8α}. Τὸ 370 μ.Χ. ἐγένετο Ἐπίσκοπος Καισαρείας καὶ πολέμησε τὸ Ἀντιόχειο Σχίσμα, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ εἶχε διαναίμει ὀλόκληρη τὴν πατρικὴ του περιουσία.

Αὐτὰ τὰ ὀλίγα περιληπτικὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ σκιαγραφῆσουν μὲ πολὺ λίγες πινελιές ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἀφηρημένου ζωγράφου, τὸ ἔργο καὶ τὴν ζωὴ τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἱεράρχες εἶναι ὁ μόνος ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν προσωνομία ἐν ζωῇ Ἱεράρχης. Τοῦτο, διότι ἦτο ἐνθερμος ἀγωνιστῆς τῆς Ὁρθοδοξίας σὲ χρόνους κρίσιμους γιὰ τὴν καθόλου διάδοσὴ τῆς, ὅπως ἐπίσης διότι ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν Θεολόγος καὶ ἀναμορφωτῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου⁹. Ὁ Βασίλειος εἶχε ἐπιτύχει νὰ μὴ δύναται τρίτος νὰ διαχωρίσει σ' αὐτὸν τὴν Πίστη ἀπὸ τὴν Γνώση ἢ

τὴν Γνώση ἀπὸ τὴν Πίστη. Οὐδαίς ἦτο δυνατό μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφανθῆ, ποῖο ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω δύο γνωρίσματα προηγεῖτο καὶ ποῖο ἐλάμβανε τὴν δευτέρα θέση. Τὴν μνήμη του τιμοῦν καὶ οἱ Δυτικοὶ ἀπὸ τὸν 9^ο αἰῶνα (14 Ἰουνίου, ἡμερομηνία τῆς χειροτονίας του).

Δὲν διεκρίνετο ὅμως μόνον στὸν τομέα αὐτό. Θεωρεῖται ἄριστος ψυχολόγος καὶ ψυχαναλυτῆς μαζῶν μὲ ικανότητα νὰ προσελκύει μὲ τὸν λόγον του ἀμορφώτους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐν ἐναντία περιπτώσει θὰ ἐδυσκολεύοντο νὰ κατανοήσουν τὸ νόημα τοῦ λόγου του. Μάλιστα παρὰ τὸν σύντομο βίον του, ὁ Μ. Βασίλειος κατέλιπε ἔργο πλούσιο καὶ ἀξίας λόγου πολλοῦ, τὸ ὁποῖο συνέγραψε ἰδίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 360-376. Τὰ ἔργα του διακρίνονται: α) σὲ Δογματικά, β) σὲ Ἀσκητικά, γ) σὲ Ὀμιλίες, δ) σὲ Πρακτικά καὶ ε) σὲ Ἐπιστολές.

Στὰ δογματικά καὶ ἀντιαιρετικά του ἔργα ἀνήκει καὶ ἡ πρώτη συστηματικὴ ἔρευνα τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Στὰ Ἀσκητικά του ἀνήκουν τὰ Ἠθικά μὲ προτροπὲς γιὰ τὴν τελείωση τῆς πνευματικῆς ζωῆς^{9α}. Στὰ Πρακτικά περιλαμβάνεται τὸ ἔργο του Ἐπὶ τοῖς νέουσι, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων, τὸ ὁποῖο ἐγράφη μὲ κύριο σκοπὸ νὰ προτρέψει τοὺς νέους Χριστιανούς τῆς ἐποχῆς νὰ στραφοῦν ἐξ ἴσου καὶ στὶς κλασικὲς σπουδές, πού δυστυχῶς καὶ σήμερον στὴ χώρα μας παραμελοῦνται, διὰ νὰ μὴ εἶπω κάτι ἐντονώτερον, ἔργο τὸ ὁποῖο καὶ σήμερον διατηρεῖ τὴν ἐπικαιρότητά του καὶ θὰ βοηθήσει πολὺ τὸν προσηκτικὸ ἀναγνώστη του.

Τὸ κύριο θέμα τῆς ὀμιλίας αὐτῆς παρουσιάζει ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον καθ' ὅσον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ σχέσεις Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ δὲν εἶχαν ἀκόμη συμφιλιωθεῖ. Καὶ φέρει ὡς παράδειγμα ἐναρέτων ἀνδρῶν τὸ ἔργον τῶν ὁποίων πρέπει νὰ μελετηθῆ τὸν Σωκράτη, τὸν Κλεινία, τὸν Πυθαγόρα, παράλληλα μὲ τοὺς Αἰσχύλο, Εὐριπίδην, Σόλωνα, Σιμωνίδην, Ἡσίοδο, Ὀμηρο, Σοφοκλῆ, Ἡρόδοτο, Θουκυδίδη κλπ.

Μὲ πνεῦμα λοιπὸν ἰδιαίτερα φιλελεύθερο γιὰ τὴν ἐποχὴν του, δὲν διστάζει νὰ υπογραμμίσαι τὸ ἠθικὸ πρότυπο τῶν κλασικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τὴν διδασκαλίαν τους γιὰ ἀρετῆ. Στὶς ὀμιλίες του περιλαμβάνονται τὰ ἔργα του: «Περὶ βαπτίσματος», «Περὶ εὐχαριστίας», «Περὶ νηστείας», «Περὶ ταπεινοφροσύνης», «Περὶ φθόνου», «Πρόσεχε σεαυτῷ». Ἀπὸ τὴν τελευταία αὐτῆ Ὀμιλία δὲν μοῦ εἶναι δυνατό νὰ παραλείψω τουλάχιστον ἓνα ρητό, τὸ ὁποῖο πάντοτε πρέπει νὰ περιέχεται στὴν καρδιά ὅλων τῶν ἐργαζομένων στὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 83 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τεύχους.

8. Βλ. Μωϋσῆ Μοναχοῦ, Σιμωνοπετρίτη, Ἡ ζωὴ ἐνὸς Ἀγιορείτου μοναχοῦ, Ἐποπτεία, 1984, σελ. 118 ἑπ.

8α. Βλ. Π. Μπρατσιώτου, Ἡ διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐπιβιώσις τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἀθήναι 1972, σελ. 7.

9. Βλ. Κ. Μπόνη, Βασίλειος Καισαρείας ὁ Μέγας, Βίος καὶ ἔργα, συγγράμματα καὶ διδασκαλία, Ἀθήναι 1975.

9α. Τὰ Ἀσκητικά μεταφράσθησαν καὶ λατινικὰ ἀπὸ τὸν Ρουφίνη.

χώρας, ανεξάρτητα από την ιδιότητά τους. Συγκεκριμένα στην μνήμη μου έρχεται το ρητό του Μ. Βασιλείου «Δυσθήρατός έστιν ό τής αλήθειας λόγος», ότι δηλαδή είναι πολύ δύσκολη ή αναζήτηση τής αλήθειας, έν προκειμένω τó περιεχόμενο τής έπιστήμης του καθενός. Για να τó επιτύχει κάποιος πρέπει να έχει τήν κατάλληλη προαίδεια και πίστη. Άπό τόν αυτόν λόγο «Πρόσεχε σεαυτῶ» ένθυμούμαι επίσης τó ρητό, τó όποιον άρμόζει στους ανθρώπους τής σημερινής εποχής: «Πρόσεχε σεαυτῶ ίνα δυνατός ής διακρίνειν τó βλάπτον άπό τού σώζοντος», και ιδιαίτερα σέ όλους έμäs που κατοικοῦμε στόν τόπο τούτο, οί όποιοι, κατά τήν διάρκεια τής πολυετούς ιστορίας μας, πολλές φορές δέν κατέστη δυστυχώς δυνατό να διακρίνουμε τó βλάπτον άπό τού σώζοντος, με δλέθριες συνέπειες για όλόκληρο τόν Έλληνισμό. Πότε άλλοτε παρά στους καιρούς μας δέν άρμόζει τó άπό τόν ίδιο λόγο προερχόμενο επίσης ρητό του Μ. Βασιλείου. «Πρόσεχε σεαυτῶ, μη παρατραπής τής όδοῦ, μη εκκλίνεις δεξιά ή αριστερά, όδῶ βασιλικῆ πορεύου», ένωνώντας στο σημείο τούτο, να ακολουθοῦμε τήν κεντρική μεγάλη λεωφόρο, τήν εὐθεία όδό, χωρίς τις παρεκκλίσεις τις όποιες οί σημερινοί άνθρωποι συνηθίζουν. Τελειώνοντας, υπενθυμίζω άπό τήν ίδια όμιλία ρητό τó όποιο έχει σχέση με τή γλώσσα. «Κατάμαθε τής γλώσσης τήν φύσιν, όπως άπαλή τε και εὐστροφός έστι και προς πᾶσαν χρείαν λόγου τó ποικίλον τής κινήσεως έξαρκοῦσα».

Στις άρχικές μου σκέψεις ήταν με σιωπή να σχολιάσω τήν σημερινή κατάσταση τής γλώσσας στη χώρα μας. Πιστεύω όμως, ότι δυνάμεθα χωρίς υπερβολή, άναφορικά με τó θέμα τής γλώσσας, να υποστηρίξουμε, ότι σήμερα τó πένθος ταιριάζει στην έλληνίδα φωνή, ή όποία συνεχώς υποβαθμίζεται, εκφυλίζεται και παραμορφώνεται άπό δύο όρμητικά ρεύματα, τού λαϊκισμού και τής κατ' έπίφασιν κουλτούρας. Αισθάνομαι τήν υποχρέωση στο σημείο, τούτο, να δώσω τόν λόγο στόν άγέρωχο πανεπιστημιακό διδάσκαλο καθηγητή Ίωάννη Κακριδή, και να επαναλάβω λόγους του, οί όποιοι διευτυπώθησαν σέ πρόσφατη συνέντευξή του:

«Θά ήθελα, όσο ακόμα έχω δυνάμεις, να μελετῶ τήν έλληνική γλώσσα άπό τά όμηρικά χρόνια ως σήμερα, όχι σαν έπιστήμονας, όσο σαν έραστής της».

Άκόμη θά ήθελα να επαναλάβω ένα θλιβερό συμπέρασμα, άπό ήμερίδα σχετικά με τήν γλώσσα, ή όποία μόλις τήν προηγούμενη εβδομάδα έλαβε χώρα* ότι δηλαδή με τήν πορεία τήν όποία έχουμε χαράξει έμεϊς οί νεοέλληνες στην γλώσσα μας, δέν θά άργήσουμε να συνεννοσούμεθα όπως ό παρουσιαστής τής τηλεοράσεως στην εκπομπή τών κωφαλάλων...

Αὐτός υπήρξε έν συντομία ό Μέγας Βασίλειος, ό Μέγας Πατέρας τής Έκκλησίας, ό όποιος επέτυχε συζυγίαν άρμονικήν τής έλληνικής και τής χριστιανικής παιδείας στα έργα του. "Όχι όμως μόνο τούτο, αλλά

επιπροσθέτως επέτυχε τήν συνύφανση Έλληνισμού με Όρθοδοξίαν, συνύφανση, ή όποία άρχισε άπ' αυτόν για να τελειωθεί με τήν πάροδο τών αίωνων, παρόλες τις ένδιάμεσες ένσχύψασες δοκιμασίες.

Έξίσου όμως έντονη προσωπικότητα συναντᾶ ό έρευνητής και στόν χρονικά πρώτο άπό τούς τρεις Ίεράρχες τόν Γρηγόριο τόν έπονομαζόμενο Θεολόγο, ό όποιος κατά βάση έσπούδασε ρητορική και φιλολογία και άνεδείχθη σέ άριστοτέχνη τού έλληνικού λόγου. Μέτοχος και αυτός τής κλασικής παιδείας τήν καλλιέργησε, παράλληλα με τήν πίστη του προς τόν Θεό. 'Η Έκκλησία τιμῶσα τó όλον έργον τού έδωσε τήν προσωνυμία Θεολόγος, τόν έχαρακτήρησε σέ μέγα και τόν ανακήρυξε "Άγιόν της. "Ηδη άνεφέρθη τó μέγεθος τής φιλίας του με τόν Μ. Βασίλειο και έγένητο λόγος για τήν σπουδή του στην Φιλοσοφική Σχολή τής Άθήνας. Ίδιαίτερα όμως χαρακτηριστικό τού Γρηγορίου ήτο και τó ποιητικό του τάλαντο. Συνέθεσε για τήν ακρίβεια 408 έπη (ποιήματα), συγχρόνως όμως έγραψε και ένα δράμα υπό τόν τίτλο «Χριστός πάσχων» (Christus patiens), τó όποιο έχει άνέβει και σέ μäs.

Ζωηρή άπόδειξη τής έλληνολατρίας του είναι, ότι ή συγγραφή τού δράματος αυτού, όπως ό ίδιος στόν πρόλογό του αναφέρει, έχει ως πρότυπο τραγωδία τού Εϋρυπίδη, μεταχειρίζεται δέ κατά τόν ίδιο τρόπο τόν χορό, όπως οί άρχαίοι συγγραφείς. Τό έργο διαιρείται σέ τρία μέρη. Στο πρώτο εκτυλίσσεται τó πάθος και ό θάνατος τού Χριστού. Τό δεύτερο αναφέρεται στην ταφή τού Χριστού στο μνήμα και τó τρίτο στην Άνάσταση, που είναι ή κάθαρση τού άρχαίου ποιητικού λόγου.

Με τήν έλληνική λοιπόν παιδεία ως άκρογωνιαίο λίθο τής προσωπικότητός του, ό Πατέρας αυτός τής Έκκλησίας συνέβαλε στην συνέχεια τού έλληνικού έθνους με τήν συμφιλίωση έλληνικής παιδείας και Χριστιανισμού, εποχήν κατά τήν όποιαν και οί δύο έννοιες ήσαν άδύνατοι και έβάλλοντο. Τά έπη του, τά όποια άποτελούνται άπό 20.000 περίπου στίχους σέ άρχαίο μέτρο, τά ώνόμασε 'ποιμεινικό αύλό τής Θεολογίας' και ή όλη του προσωπικότητα διαφαίνεται τήν στιγμή κατά τήν όποιαν κατ' αυτόν άπόλεσε τμήμα τής ψυχής του, με τόν θάνατο τού φίλου του Μ. Βασιλείου. Είπε τότε στόν ηνυμειώδη Έπιτάφιο λόγο του: "Όσοι σκέπτονται φρονίμως, δέχονται, ότι τó πρώτιστον άγαθόν είναι ή παιδεία όχι μόνον ή χριστιανική, ή όποία διδάσκει τήν αλήθεια και τήν σωτηρία, αλλά και ή παιδεία ή έξωθεν, δηλαδή ή κλασσική, τήν όποιαν πολλοί άπό τούς χριστιανούς άποκηρύττουν και καταδικάζουν, ως έπίβουλον και σφαλερά και άπομακρύνουσιν άπό τόν Θεόν... Άλλά κάνουν λάθος... Άπό τήν άρχαίαν Έλληνικήν σοφίαν, ό,τι είναι όρθόν και ώφέλιμον τó δεχόμεθα. "Ό,τι άποτελεϊ πλάνην και είδωλολατρείαν τó άποκηρύττομεν'. Τά άνωτέρω έλέχθησαν δημόσια τó 379 μ.Χ., χρονολογία τού θανάτου τού Μ. Βασιλείου, ότε ή κλασική παιδεία, σ' αυτήν περιλαμβάνω τούς κλα-

* Τήν 18η Ίανουαρίου 1985 στο γήπεδο τού Μύλωνος στην Άθήνα διωργανωθεϊσα υπό τού Κ.Κ.Ε. Έσωτερικού.

Η ΕΚΛΟΓΗ ΚΑΙ Η ΕΝΘΡΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ κ. ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ

Μετά τον άπροσδόκητον θάνατον του Πατριάρχου Ίουστίνου MOISESCU τήν 31 Ίουλίου 1986, ο Πατριαρχεικός θρόνος της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας της Ρουμανίας ἔμεινε κενός. Σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη της Ρουμανικής Ἐκκλησίας διορίσθηκε Τοποτηρητής ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μολδαβίας και Ἀρχιεπίσκοπος Ἰασίου κ. Θεόκτιστος.

Με την ιδιότητά του αυτή, ο Σεβ. Μολδαβίας κ. Θεόκτιστος συνεκάλεσε για την 9η Νοεμβρίου 1986 τὸ Ἐκκλησιαστικό Ἐκλογικό Σώμα ἐν ὄψει ἐκλογῆς νέου Προκαθημένου της Ἐκκλησίας της Ρουμανίας.

Εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικό Ἐκλογικό Σώμα για τὴν ἐκλογή Πατριάρχου συμμετέχουν τὰ ἐξῆς μέλη:

— Ὅλα τὰ μέλη της Ἱερᾶς Συνόδου της Ἐκκλησίας της Ρουμανίας, δηλ. ὀλόκληρη ἡ Ἱεραρχία.

— Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κρατικῶν ἀρχῶν: ἓνας ἐκπρόσωπος της Μεγάλης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως (της Βουλῆς), ἓνας ἐκπρόσωπος της Κυβερνήσεως και ὁ Ὑπουργὸς Ὁρησκευμάτων.

— Τὰ μέλη της Ἐθνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς ἀντιπροσώπους καθεμιάς ἐκ τῶν 13 ἐπαρχιῶν της Ρουμανίας, ἓνα κληρικὸ και δύο λαϊκοὺς.

— Τὰ μέλη της Ἐπαρχιακῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνελεύσεως της Ἀρχιεπισκοπῆς Βουκουρεστίου, κληρικοὶ και λαϊκοί.

— Οἱ Πρυτάνεις τῶν δύο θεολογικῶν Πανεπιστημιακῶν Ἰνστιτούτων.

— Οἱ Διευθυντὲς τῶν ἑξὶ Θεολογικῶν Σεμιναρίων.

Τὴν πραγματοποιημένη τῶν ἐκλογῶν, τὸ Σάββατο 8η Νοεμβρίου 1986 στὸν Πατριαρχικὸ Καθεδρικὸ Ναὸ ἐτελέσθησαν μεγάλοι ἐσπερινὸς και ἀγρυπνία ἀπὸ τὸν Θεοφιλέστατον ROMAN IALOMITTEANUL, Βοηθὸν ἐπίσκοπον της Ἀρχιεπισκοπῆς Βουκουρεστίου μαζί με

τοὺς ἡγουμένους τῶν μεγάλων ἀνδρικῶν μοναστηρίων.

Τὴν Κυριακὴ 9η Νοεμβρίου στὸν ἴδιο Καθεδρικὸ Ναὸ ἐτελέσθη Θεία λειτουργία με εἰδικὴ δέηση και ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος για τὴ συνεδρίαση τοῦ Ἐκκλ. Ἐκλογικοῦ Σώματος. Ἀμέσως μετά, κατὰ τὴς 11.30' ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ἐκλογικοῦ Σώματος μετέβησαν στὴν αἴθουσα συνεδριάσεων της Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπου ἔχει λάβει χώραν ἡ ἐκλογή αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ τοῦ νέου Πατριάρχου. Κατόπιν εἰδικῆς διαδικασίας ὁ Σεβ. Μολδαβίας κ. Θεόκτιστος ἔλαβε τὸν λόγο και ἀφοῦ ὑπέμνησε τὸν σκοπὸ της συγκλήσεως τοῦ Ἐκκλ. Ἐκλογικοῦ Σώματος ὠμίλησεν ἐκτενῶς για τὴν προσωπικότητα τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Ίουστίνου, ἀναφερόμενος στὴν πλούσια δραστηριότητά του τόσον στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο, ὅσο και στὸν πολιτιστικὸ - κοινωνικὸ χῶρο. Ὀλόκληρη ἡ ζωὴ του ἦταν ἀφιερωμένη στὴν διακονία της ὀρθοδοξίας, στὴν ὑπηρεσία τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ και τῶν πανανθρωπίνων ἰδανικῶν της εἰρήνης και της δικαιοσύνης.

Μετά διάλειμμα μισῆς ὥρας, τὸ Ἐκλογικὸ Σώμα προέδρη στὴ μυστικὴ ψηφοφορία. Ὁ Σεβ. Μολδαβίας, ἀφοῦ διαπιστώθηκε ὅτι ἡ πρώτη ψῆφος φέρει τὸ ὄνομά του, παραχώρησε τὴν Προεδρίαν της συνελεύσεως στὸν Σεβ. Μητροπολίτην Τρανσυλβανίας κ. Ἀντώνιον, ὁ ὁποῖος και γνωστοποίησε τὸ ἀποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Νέος Πατριάρχης της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας της Ρουμανίας, Μητροπολίτης Βλαχίας, Ἀρχιεπίσκοπος Βουκουρεστίου και Πρόεδρος της Ἱερᾶς Συνόδου ἐκλέγεται παμφηρεῖ ὁ Σεβ. Μολδαβίας και Ἀρχιεπίσκοπος Ἰασίου κ. Θεόκτιστος.

Σὲ ἀτιμόσφαιρα ἐνθουσιασμοῦ ὄλων τῶν παρόντων, ὁ Σεβ. Τρανσυλβανίας κ. Ἀντώνιος με εἰδικὴ προσφώνηση, κάλεσε τὸν Σεβ. Μολδαβίας γὰ δεχθῆ τὸ ἀποτέλεσμα της ψηφοφορίας και τὴν νέα ιδιότητα τοῦ ἐμπιστευεται ἡ Ἐκκλησία της Ρουμανίας, διὰ τῶν ἐκπροσώπων της.

Στὸν λόγο του, ὁ Σεβ. Τρανσυλβανίας συνοψίζων τοὺς λόγους ἐκείνους, πὸν δέησεν τὸ Ἐκλογικὸ Σώμα γὰ ἐμπιστευθῆ τὸν ὑψηλότερον θρόνον της Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας στὸν Σεβ. Θεόκτιστον, ἐξῆρε τὰ πολλά προσόντα και τὴς ἀρετῆς του, ἀλλὰ και τὴν μακρὰν και πλούσιαν ποιμαντικὴν πείρα του. Ὁ Σεβ. Τρανσυλβανίας εἶπε και τὰ ἐξῆς: «Ἐχομε ἐκλέξει στὸ πρόσωπό σας, Σεβασμιώτατε, τὸν πιὸ ἄξιο Ἱεράρχη, ἐκείνον, ὁ ὁποῖος συγκέντρωσε ὅλες τὴς ψῆφους μας, ὕστερα ἀπὸ ὄριμη και ὑπεύθυνη σκέψη, πὸν ἔλαβεν ὑπ' ὄψη τὴν μέχρι τώρα δραστηριότητά σας, τὴ μακρὰ ἀφοσίωσή σας στὴ διακονία της Ἐκκλησίας μας, στὴν ὑπεράσπιση της ὀρθοδόξου πίστεώς μας, στὴν ὑπηρεσία τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν πιστῶν στὸν σημερινὸ κόσμιο

σικούς φιλοσόφους και ποιητές, εὐρίσκατο σὲ παραπλισμὸ φέρουσα τὸ στίγμα της καταδίκης ἀπὸ ἄλλους Πατέρες της Ἐκκλησίας¹⁰.

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΙΩ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Δικηγόρος — Ἀναπλ. Καθηγ. Ἀνωτ. Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς

10. Π.χ. Ὁ Ἐπίσκοπος Καισαρείας Ἀρέθας ἔλεγε για τὸν Λουκιανό: «Συγγραφεὺ μαρὲ και ὀλέθριε, πλαστογράφει, ἀνιδέστατε, βωμολόγε, γελωτοποιοῦ γελωτοποιότερε, ψεύδει ἐπιτρεπτότατε ἀποφθάρηθι ἀφ' ἡμῶν.»

Ο νεοεκλεγείς Μακ. Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Θεόκτιστος.

και ιδιαίτερα στην καινούργια μας κοινωνία». Κάνοντας σύντομη ανασκόπηση της εκκλησιαστικής ζωής και δραστηριότητας του νέου Πατριάρχου, ο Σεβ. Τρανσυλβανίας κ. Αντώνιος αναφέρθηκε κυρίως στην περίοδο 1950-1962, όταν ο νυν Πατριάρχης ως βοηθός Επίσκοπος και στενός συνεργάτης του μεγάλου τότε Πατριάρχου Ίουστινιανού, συνέβαλε ουσιαστικά στον προσανατολισμό της εκκλησιαστικής ζωής και της εκκλησιαστικής πραγματικότητας στις καινούργιες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες, που διαμορφώθηκαν στην Ρουμανία μετά τον 6' παγκόσμιο πόλεμο, βοήθησε να βρεθούν λύσεις σε κρίρια προβλήματα της Εκκλησίας όσον αφορά κυρίως τις σχέσεις ανάμεσα στην Εκκλησία και στο κράτος. "Επειτα, η εμπειρία, την οποία είχε ο Σεβ. Θεόκτιστος ως Επίσκοπος ARAD, ως Μητροπολίτης Όλτεστίας και, τέλος ως Μητροπολίτης Μολδαβίας είναι μια μοναδικής εμπειρίας, που επέτρεψε σ' αυτόν να γνωρίσει όλες περίπου τις περιοχές της Ρουμανίας. "Εχουμε την πεποίθηση —κατέληξε στον λόγο του ο Σεβ. Τρανσυλβανίας— ότι θα είσθε πιστοί κήρυξ της ορθόδοξου διδασκαλίας' ότι θα συνεχίσετε την παράδοση των τεσσάρων μεγάλων προκατόχων σας' ότι θα εντάξετε όρθως την Εκκλησία στον σύγχρονο κόσμο' ότι θα υπηρετήσετε πιστά, μαζί με όλους μας, μαζί με όλόκληρή μας την Εκκλησία, την Πατρίδα μας και τον λαό στον οποίο ανήκουμε' ότι θα καθο-

δηγήσετε το σκάφος της Εκκλησίας στο λιμάνι της σωτηρίας των πιστών της, πάντοτε στο πνεύμα της Αγίας Γραφής και της αποστολικής και πατερικής κληρονομιάς και στο πνεύμα των μεγάλων Ιεραρχών, δημιουργών της ρουμανικής γλώσσας και του ρουμανικού πολιτισμού».

Βαθειά συγκινημένος από την εκλογή του ως Πατριάρχου της Ρουμανικής Εκκλησίας ο Σεβ. Μολδαβίας κ. Θεόκτιστος εξεφώνησε θαυμάσιμους λόγους, από τον όποιο παραθέτουμε τα εξής αποσπάσματα:

«Από το πλήθος των σκέψεων και των αισθημάτων, που γεμίζουν την ψυχή και την καρδιά μου, —είπεν ο Σεβασμιώτατος— την πρώτη μου σκέψη άνυψώω προς τον Ουράνιο Πατέρα, από τον Όποιο προέρχεται «πάσα δόσις αγαθή και πών δώρημα τέλειον». Κλίνω την κεφαλή μου ταπεινά μπροστά στην άπεραντη αγάπη του Θεού... Σ' αυτό το καινούργιο σταυρόδρομο της ζωής μου, ως μου επιτραπή να προσθέτω τά ιδικά μου προσωπικά λόγια: Κύριε αν με έθεσες «έπί τά ύψηλά», Σε παρακαλώ και Σε ίκετεύω να παραμένεις πάντοτε μαζί μου, να φωτίζεις τον νούν μου προς πλήρη κατανόηση της ποιμαντικής μου διακονίας, να ενισχύεις το χέρι μου για την εκτέλεση του αγαθού, για να διακονώ την αγάπη ανάμεσα στους ανθρώπους και την ευτυχία τους. "Όπως μέχρι σήμερα έχεις κατευθύνει τά δήματά μου, έτσι και στη συνέχεια να είσαι μαζί μου και να με βοηθής να εκπληρώω το θέλημά Σου, όλα εκείνα που αποδλέπουν στο καλό των πιστών χριστιανών της Αγίας μας Εκκλησίας, έδώ, σ' αυτήν την εδλογημένη και πανάρχαια ρουμανική γη».

Αναφερόμενος στην ιστορία της Ρουμανικής Εκκλησίας ο Σεβ. Μολδαβίας είπε: «Είμαστε μια από τις παλαιότερες Εκκλησίες έδώ στην Εύρώπη, και ή γέννησή μας ως λαού έγινε —όσον αφορά στην πνευματικότητα μας— κάτω από την αποφασιστική επίδραση του ανατολικού χριστιανικού παράγοντος. Ο ρουμανικός λαός είναι ο μοναδικός, όχι μόνο στην Εύρώπη, αλλά σ' όλόκληρον τον κόσμο, ρωμαϊκής προελεύσεως, που διατήρησε το έθνικό είναι του και την λατινικότητα του επί δύο περίπου χιλιετίες μαζί με την ορθόδοξη λατρεία. Θεωρούμε ότι αυτές οι ιστορικές αλήθειες που άφαιρούν στον ρόλο της ρουμανικής ορθοδοξίας καθώς και των ρουμανικών χωρών γενικά, στον χώρο της ανατολικής Χριστιανοσύνης, πρέπει να μελετώνται βαθιά και να αξιοποιούνται περισσότερο. Είναι γνωστόν, ότι μετά την πτώση της Κωνσταντινουπόλεως όλα τά Όρθόδοξα Πατριαρχεία είχαν γνωρίσει μια παρακμή. Σ' αυτή την κατάσταση οι ρουμανικές χώρες, ή Βαλαχία και ή Μολδαβία, που είχαν οργανωθεί ως ανεξάρτητα κράτη πριν από ένα αιώνα, είχαν γίνει μια «γή της επαγγελίας», που εξασφάλισε την ολική συντήρηση της Όρθοδοξίας... Πάνω από τέσσερες αιώνες οι Ρουμανικές χώρες είχαν αποτελέσει το κύριο στήριγμα των Ανατολικών Όρθοδόξων Πατριαρχείων και του Αγίου Όρους. Γνωστές στην Ανατολή και στη Δύση, οι Ρουμανικές Χώρες αποτέλεσαν τόπο συναντήσεως πολιτισμών... Είναι πάλι γνωστό ότι ή Εκκλησία μας υπήρξε το πνευματικό καθήδρουμε, που διάπλασε τη γλώσσα του ρουμανικού λαού και καλλιεργούσε τον πό-

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΑΞΙΜΟΣ ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (1914-1986)

1. Το μεσημέρι της Τρίτης, 30 Δεκεμβρίου του περασμένου χρόνου, πέθανε στην Πόλη από ανακοπή της καρδιάς ο Μητροπολίτης Σάρδεων κυρός Μάξιμος Χρηστόπουλος. Το πρωί της ημέρας, κατά τη συνήθειά Του, πήγε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, στο Φανάρι, όπου συνεργάστηκε με αρχιερείς, μέλη διαφόρων συνοδικών επιτροπών, και κληρικά ανώτερα στελέχη της πατριαρχικής αλλής και της Αγίας και Ιεράς Συνόδου πάνω σε τρέχοντα ζητήματα που απασχολούν την Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία και κανόνισε τις λεπτομέρειες της έορτης της πίττας, της επομένης, κατά την οποία επρόκειτο να προσφωνήσει την Αυτόθι Θεοτάτη Παναγιότητα τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Δημήτριο Α', από μέρους της Ιεραρχίας και της ομογενείας. Άργά το μεσημέρι ανεχώρησε από το Φανάρι για το σπίτι του στο Πέρα, κουρασμένος και παραπονούμενος για έλαφρες ένοχλήσεις πίσω στη ράχη. Όμως φαίνεται ότι οι ένοχλήσεις αυτές αδέξθησαν στο μεταξύ άνησυχητικά με αποτέλεσμα να κατευθύνει τα δήματά του προς το σπίτι φίλου του καθηγητού της Ι. Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, στην είσοδο της οικίας του οποίου σε λίγο θρέθηκε νεκρός.

2. Ο αιδύμιος Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος, κατά κόσμον Σωτήριος, γεννήθηκε στο χωριό Στεζάκι, σήμερα Άηδόνια, των Γρεβενών, την 7η Ιουλίου 1914, από γονείς άπλοϊκούς στο ήθος και εύσεβεις τó φρόνημα, τον Χρήστο και την Τριανταφυλλιά. Η οικογένειά του μετανάστευσε στην Πόλη, άκολουθώντας παλαιά παράδοση, κατά την οποία κάτοικοι από περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας άγονες αναζητούσαν τρόπο ζωής στη Βασιλεύουσα και επρόκοθαν.

θο του για την έλευθερία. Ιεράρχες και λειτουργοί της Εκκλησίας μας άγωνίστηκαν για την ίδρυση σχολών, προώθησαν τα γράμματα μέσα στα κελιά των μοναστηριών, ίδρυσαν τα πρώτα τυπογραφεία και τύπωσαν τα πρώτα βιβλία στη ρουμανική γλώσσα για όλους τους ρουμάνους... Είναι γνωστό τó πατριωτικό και έθνικό φρόνημα των λογίων Ιεραρχών και μοναχών, που έχουν συμβάλει ουσιαστικά στην ιστορία του λαού μας...

Όσον άφορα στις σχέσεις της Εκκλησίας μας με την χώρα αυτή, με τον λαό, με τα ιδανικά του για έλευθερία και ανεξαρτησία, ξέρουμε ότι οι Ιεράρχες της χώρας θρίσκονταν πάντοτε κοντά στους Βοεδόδες του λαού. Σε δύσκολους καιρούς για τη χώρα μας, οι Ιεράρχες της Εκκλησίας μας ήταν σοφοί σύμβουλοι και πολλές φορές είχαν πραγματοποιήσει διπλωματικές άποστολές στο έξωτερικό για τó λογαριασμό των ήγεμόνων. Η Εκκλησία ήταν κοντά στον άγωνιζόμενο λαό τó 1821, κοντά τους επαναστάτες τó 1848, κοντά στους άγωνιστές για την ένωση των ρουμανικών χωρών τó

Μετά τις έγκύκλιες σπουδές του εισήλθε στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης από την οποία άπεφοίτησε τó 1937 άριστούχος. Την επιμέλειά του ως μαθητού, αλλά και τó ήθος του ως ανθρώπου πρέπει να εξετίμησε ο Μητροπολίτης τότε Χαλκηδόνας Μάξιμος, ώστε να τον κατατάξει στη χορεία των προστατευμένων του, χειροτονώντας τον σε διάκονο και μετονομάζοντάς τον σε Μάξιμο, τόν Άπρίλιο τó 1938, καθώς τόν διόριζε αρχιδιάκονο και Ιεροκήρυκα της Μητροπόλεως Χαλκηδόνας. Στη διάρκεια της θητείας του αυτής πρέπει να πληροφρήθηκε διεξοδικώς τά της πατριαρχείας Φωτίου Β', ή προσωπικότης τού οποίου τόσο επηρέασε τόν Χαλκηδόνα Μάξιμο και τούς έκλεκτούς από τούς προστατευμένους του ως προς τις διορθόδοξες και διαχριστιανικές σχέσεις τού Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Τó Νοέμβριο τó 1941 ο Διάκονος Μάξιμος διορίζεται υπογραμμαματέας της Αγίας και Ιεράς Συνόδου, υπό τόν άρχιγραμμαματέα Κύριλλο Άξιώτη, Μητροπολίτη τώρα Χαλδίας, και τόν Οκτώβριο τó 1944, επί πατριαρχείας Βενιαμίν Α', προάγεται εις άρχιγραμμαματέα της Αγίας και Ιεράς Συνόδου, χειροτονείται εις πρεσβύτερον και χειροθετείται άρχιμανδρίτης. Στην υπεύθυνη αυτή θέση, στην οποία παρέμεινε μέχρι και τόν Σεπτέμβριο τó 1947, ανέπτυξε ζήλο ίκανό και συνεχίζοντας την παράδοση των επιτυχημένων άρχιγραμματέων των τελευταίων χρόνων συνέβαλε στην αναδιοργάνωση των υπηρεσιών τού Οικουμενικού Πατριαρχείου, όπως έστόχευε ο Πατριάρχης Μάξιμος Ε', ο από Χαλκηδόνας, και τόν επαναπροσδιορισμό των άρμοδιοτήτων και θέσεων της Μεγάλης τού Χριστού Εκκλησίας, σε επίπεδο διορθόδοξο και διαχριστιανικό.

1859, κοντά στους άγρότες τó 1907, κοντά στους άγωνιζόμενους κατά τόν μεγάλο πόλεμο για την ολοκλήρωση της χώρας τó 1916 - 1918».

Στη συνέχεια ο νέος Πατριάρχης δήλωσε άποφασιστικά ότι θα συνεχίσει την παλαιά παράδοση της Ρουμανικής Εκκλησίας, συνδέοντας άρμονικά τη διακονία των χριστιανικών ιδανικών με την διακονία τού ρουμανικού λαού. «Θά άφιερώσω όλόκληρη τή δύναμή μου στη διατήρηση τού σωτηριώδους θησαυρού της Εκκλησίας μας. Θεωρώ ουσιαστικό μέρος της άποστολής μου να υποστηρίξω τά ιδανικά και τά μεγάλη κατορθώματα τού ρουμανικού λαού... Είμαστε ψυχή άπό τήν φυχή αυτού τού λαού και σώμα άπό τó σώμα του. Όλοι μας, Ιεράρχες, Ιερείς και πιστοί θά είμαστε κοντά στις ειρηνικές προσπάθειές του, με την άφοσίωση και με την άγάπη μας για την χώρα αυτή και για τούς ήγγέτες της».

(Συνεχίζεται)

Στό μεταξύ κατά τον Ιούλιο του 1946 προάγεται σε Μητροπολίτη Σάρδεων.

3. Ως αρχιερεύς του Θρόνου συμμετέχει ενεργά στη ζωή και τη διοίκηση της Έκκλησίας άθρόυβα και σεμνά και καθίσταται με την πάροδο του χρόνου ένας από τους σημαντικώτερους ιεράρχες του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αλλά και του συνόλου της Όρθοδοξίας. Τό πρώτο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ως λειτουργός καλλίφωνος, ιεροπρεπής τό παράστημα και ρήτωρ λαμπρός κοσμεί με τις τακτικές του θείες λειτουργίες τό άγιο θυσιαστήριο, με τις προσδοκώμενες επιδράσεις στό ποιμνιο και τό λαό του Κυρίου. Συμπληρωματικά πρós τή λειτουργική αυτή διακονία του άοιδίμου ιεράρχου πρέπει να προστεθεί και ή επίρροή του ως ανθρώπου γοητευτικού, προσιτού στις σχέσεις του, άπλου στους τρόπους του, εύγενικού στη συμπεριφορά του και πατρικού στις παραινήσεις του, που απέδλεπαν μόνο στην καταλλαγή, τήν ήμβλυση των αντίθέσεων και των διαφορών.

4. Ως μέλος έξ άλλου της Αγίας και Γερας Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου παρακολουθεί επί μίαν τεσσαρακονταετία με παρηρησία και άνιδιοτέλεια τήν πορεία της Έκκλησίας, όπως αυτή διαγράφεται μετά τον Οικουμενικό Πατριάρχη Μάξιμο Ε΄, επί πατριαρχείας Άθηναγόρου Α΄ και Δημητρίου Α΄. Είναι κοινό μυστικό ότι ή μακαριστός Μητροπολίτης Σάρδεων κυρός Μάξιμος διεφώνησε επί Συνόδω πολλές φορές και σε πολλά σημεία με τον άείμνηστον Πατριάρχη Άθηναγόρου Α΄, σε θέματα διορθόδοξα και διαχριστιανικά, και είναι επίσης γνωστό ότι τις περισσότερες φορές ή εξέλιξη των πραγμάτων έδικαίωσε τό Μητροπολίτη και όχι τον Πατριάρχη. Όστόσο, ή διαφωνία δέν έκλόγισε τήν συνεργασία των δύο άνδρών και ή συσσωρευθείσα στό μεταξύ πείρα άποδείχθηκε τελικά πολύτιμη παρακαταθήκη, αλλά και προϋπόθεση για τήν πορεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου επί της πατριαρχείας Δημητρίου Α΄, όταν οι διορθόδοξες σχέσεις, οι διαχριστιανικοί διάλογοι και ή πορεία της οικουμενικής κινήσεως πέρασε από τό στάδιο της αλληλογνωριμίας στην περίοδο του άυσιαστικού διαλόγου. Και όταν τά τελευταία χρόνια, με τήν άδυναμία του πρώτου τή τάξει ιεράρχου της Έκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνας κ. Μελίτωνος να άσκει τά συνοδικά του καθήκοντα, ό Θρόνος άνεζήτησε στη χορεία της Ιεραρχίας του τήν άυτοσυγκέντρωση, τήν περισυλλογή και τήν άυτοσυνειδησία, τότε ή πείρα, ή γνώση και ή άνιδιοτέλεια του Σάρδεων Μαξίμου έπεσήμαναν τή διεξοδο και έδωσαν τις δέουσες λύσεις.

5. Άλλά και ως συγγραφέυς ό άοιδίμος Μητροπολίτης Σάρδεων κυρός Μάξιμος συνέχισε τήν παράδοση των λογίων άρχιερέων του Θρόνου και διακρίθηκε ιδιαίτερα. Από τήν πλούσια σε άρθρα και μελέτες άναγραφή των δημοσιευμάτων του εκείνο που ξεχωρίζει είναι τό δημοσίευσμά του με τίτλο «Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο εν τή Όρθοδόξω Έκκλησία». Ιστορικο-

κανονική μελέτη. Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών. Θεσσαλονίκη 1972. Σχ. 24.50X18, σσ. 390». Τό έργο αυτό, που έξασφάλισε εις τον συγγραφέα του παγκόσμια άναγνώριση και βραβείο της Άκαδημίας Άθηνών, κυκλοφόρησε μεταφρασμένο και στα άγγλικά και στα γερμανικά. Έξ άλλου ή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τον άνεκήρυξε επίτιμόν της διδάκτορα.

6. Η κηδεία του άείμνηστου ιεράρχου έγινε στον πατριαρχικό ναό τό Σάββατο 3 Ιανουαρίου, στις 10.30΄ τό πρωί. Προηγήθηκε άρχιερατική έξόδιος θ. λειτουργία, στην όποία προεξήρχε ό Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Μάξιμος. Στην νεκρώσιμο ακολουθία προέστη ή Α.Θ.Π. ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Δημήτριος Α΄ με τά μέλη της Αγίας και Γερας Συνόδου. Παρέστησαν ό Νούντιος του Πάπα στην Πόλη, εκπρόσωπος του Άρμενικού Πατριαρχείου της Πόλης, και της Άγγλικανικής Έκκλησίας, ό Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος ως εκπρόσωπος της Έκκλησίας της Ελλάδος και ό Γ. Πρόξενος της Ελλάδος στην Πόλη. Τή σορό έξ άλλου πλακίσωσαν ό Άρχιεπίσκοπος Θυατείρων κ. Μεθόδιος, ό Μητροπολίτης Ν. Γερασίας κ. Σίλας, ως εκπρόσωπος του Άρχιεπισκόπου Άμερικής κ. Ιακώβου, ό Μητροπολίτης Έλβετίας κ. Δαμασκηνός, ό Μητροπολίτης Τυρολόης κ. Παντελεήμων, ό Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ιωάννης, ό Μητροπολίτης Κώου κ. Ίεζεκιήλ, πρ. Καρκάθος κ. Γεώργιος και οι Επίσκοποι Άρίστης κ. Βασίλειος, Λαμφάκου κ. Μακάριος και Μιλήτου κ. Άπόστολος, που έφθασαν στην Πόλη για να τιμήσουν τό νεκρό. Προσκυνητές της σορού του άοιδίμου Γέροντος έφθασαν από τήν Ελλάδα και μερικοί λαϊκοί. Και φυσικά πλήθος κόσμου από τον λίγο που άπέμεινε στην Πόλη, για να άποχαιρέτησε τον τελευταίο ιεράρχη μας έποχής, που φαίνεται άνεπανάληπτη. Τό πένθος της Έκκλησίας έφεραν ό Μητροπολίτης Πέργης κ. Ευάγγελος και ό άρχιεραρχαμιατεύς της Αγίας και Γερας Συνόδου διάκονος Μελίτων στον επικήδειό του έπέτυχε να σκιαγραφήσει με πολλή έπιτυχία τήν προσωπικότητα του μεταστάντος και να σημειώσει τό κενό στους κόλπους της Έκκλησίας και του Έθνους. Ό ένταφιασμός έγινε στο νεκροταφείο της Γ. Μονής της Ζωοδόχου Πηγής στο Βαλουκλή, τις μεσημερινές ώρες του Σαββάτου.

7. Λίγο πριν από τήν κηδεία του άοιδίμου Μητροπολίτου Σάρδεων κυρού Μαξίμου μέλη της έπιτροπής, που άνέλαβε, τό καλοκαίρι πέρσι, να του έτοιμάσει και να του εκδώσει τό 1988 έναίσιο τόμο, με τήν ευκαιρία των πενήντα χρόνων της Ιερωσύνης του και σάραντα της άρχιερωσύνης του, σε έκτακτη σύσκεψη στην Πόλη, που δρέθηκαν προσκυνητές της σορού του, άπεφάσισαν να συνεχίσουν τήν προσπάθεια μετατρέποντας τον τόμο σε άναφορά πρós τή μνήμη του...

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΕΣΤΙΑΔΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΣΤΟΥΔΙΤΗΣ*

ὡς ἀνακαινιστῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου

Κεφάλαιον Β'.

Ὁ Ἡγουμένος

Προσόντα, ἐκλογή, καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτοῦ.

1. Προσόντα. Ὡς γνωστὸν ἀφ' ἧς ἐποχῆς διερρυθμίσθη ὁ μοναχικὸς βίος καὶ ἐνεφανίσθη ὁ μοναστηριακὸς, εἰς ἕκαστον μοναστήριον ὑπῆρχεν ὁ ἡγούμενος⁹¹. Οὗτος ἀπετέλει τὸ ἀνώτατον πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ὄφειλον πάντες οἱ μοναχοὶ ἵνα τυφλῶς ὑπακούωσιν. Τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἡγουμένου ἐν τῇ μονῇ διδῶν ὁ Θεόδωρος οὐ μόνον ἐν τῷ μεταρρυθμιστικῷ αὐτοῦ σχεδίῳ δὲν παρεγνώρισεν, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος ἀσχοληθεὶς καθώρισεν ἀκριβέστερον τὸ περὶ τοῦ ἡγουμένου κεφάλαιον· ἦτοι περὶ τῆς ἐκλογῆς, τῶν προσόντων, τῶν καθηκόντων καὶ τῶν δικαιωμάτων τούτου. Ἐξετάζοντες δὲ τὸ μεταρρυθμιστικὸν καθ' ὅλου ἔργον τοῦ Θεοδώρου περὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου ὀφείλομεν ἵνα ρίψωμεν ἐν βλέμμα καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ ἴδωμεν πῶς θεωρεῖ τὸν ἡγούμενον ὁ Θεόδωρος, ὅποια δηλ. προσόντα δέον νὰ ἔχῃ οὗτος, ὅποια εἶναι τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τέλος τίνι τρόπῳ καὶ ὑπὸ τίνων ἐκλέγεται οὗτος.

Ὁ Ἡγούμενος ἐφ' ὅσον, ὡς ἐλέχθη, κατέχει τὴν ἐπίσημον θέσιν ἐν τῇ μονῇ καὶ ἀποτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν κορυφὴν ἐν τῇ ἀδελφότητι καὶ τὸν ἄξονα περὶ τὸν ὁποῖον θὰ περιστρέφεται ἡ πνευματικὴ αὐτῆς ζωὴ, ὁ τοιοῦτος δέον νὰ ἔχῃ καὶ ἀνάλογα προσόντα ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά αὐτοῦ καθήκοντα. Διὸ ὁ ἡμέτερος Θεόδωρος — ὡς καὶ ὁ πρὸ αὐτοῦ διαρρυθμιστῆς τοῦ μοναχισμοῦ μέγας Βασίλειος — διὰ μακρῶν ἐκθέτει τὰ προσόντα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἡγουμένου. Ἡμεῖς ὅμως ἐνταῦθα μὴ δυνάμενοι, ἐλλείψει χρόνου, νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς λεπτομερείας θὰ ἐκθέσωμεν τὰ σπουδαιότερα τῶν προσόντων τοῦ ἡγουμένου καὶ ταῦτα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς κάμνοντες μνεῖαν καὶ σχετικῶν χωρίων τοῦ Θεοδώρου.

Καὶ ἐν πρώτοις ὁ ἡγούμενος, λέγει ὁ Στουδίτης, πρέπει νὰ εἶναι ἐνάρετος, δηλ. νὰ εἶναι τὸ πρότυπον καὶ ὁ υπογραμμὸς πάσης ἀρετῆς. Οὕτω γράφων ὁ Θεόδωρος πρὸς τινὰ Βασίλειον, μαθητὴν αὐτοῦ καὶ ἡγούμενον ὄντα μιᾶς μονῆς λέγει· «ὦ καλὲ Βασίλειε τὴν παρακαταθήκην φύλαξον ἐκτρεπόμενος τὰ πονηρά· ἐγκολπούμενος τὰ θεϊκά· τύπος ἀγαθοεργίας πάσης προκειμένος τῇ ἀδελφότητι»⁹². Ἄλλοτε πάλιν δίδων

ὑποθήκας εἰς τὸν ἡγούμενον ἐπάγει· «...ἔξυνόν σου τὴν διάνοιαν φρονήσει... προπόμεσαι αὐτῶν (τῶν μοναχῶν) ἐν πάσῃ ἀγαθοεργίᾳ... εἰσάγαγε αὐτοὺς εἰς τὸν τῆς ἀρετῆς τόπον»⁹³, διότι λέγει, οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων τῶν μοναχῶν εἰς τὸν ἡγούμενον στρέφωσι τὰ βλέμματά των ὡσάν εἰς τὸν θεὸν καὶ ἐὰν οὗτος εἶναι πράγματι «τύπος ἀρετῆς τῶν ἐπομένων»⁹⁴ τότε καὶ αὐτοὶ ἀφεύκτως θὰ ὑπακούωσιν εἰς ὅ,τι οὗτος «ἐντέλλει καὶ διαγορεύει» καὶ γενικῶς θὰ ὑπάρχῃ τοιαύτη σχέσις μεταξὺ ἡγουμένου καὶ μοναχῶν ὡς εἶναι «τέκνα γνήσια πρὸς πατέρα, καὶ ὡς μέρη ἐκ μέρους πρὸς κεφαλὴν καὶ ὡς ἄνθη πρὸς ροδωνιάν»⁹⁵.

Δεύτερον ὁ Ἡγούμενος δέον νὰ εἶναι ἀκτῆμων. Τὸ προσὸν τοῦτο θεωρῶν ἐν τῶν σπουδαιότερων προσόντων τοῦ ἡγουμένου ὁ Θεόδωρος πολλάκις κάμνει μνεῖαν περὶ τούτου εἰς πολλὰς αὐτοῦ ἐπιστολάς. Οὕτω γράφων πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Νικόλαον ἡγούμενον ὄντα μονῆς τινοῦ, λέγει σὺν ἄλλοις καὶ ταῦτα «οὐ κτήση τι τοῦ κόσμου τούτου, οὐδὲ ἀποθησαυρίσεις ἰδιορίστως εἰς ἑαυτὸν μέχρι καὶ ἐνὸς ἀργυρίου», «οὐ κτήση ἱματισμὸν ἐξυλλαγμένον καὶ πολυτιμον, ἄνευ τοῦ ἱερατικοῦ, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς πατρομιμητῶς ἐνδύσῃ καὶ ὑποδύσῃ, καὶ οὐ θησαυρίσης χρυσίον ἐν τῇ μονῇ σου»⁹⁶ διότι, λέγει, ὁ ἀληθὴς μοναχὸς «ὁ δεσπόζων κόσμου δι' ἀκτημοσύνης οὐδὲ ἐν ἀργύριον κέκτηται καὶ τῷ τοιοῦτῳ ὁ Θεὸς πάντοθεν ἀνοίγει θύραν καὶ ἡσυχάζοντι, καὶ διωκομένῳ καὶ φυλακίζομένῳ καὶ ὅ,τι οὖν πάσχοντι ἔτερον»⁹⁷.

Ὡσαύτως ὁ ἡγούμενος ὀφείλει κατὰ τὸν ἱερὸν Θεόδωρον νὰ εἶναι ἐλεῆμων καὶ συμπαθὴς πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἐν ἀνάγκαις καὶ θλίψεσιν εὐρισκομένους ἀνοίγων τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐν συμπαθείᾳ καὶ ἐλεημοσύνη πρὸς τοὺς δεομένους καὶ μεταδίδων τούτοις τὸ «κατὰ περίσσειαν ἐπὶ παντός εἶδος, ἐν ἀνοίξει τῆς αὐλῆς αὐτοῦ καθὼς καὶ οἱ ἄγιοι Πατέρες»⁹⁸.

Ἐπίσης ὁ ἡγούμενος πρέπει νὰ εἶναι ἀμερόληπτος, δηλ. τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ νὰ εἶναι διαμεμερισμένα ἐν ἰσότητι ἀγάπης πᾶσι τοῖς πνευματικοῖς αὐτοῦ τέκνοις καὶ ἀδελφοῖς, οὐδεμίαν κάμνων διάκρισιν μεταξὺ τούτων, ἀλλὰ τοὺς πάντας θεωρῶν ὡς γνήσια πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα καὶ ὡς ἀμέλη αὐτοῦ

93. Ὑποθήκαι ἡγούμ. σελ. 1817.

94. Ἐπ. Β'. 98.

95. Ἐπ. Β'. 115 σελ. 1384.

96. Ἐπ. Α'. 10 σελ. 940 καὶ Ὑποθ. πρὸς ἡγούμ. σελ. 1821.

97. Ἐπ. Β'. 180 σελ. 1557.

98. Ἐπ. Α'. 10 σελ. 944.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 682 τοῦ ὑπ' ἀριθ.20/1986 τεύχους.

91. Οὗτος ἐκαλεῖτο καὶ Ἀρχιμανδρίτης ἢ Ἀββάς.

92. Ἐπ. Β' 97, σελ. 1349.

φίλτατα, θάλλων και περιέπων και ήμειρόμενος ένός εκάστου κατά τὸ ἴσον τῆς αγάπης μέτρον»⁹⁹. και τέλος φροντίζων τὰ πάντα τὰ έν τῇ αδελφότητι (κοινὰ εἶναι και άμέριστα και μηδέν κατά μέρος τοῦ καθέ- καστον εἰς έξαυθέτησιν έχει μέχρι και ραφίδος)¹⁰⁰.

Ἐκτός τούτων ὁ ήγούμενος ὀφείλει νὰ εἶναι μα- κρόθυμος και ἐπιεικής, ήτοι μετά πάσης μακρο- θυμίας και συμπαθείας και μετά εκζητήσεως τῶν ὀφειλομένων νὰ συμπεριφέρηται πρὸς τοὺς μοναχοὺς αὐτοῦ δια τὰ τυχόν ὑπὸ τούτων διαπραττόμενα σφάλ- ματα και άμαρτήματα, γενόμενος ἐπιεικής μὲν και στοργικός δια τοὺς ένόχους, αὐστηρὸς δὲ και άτεγκτος δια τὴν εκρίζωσιν οἰασδήποτε κακίας. Ἡ τοιαύτη ὅμως μακροθυμία και ἐπιείκεια τοῦ ήγουμένου δέον νὰ εκδηλοῦται μετά συνέσεως και μεγάλης προσοχῆς οὕτως ὥστε νὰ μη γίνηται κατάχρησις τούτων, ὅποτε τὸ τοιοῦτον εἶναι δυνατόν νὰ γίνη «αἰτία διαλύσεως και άταξίας τε και άφιλοτεχνίας»¹⁰¹.

Ἐπίσης ὁ ήγούμενος ὀφείλει νὰ εἶναι ήπιος και ταπεινόφρων¹⁰², ἔμπειρος δὲ και άγρυπνος εἰς τὴν πιστὴν τήρησιν τῶν έντολῶν τοῦ Θεοῦ και τῶν νόμων και κανόνων τῶν πατέρων. Γράφων δὲ ὁ Θεόδωρος πρὸς τινὰ ήγουμένον λέγει «σὺ οὖν ὡς ἔχέρων, ὡς συνετός, ὡς καλὸς καθηγητῆς μη νυστάξῃ τὸ ὅμμα τῆς καρδίας σου, ἀπὸ φυλακῆς τῶν έντολῶν τοῦ Θεοῦ, μη βύσῃς τὸ οὖς τῆς ψυχῆς εἰσακούειν φωνῆς διδα- σκαλικῆς· διδάσκων και διδασκόμενος, ἀλλ' ὡς καλὸς καθηγητῆς ἄγε τοὺς ἄρνας τοῦ Χριστοῦ συμπαθῶς πεφεισμένως ὀνειρόμενος αὐτῶν ὡς οικείων μελῶν· διότι οἶδας τίς εἶ, ὅτι ἀπροσπαθῆς ... ὅτι και ακριβο- λογούμενος περι τὰς έντολάς τοῦ Θεοῦ»¹⁰³. Και τέλος ὁ ήγούμενος πρέπει νὰ εἶναι διδακτικός, δηλ. ἱκανὸς εἰς τὸ νὰ διδάσκῃ τοὺς μοναχοὺς και νοουητῇ τὰ σω- τήρια έντάλματα εἰς τούτους ὥστε οὗτοι νὰ ἀποθῶσι μόνον τὸν Χριστὸν και μη σάρκας και αἵματα, νὰ ακτη- μονῶσι και μηδέν ἔχωσιν ιδιόκτητον, νὰ ἀπροσπα- θῶσι και μη φιλοιδιάζωσι πρὸς τοὺς άγχιστεύοντας και έν γένει μετά προθυμίας και μη ὀκνηρῶς νὰ εκ- τελῶσι τὰ ἔργα τῆς ασκήσεως»¹⁰⁴.

Ἄλλὰ προσέτι τὸ προσὸν τοῦτο ὁ ήγούμενος πρέ- πει νὰ ἐπεκτείνῃ και εἰς ζητήματα ἀφορῶντα τὴν πίστιν, οὕτως ὥστε νὰ προφυλάσῃ τοὺς μοναχοὺς αὐτοῦ ἀπὸ τὰς ἐπηρείας τῶν αἰρετικῶν. Διὸ γράφων ὁ Θεόδωρος εἰς αδελφότητα μονῆς τινος και ἀπευθυνό- μενος πρὸς τὸν ήγουμένον αὐτῆς λέγει μεταξύ άλλων και ταῦτα: «σὺ δὲ αδελφε αγαπητέ... μόνον ἔχε ὀφθαλ- μούς τοῦ ὄρῳν και ὠτα τοῦ ακούειν, καρδίαν άγρυ- πνον, λόγον διδασκαλικὸν και ποιμαίνε τὰ πρόβατα τοῦ Κυρίου... εκτρέφων αὐτὰ εἰς χλόην τῶν έντολῶν αὐτοῦ, ασφαλίζόμενος αὐτὰ έν τῇ μάνδρα τῆς ὀρθο-

δοξίας και βλέπε μήπου ὑφαρπαγῆς ἢ αὐτὸς ἢ τῶν αὐτοῦ τι προβάτων ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν θηρῶν»¹⁰⁵.

Ταῦτα λοιπὸν εἶναι τὰ σπουδαιότερα προσόντα τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖ ὁ Θεόδωρος ἵνα ἔχῃ τὸ πρόσωπον εκείνο, ὅπερ μέλλει ἵνα εκλεγῆ ήγούμενος. Και ἤδη ἄς ἴδωμεν ὁποῖα πρόσωπα θεωρεῖ εκλέξιμα δια τὸ αξίωμα τοῦ ήγουμένου ὁ Θεόδωρος και τίνι τρόπῳ γίνεται ἡ τούτου εκλογή.

2. Ἐκλογή Ἡγουμένου. Οἱ ήγούμενοι τῶν μοναστηρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατά τὴν ἐποχὴν ἰδίᾳ ταύτην τοῦ Θεοδώρου εκέκτηντο μίαν μεγίστην εξουσίαν, ἣν ἐλάμβανον εἴτε κατά τὴν εκ- τασιν τῶν προσόντων, εἴτε κατά τὴν εκτασιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν. Και ἀνεφέρομεν προηγουμένως έν τῇ εκθέσει τῶν προσόντων τοῦ ήγουμένου ὅτι τὸ αξίωμα τῆς ήγουμενίας ἦτο πολὺ ὑψηλόν, πράγμα ὅπερ ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν σκέψιν ὅτι και ἡ εκλογή και ἡ ανά- δεξις ήγουμένου τινὸς δὲν ἐγένετο τυχαίως ἢ ἐπι- πολαίως, ἀλλὰ μετά πολλῆς και ακριβοῦς ἐξετάσεως τοῦ βίου και τῆς πολιτείας τοῦ προσώπου εκείνου, ὅπερ ἐμελλεν ἵνα εκλεγῆ ήγούμενος. Ἄλλ' ἄς ἴδωμεν πῶς γίνεται ἡ εκλογή.

Πρὸ τοῦ οἱ μοναχοὶ προβῶσιν εἰς τὴν εκλογήν τοῦ ήγουμένου ὀφείλουν ἵνα ὀρκισθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὅτι ἡ εκλογή αὐτῶν δὲν θὰ ἐπηρεασθῆ οὔτε ἀπὸ τὴν φιλίαν, οὔτε ἀπὸ ἄλλην οἰανδήποτε εὐνοίαν πρὸς τὸ πρόσωπον, ὅπερ μέλλει νὰ εκλεγῆ, ἀλλ' ὅτι θὰ εκλέξουν εκείνον, ὅστις διακρίνεται μεταξύ αὐτῶν δια τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεώς του, τὴν πιστὴν τήρησιν τῶν καθηκόντων τοῦ σχήματός του, και εκείνον ὅστις θὰ φανῆ εἰς αὐτοὺς ὡς ὁ ἱκανώτερος δια τὴν τήρησιν και ἐφαρμογὴν τῶν μοναχικῶν διατάξεων και κα- νόνων. Τὸ πρόσωπον δὲ ὅπερ θὰ εκλεγῆ ήγούμενος πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν αδελφότητα τοῦ μοναστηρίου, ἡ δὲ εκλογή τούτου γίνεται ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς αδελφότητος και κατά πλειονοψηφίαν. Ἐν περιπτώσει ὅμως ἰσοψηφίας ἐπὶ δύο ὑποψηφίων ἐξ ἴσου ἱκανῶν τότε ἡ προκρίνει τὸν ἕνα εκ τῶν δύο ὁ Πατριάρχης ἢ τίθεται κλῆρος.

Ἐκεῖνα ὅμως τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον εἶναι πλέον ἐνδιαφέρον ἐνταῦθα εἶναι τοῦτο, ὅτι ἡ εκλογή τοῦ ήγουμένου οὐδόλως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολυετῆ έν τῇ μονῇ διαμονὴν αὐτοῦ, οὔτε ἀπὸ τὰς έν αὐτῇ ὑπη- ρεσίας αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ προσόντα, ἅτινα κέκτηται τὸ πρόσωπον εκείνο και έν γένει ἀπὸ τὴν ἠθικὴν τού- του ζωὴν και πολιτείαν. Ὁ Ἰουστινιανὸς κάμων μνείαν τοῦ σημείου τούτου λέγει: «διατάσσομεν ἵνα εἰς εκα- στον μοναστήριον ὁ ήγούμενος εκλεγῆται ὄχι κατά τὴν τάξιν τὴν ὁποῖαν κατέχει μεταξύ τῶν μοναχῶν, ἀλλὰ κατά τὴν πολιτείαν αὐτοῦ»¹⁰⁶.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΚΤΕΝΑΣ

99. Ὑποθ. πρὸς ήγούμ. σελ. 1817.

100. Ἐπ. Α', 10, σελ. 941.

101. Ἐπ. Β', 115 σελ. 1384.

102. «πράγτης οὖν τρόπου και καρδίας ταπεινώσεως χαρα- κτηρίζετω τὸν προϊστάμενον» (Μ. Βασίλ. Ρ.Γ. XXXI, 1028).

103. Ἐπ. Β', 96 και 123 σελ. 1349 και 1401.

104. Αὐτ. 132 σελ. 1425.

105. Αὐτ. 146, σελ. 1460.

106. Νεαρά CXXIII, 34.

ΕΠΙ ΤΗ ΘΡΟΝΙΚΗ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΕΠΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ(*)

Γενέθλιος ἡμέρα θεωρεῖται ἡ σημερινή εορτή καὶ πανήγυρις διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Γενέθλιος, διότι κατ' αὐτὴν τιμᾶται ὁ ἔνδοξος Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος, ὁ πρῶτος αὐτῆς κατὰ τὴν παράδοσιν Ἱεράρχης. Ἐξ οὗ καὶ ἡ πανηγυρική ἰδιαιτερότης ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ σήμερον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος συνιερουργοῦν διὰ νὰ τιμήσουν τὸν τὸ πρῶτον τιμήσαντα τὴν Πόλιν Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ διακηρύξουν ὅτι ὡς διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων συνεχίζουν τὸ ἔργον του καὶ τὴν μαρτυρίαν του, ἐπικαλοῦμενοι ἐπὶ τὸ Ἱερόν τοῦτον Κέντρον καὶ τὴν Πόλιν ταύτην τὴν συνέλιψιν, ἐξ οὐρανοῦ, τῆς μερίμνης καὶ προστασίας του.

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμία Ἱεραρχία,
ἀγαπητοί μου ἀδελφοί,

Ὁ πρῶτος κληθεὶς γενέσθαι «ἀλιεὺς ἀνθρώπων» (Ματθ. 4,19) Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος προσεικύνθη εἰς τὰ ἱερὰ δίκτυα τοῦ Χριστοῦ πολὺ ἔνωρις, διὰ νὰ δώσῃ μαζί με τοὺς ἄλλους μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τὴν τιμίαν καὶ ἱερὰν προσφορὰν του εἰς τὸ μέγα σχέδιον τῆς διαδόσεως τοῦ μόνου ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς μόνης ὀρθῆς πίστεως εἰς τὸν κόσμον ὅλον. «Πρῶτος τῶν ἀποστόλων αὐτομάτως ποσὶ προσχωρεῖ καὶ τῷ Χριστῷ συνοικίζεται» (Νικήτα Παφλαγόνας, Εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον Ἀπόστολον Ἀνδρέαν, Ρ.Γ. 105,61Α), καθιστάμενος οὕτως «ἡ πρώτη τῶν ἀποστόλων φυτεία, ὁ ἀνοίξας πρῶτος τῆς Χριστοῦ μαθητείας τὰς πύλας» (Μ. Ἀθανασίου, Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν Ἀπόστολον, Ρ.Γ. 28, 1140C).

Ἡ σωτήριος ἱστορία του ἀρχίζει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς λίμνης τῆς Γαλιλαίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας καλεῖται ὀριστικῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Καὶ ὀριστικῶς ἔκτοτε ἐγκαταλείπει τὰ σύνεργα τῆς ἀλιείας καὶ καθίσταται ἀκόλουθος τῆς μεγάλης πορείας τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ καλέσαντος αὐτὸν «γενέσθαι ἀλιεὺς ἀνθρώπων» (Ματθ. 4,19).

Καὶ οὕτως ἄρχεται ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀλιεία... Κατ' ἀρχὰς ὡς μαθητῆς μαθητεύει παρὰ τῷ Ἰησοῦ. Καὶ μαθητεύει μετ' ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως καὶ μετ' ὅλας τὰς ἐνδείξεις καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μαθητευομένου. Ἀλλὰ καὶ μετ' ὅλας τὰς προϋποθέσεις δι' ἐξέλιξιν μεγάλην. Καὶ τοῦτο πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ σχεδίου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πανσοιολ. Ὑπογραμματικῶς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Δρ. Μελίτωνος, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, ἐν Φαναρίῳ, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτόκλητου, τῆ καὶ Θρονικῆ Ἐορτῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (30 Νοεμβρίου 1986).

Θεοῦ, τοῦ Ὁποίου κήρυξ καὶ μάρτυς ἐμελλε νὰ ἀναδειχθῇ ὁ τιμώμενος Ἀπόστολος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μαθητείας του παρὰ τῷ Κυρίῳ ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας παρουσιάζει τὴν ἀναμενομένην ἐξέλιξιν, καὶ διαδέχεται τὸ θάμβος καὶ τὰς ἀπορίας του ἡ συνειδητοποιήσις τῆς θεανθρωπίνου προσωπικότητος τοῦ Κυρίου τὴν ἀπειρίαν του ἡ μεγάλη ἐμπειρία καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, τέλος, ἀγνωσίαν του, ἡ κατὰ Χριστὸν σοφία, ἡ διὰ τῆς χορηγίας τοῦ Παρακλήτου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς καταπεμφθεῖσα καὶ «πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξασα» (Τροπάριον τῆς εορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς).

Ἰδοῦ, λοιπόν, σὺν τοῖς ἄλλοις Ἀποστόλοις ἔτοιμος καὶ ὁ Ἀνδρέας! «Ἐτοιμος οὐχὶ πλέον ὡς ἀπλοῦς αἰὼς Ἰωνᾶ» (Ἰω. 1,43), ἀλλ' ὡς ἀπόστολος καὶ κήρυξ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. «Ἐτοιμος νὰ κηρύξῃ εἰς «πάντα τὰ ἔθνη» (Λουκ. 24,47) τὸν Ναζωραῖον Διδάσκαλόν του, τὸν ὁποῖον οἱ μὲν «Ἰουδαῖοι ἐστάρωσαν, ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν» (Πρβλ. Πρ. 4,10).

Ὅμως, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου ὑπάρχει τι τὸ ἰδιάζον. Καταυγασθεὶς πρῶτος αὐτὸς τὴν διάνοιαν «ἐκ τῶν μαρμαρυγῶν τῆ θεότητος» (Ὑμολογία εορτῆς Ἁγίου Ἀνδρέου) δὲν φυλάσσει, οὐδὲ κρύπτει τὸν θησαυρὸν διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλ' ἐπιέγεται νὰ μεταδώσῃ «τὸ ἀγαθὸν» καὶ τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας καὶ εἰς τὸν πρεσβύτερον ἀδελφόν του Πέτρον.

*

Ὁδεύει, λοιπόν, πρὸς τὰ ἔθνη ὁ Πρωτόκλητος Ἀπόστολος. Ὁδεύει ἀρχικὰ πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ δέχεται ἐξευτελισμοὺς καὶ μαρτύρια ἀπὸ τὸν λαὸν τῆς Σινώπης. Δὲν πτοεῖται ὅμως, ἀλλ' ἐπιμένει κηρύσσων μέχρι τέλους τὸν Χριστὸν καὶ ἐν τέλει πείθει. Συνεχίζει ἐκεῖθεν τὴν πορείαν του εἰς ἄλλους χώρους τῆς εὐλογημένης Ἀνατολῆς. Καὶ πρὶν ὀδηγηθῆναι ἀπὸ Θεοῦ τὰ βήματά του εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, διέρχεται ἐντεῦθεν.

Ναί, ἐντεῦθεν διέρχεται, διὰ νὰ καθαριάσῃ καὶ νὰ χαρίσῃ ἀποστολικότητα εἰς τὰ πανίερα αὐτὰ χώματα τῆς καθ' ἡμᾶς Προποντιδος, ἐπὶ τῶν ὁποίων «ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγῆς τῆς Ἐκκλησίας στύλος, ὁ πρὸ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, ὁ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή, ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσενηχθῆναι προσάγων» (Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν ἐγκωμίου, Ρ.6. 93, 1477) ἰδρύει τὸ πρῶτον τὴν τοῦ Βυζαντίου Ἐκκλησίαν, σφραγίζων καὶ χαρακτηρίζων οὕτω τὴν μακραίωνα καὶ πολυκύμαντον ἱστορίαν της. Τὴν ὁποίαν Ἐκκλησίαν οἱ μετέπειτα χρόνοι καὶ καιροί, ἀλλὰ καὶ ἡ διακονία καὶ ἡ προσφορά της, καθιερώνουν ὡς πρωτόθρονον, ὡς εἰ-

κουμηνικὸν χριστιανικὸν Κέντρον, ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ ποὺ παρέμεινεν Ὁρθόδοξος...

Καὶ ἔκτοτε ἄρχεται διὰ τὴν περιοχὴν αὐτὴν, καὶ ἰδίως διὰ τὴν Πόλιν αὐτὴν, ποὺ ἴδρυσεν ὁ Βύζας, ποὺ καθηγίασεν ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας καὶ ποὺ μεγάλως ἀνέδειξεν ὁ Ἰσαπόστολος Βασιλεὺς τῶν Ρωμαίων Κωνσταντῖνος, ἄρχεται, λέγω, μίᾳ περιόδῳ πρωτοφανῆς εἰς ἀγῶνας καὶ ἀγωνίας καὶ μαρτύρια, ἀλλὰ καὶ μεγάλειου καὶ ἀκμῆς καὶ δόξης· μίᾳ περιόδῳ δαψιλοῦς «τοῦ Πνεύματος καρπογονίας» (Ὑμνολογία ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου), ἡ ὁποία καὶ παραμένει μέχρι σήμερον τὸ σταθερὸν γινώρισμα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

*

Ἐκτοτε, τὸ Βυζάντιον, ὡς ἡ Νέα Ρώμη πλέον, ὡς ἡ Κωνσταντίνου πόλις, ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν Πόλις, πρωτοστατεῖ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως διὰ τῶν Οἰκουμηνικῶν Συνόδων, τῆς λατρείας, τῆς τέχνης, τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Συνδέουσα Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην γεωγραφικῶς καὶ πνευματικῶς ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπὶ αἰῶνας ἐκφράζει τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα καὶ τὴν χριστιανικὴν οἰκουμένην, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐνιαίας Ἑλληνορωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

Τὰ μεγάλα ἱεραποστολικά κατορθώματα κατὰ τοὺς αἰῶνας 9ον καὶ 10ον, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ Σλαῦοι τῆς Δύσεως, τοῦ Νότου καὶ τοῦ Βορρᾶ προσέρχονται εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὀφείλονται εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν συνείδησιν καὶ δράσιν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ Θεσσαλονικεῖς Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος δροῦν εἰς τὴν Μοραβίαν ὡς ἀπεσταλμένοι τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Οἱ γειτονικοὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον Βούλγαροι ἐκχριστιανίζονται τελικῶς ὑπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὸν ἐπόμενον δὲ 10ον αἰῶνα, ἡ Κωνσταντινούπολις «κληρωθεῖσα τὸν Βορρᾶν», ὡς καὶ ὁ ἴδρυτής της Ἀπόστολος, μεταδίδει τὸν Χριστιανισμόν διὰ τῆς Χερσονοῦς εἰς τὸ Κίεβον καὶ κατόπιν εἰς τὴν Μόσχαν.

Καὶ ἡ ἱστορία συνεχίζεται... Ὅταν δὲ ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, μετὰ τὴν μακραίωνα ὑπερχλιετῆ περιόδον τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς λαμπρότητος, ἐδέχθη τὴν ἱαματικὴν ἐπίσκεψιν τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου ἐν μορφῇ θλίψεων καὶ πικρᾶς δουλείας, θαυματουργικῶς κατεστάθη καὶ πάλιν εἰς προστάτιν καὶ ἀρωγὸν τοῦ γένους τῶν χριστιανῶν, μεριμνῶσα ἀδελφικῶς καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ τοπικὰς Ἐκκλησίας. Κοινωνεῖ πλέον οὐχὶ μόνον τῆς χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν θλίψεων, συμπάσχουσα καὶ συνοδυμένη. Αἱ θλίψεις δὲν εἶναι δεῖγμα θείας ἐγκαταλείψεως, ἀλλ' ἀγαπητικῆς τοῦ Θεοῦ φροντίδος, διότι εἶναι συνηρημένοι μὲ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους αἱ ὁποῖοι λησμονοῦνται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀνέσει καὶ τῇ εὐημερίᾳ των! Ἡ Μητέρα Ἐκκλησία μας ἀκολουθοῦσα καὶ ἐν τούτῳ τὸ παράδειγμα τοῦ ἱδρυτοῦ της Ἁγίου Ἀνδρέου ἐγνώρισεν εἰς τὴν μακραίωνα ἱστορίαν της τα-

πεινώσεις καὶ μαρτύρια. Ἔσυρε πολλάκις, συνεχῶς, βαρὺν τὸν Σταυρὸν της...

Καὶ ὅμως ἐνῶ πολλοὶ θεσμοὶ καὶ λαοὶ διαδοχικῶς ἠλλαξαν ἐν τῇ Πόλει, ἢ ἐν αὐτῇ πηχθεῖσα Ἐκκλησία ἀνὰ τοὺς αἰῶνας παρέμεινεν ἡ αὐτή, τὴν τεθλιμμένην πάντοτε ὁδὸν ἐν καρτερίᾳ ὀδεύουσα. Καὶ πάντοτε διαρκούσης τῆς πορείας αὐτῆς ταύτης τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας ὀρθοτομοῦσα.

Ἀκριβῶς, ἐδῶ ἐγκεῖται ἡ ἔκβασις τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου. Εἰς τὸ νὰ ἐπιτυγχάνωνται, ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια, οἱ ἱεροὶ σκοποὶ, εἰς τὸ νὰ τροφοδοτῶνται οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆς τροφῆς τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸ νὰ ἐκχριστιανίζωνται ἔθνη καὶ λαοὶ τῆς γῆς, καὶ ἀκόμη εἰς τὸ νὰ παρέχεται ἡ στοργικὴ μέριμνα καὶ βοήθεια πρὸς τὰς ἐχούσας ἀνάγκην ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ἀπ' αὐτῆς ὡς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας καὶ ὡς συντονιστικοῦ τῶν ὀρθοδόξων πραγμάτων Κέντρον.

Καὶ ἔτι περαιτέρω, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Πρωτοκλήτου, ὡς Πρωτόθρονος τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίας, πρώτη ἀντιλαμβάνεται τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν, πρώτη καὶ πάλιν σπεύδει νὰ μεταβάλλῃ εἰς πρᾶξιν τὸ μήνυμα τοῦ ἱδρυτοῦ της Ἀποστόλου «εὐεργάμεν τὸν Μεσσίαν» (Ἰω. 1,42). Χωρὶς ἀμφιβολίαν ἕνας Χριστιανισμὸς διηρημένος καὶ ἐσχισμένος ἀποτελεῖ διάψευσιν τῶν προσδοκιῶν τῆς σωτηρίας. Ποῖον «Μεσσίαν εὐρασκον», ποῖαν ἀλήθειαν ἐμάθομεν, ποῖαν ἀγάπην κηρύσσομεν, ὅταν καλλιεργῶμεν τὴν διαίρεσιν; Ἰδοῦ, καὶ ἐν τούτῳ ἡ μαρτυρία τοῦ πρώτου Θρόνου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐπιμαρτυρουμένη σήμερον καὶ διὰ τῆς παρουσίας καὶ συμπροσευχῆς εἰς τὸν Πάνσεπτον τοῦτον Ναὸν ἐπισήμου Ἀντιπροσωπείας τῆς ἀδελφῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ προσπάθειᾳ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς φυγαδευθείσης ἐνότητος ἐν Χριστῷ.

*

Ἀδελφοί μου,

Τὴν πολυμερῆ ἀποστολὴν ταύτην ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ βιοῖ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου οὐχὶ ὡς προνόμιον καὶ τιμὴν πρωτόκλητον, ἀλλ' ὡς διακονίαν, ὡς ὀφειλετικὴν καὶ πρωταρχικὴν αὐτῆς μέριμναν ὑπὲρ παντὸς τοῦ γένους τῶν Ὁρθοδόξων, ὡς διακονίαν ὑπὲρ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εἰρήνης τῶν χριστιανῶν τοῦ σύμπαντος κόσμου. Καὶ τὴν ἀσκεῖ τὴν διακονίαν αὐτὴν ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους ὑπὸ τὰς πλέον δυσχερῆς καὶ δυσμενεῖς καὶ ἀπειλητικὰς συνθήκας.

Ἵπὸ τοιαύτας, λοιπόν, συνθήκας, ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ, στοιχοῦσα ἀδιαλείπτως τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ ἱδρυτῇ της Ἀποστόλῳ, ἐπὶ σταυροῦ ὡς ἐκεῖνοι συνεχῶς ὑψουμένη, ἐπέτυχε πάντοτε, διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ἐπιγραμματικὸν χαρακτηρισμὸν κορυφαίου Ἱεράρχου της, ἀνὰ ὑπερβαίνῃ τὸν χαλασμόν... καὶ νὰ ἐξάγῃ πάντοτε ἐκ τῶν χειρίστων δεδομένων τὸ ἄριστον δυνατὸν (Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος Μελιτωνος, Ὁμιλία ἐπὶ τῇ Θρονικῇ Ἑορτῇ 1970). Ὅτι

«Χριστῷ συνεσταύρωται, ζῆ δὲ οὐκέτι αὐτή, ζῆ δὲ ἐν αὐτῇ Χριστός» (Γαλ. 2,20) «ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν» (Ἐφ. 4,6).

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐὰν ἐρωτήσῃ τις, τί σημαίνουν ἐπὶ πλέον τὰ ἀνωτέρω, ὁ Ἱερὸς Πατριαρχικός Ἀμβων ἔχει νὰ ὑπομνήσῃ τὰ ἐξῆς: Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν καὶ σημαίνουν τὴν περίληψιν τῆς ζωῆς αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὰς ἀνωτέρω πράξεις ἡμποροῦν νὰ ἐνταχθοῦν ὅλα τὰ μικρὰ καὶ μὴ συμβάντα, πού ἡ ἱστορία ἐπεφύλαξεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου σύστασιν τῆς μέχρι τοῦ σήμερον εὐκλεῶς Προκαθημένου αὐτῆς Παναγιωτάτου Πατριάρχου Δημητρίου τοῦ Α΄.

Ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας λεπτομερῶς ἐξεταζομένη παρουσιάζει τοιαύτην ποικίλιαν κινδύνων, πού ὅμοιοι δὲν ἔχουν παρατηρηθῆ εἰς καμμίαν ἄλλην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐπικράτειαν τοῦ κόσμου.

Καμμία Ἐκκλησία καὶ καμμία ἐκκλησιαστικὴ ποιμνὴ δὲν ἐδέχθη τὰς ὅσας δοκιμασίας, τὰ ὅσα δεινὰ καὶ τὰ ὅσα ραπίσματα ἐπεφύλαξαν οἱ καιροὶ ἀπὸ Ἁγίου Ἀνδρέου μέχρι σήμερον, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν Μητέρα μας Ἐκκλησίαν. Ἀπόδειξις δι' ὅλα αὐτὰ ἡ κοινὴ συνείδησις τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἀπόδειξις δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ὅσα κατὰ καιροὺς ἐγράφθησαν καὶ γράφονται διὰ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Γένους μας Ἐκκλησίαν ἡμῶν ταύτην. Ἀπόδειξις δι' ὅλα αὐτὰ ἡ εἰκὼν πού παρουσιάζει τὸ Ἱερὸν τοῦτο Κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ σήμερον: Εἰκὼν μαρτυρίου καὶ μαρτυρίας, ἀγωνίας καὶ ἀγωνιῶν, ἀλλὰ καὶ εἰκὼν προσφορᾶς καὶ θυσίας καὶ αὐταπαρνήσεως.

Καὶ ἡ κατάστασις αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ ἡ μαρτυρία καὶ ἡ προσφορὰ «τῶν ὀλίγων» εἶναι γεγονός πού ὀδηγεῖ τὴν σκέψιν πλείστων ἀνθρώπων, ἡμετέρων καὶ ξένων, εἰς ἀπορίαν καὶ εἰς συλλογισμοὺς συχνότατα διαθρυλουμένους καὶ ἀσφαλῶς ὄχι αἰσιοδόξους. Συλλογισμοὺς πού καταλήγουν εἰς τὸ ἐρώτημα: Μέχρι πότε «αὐτοὶ οἱ λίγιοι» θὰ ἀνθέξουν;

Καὶ ἔρχεται ὁ Ἱερὸς Ἀμβων εἰς τὴν ἀπάντησιν τῆς ἀπορίας. Καὶ προβάλλει τὴν ὅλην ἱστορικὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Πορείαν «διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας» (Β΄ Κορ. 6,8). Πορείαν σκηνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ ἐδῶ ἀκόμη εἰς τὴν ἔδραν τῆς. Ἡ Ἐκκλησία αὐτῆ, παρὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν φυλασσόντων φυλακὰς ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς, ὄχι μόνον ἐπέζησεν, ἀλλὰ καὶ ἐπιζῆ. Καὶ ὄχι μόνον ζῆ, ἀλλὰ καὶ προσφέρει φῶς καὶ ἀλήθειαν καὶ ζωὴν, εὐρισκομένη πάντοτε ἐπὶ τὸν μόδιον, εἰς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ κόσμου.

Καὶ λοιπόν, λέγομεν μετὰ τῶν πατέρων μας, ὅτι θὰ ἀνθέξωμεν ἐφ' ὅσον διαθέτομεν καὶ θέλησιν καὶ πίστιν. Καὶ διὰ μὲν τὸ πρῶτον γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι ὅπου ὑπάρχει θέλησις ὑπάρχει καὶ τρόπος. Διὰ δὲ τὸ δεύτερον, τὴν πίστιν δηλαδὴ, γνωρίζομεν ἐπίσης καλῶς, ὅτι ὅσοι ἐστήριζαν τὰς ἐλπίδας τῶν γνησίων

καὶ ὀρθοδόξως εἰς αὐτὴν ἐδέχθησαν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τελευταίαν ἀκόμη στιγμὴν. Ἄρκει ἡ πίστις αὐτῆ νὰ εἶναι εὐλικρινὴς καὶ διαρκὴς καὶ ἀσάλευτος καὶ νὰ δικαιολογῆ τὸ θεῖον νόημά της, πού τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον τὸ διερμηνεύει ὡς «ἐλπίζομένων ὑπόστασιν, πραγμάτων ἐλεγχον μὴ βλεπόμενων» (Ἐβρ. 11,1).

*

Παναγιώτατε,

Τοιαύτη καὶ τοσαύτη πίστις ὑπάρχει. Ἐνέπνευσαν αὐτὴν εἰς τοὺς ἀνά τοὺς αἰῶνας φρουροὺς τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Πόλεως ταύτης καὶ ἐκληροδότησαν ὡς μοναδικὴν παρακαταθήκην εἰς ἡμᾶς, «τοὺς ὀλίγους τῆς σήμερον» εἰς τὰ μάτια τοῦ ἀριθμοκράτου, ἀπειραριθμοὺς ὅμως εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐκληροδότησαν ἡ μαρτυρία καὶ τὸ μαρτύριον τῆς ζωῆς καὶ τῆς διακονίας χιλιάδων, ἐπωνύμων καὶ ἀνωνύμων, μαρτύρων καὶ ἀγωνιστῶν καὶ ὑποστηρικτῶν τοῦ πανιέρου Θρόνου Σου: Πατριαρχῶν, Βασιλέων, Βασιλισσῶν, Ἀρχιερέων, ἱερέων, διακόνων, μοναχῶν, διδασκάλων καὶ λογάδων τοῦ Γένους, ἀλλὰ καὶ πλείστων ὄσων — ἀνυπολογίστου ἀριθμοῦ — γενναίων καὶ φιλογενῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἠκολούθησαν καὶ ἐμιμήθησαν τὸ ἅγιον παράδειγμα τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ σήμερον τιμωμένου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου.

Ἐλπίζοντες, λοιπόν, εἰς αὐτὴν καὶ μόνον... εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μας συνεχίζομεν τὴν ἱστορίαν. Καὶ ὄντως καθημερινῶς βλέπομεν καὶ ζῶμεν τὰ εὐεργετήματά της, τὰ ὅποια συνοψιζόμενα ἀποτελοῦν τὸ ἡμέτερον θαῦμα... Τὸ θαῦμα τῆς μέχρι σήμερον συνεχίσεως ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ τῆς παραδοσιακῆς ζωῆς καὶ διακονίας μας. Τὸ θαῦμα τῆς «ὑπερβάσεως τῶν χαλασμῶν». Τὸ θαῦμα «τῶν ὀλίγων». Τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ, ἐνεργούμενον ἐν τῷ θεανθρώπινῳ σώματι τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ σημερινὸς πανηγυρικὸς ἑορτασμός εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ πρώτου Ἱεράρχου τῆς Πόλεως ἡμῶν Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου μᾶς ἐνισχύει ἐτι περαιτέρω εἰς τὴν πίστιν μας αὐτὴν, τὴν ἀχραιφνῶς Ὁρθόδοξον, τὴν ἀρμύζουσαν εἰς τὸν χριστιανόν, τὸν ἐσταυρωμένον χριστιανόν, τὸν Ρωμηὸν τῆς Πόλεως, τὸν χριστιανὸν πού ἐμπνέεται καὶ ἀτενίζει εἰς τὴν Φάτιν τῆς Βηθλεέμ, τὸ θεῖον Γέννημα τῆς ὁποίας ἐξεμηδένισε τὰ ἀνάκτορα καὶ τὴν ἰσχύν καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ Καίσαρος... Ἐνισχυόμεθα, τέλος, εἰς μίαν πίστιν πού ἐπιτρέπει εἰς τὸν χριστιανόν νὰ χαίρῃ ἀνερχόμενος ἀκόμη καὶ τὸν Γολγοθᾶν, διότι ἐκεῖθεν προβάλλει ἀσφαλῶς ὁ ὄρθρος τῆς Ἀναστάσεως. Ἀμήν.

Διάκονος ΜΕΛΙΤΩΝ ΚΑΛΑΓΤΖΗΣ

Ὑπογραμματεὺς Ἱ. Συνόδου
τοῦ Π/ρχείου Κων/πόλεως.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἀπαιτεῖται συμπεριφορὰ σύστοιχος καὶ ὄχι ἀντιθετική.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκης, κατὰ τὸ ἐπὶ τῷ Νέφῳ Ἔτει 1987 μῆνυμά του, υπέμνησεν οὐκ ἀτὰ πνευματικὰ ἐνεργήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξαν πάντοτε προσανατολισμένα σὶδ φῶς. Τὸ φῶς ποῦ ἀναδίδει ἡ ἀπαράμιλλη ἑλληνική παιδεία, μὲ ὄργανο θανμασιὸ τὴν εὐλογημένη ἑλληνική μας γλῶσσα, τὴν ὁποία καὶ ἔχουμε χρέος νὰ σπουδάσουμε σὲ ὅλη τὴ διαχρονική της ἐξέλιξη... Ἑλληνική παιδεία, ποῦ συνειτέλεσε στὴ συνέχεια, πρωτευόντως μὲ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στὴν διαμόρφωση τῶν δογμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας, ἡ ὁποία καὶ κατ' οὐσίαν, μὲ τὴν πίστη ποῦ ἐνέσπειρε, ἔσωσε τὸν ἀνθρώπινο πολιτισμὸ ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν βαρβάρων, μὲ κύριο πρωταγωνιστὴ ἐπὶ μία ὁλόκληρη χιλιετία καὶ πάλι τὸν Ἑλληνισμό, ὑπὸ τὴν πολιτειακή του συγκρότηση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας».

Τὰ ὑπὸ τοῦ προεδρικοῦ λόγου ὑπομνησκόμμενα, ὡς καὶ αἱ ὑπηρεσίαι, τὰς ὁποίας προσέφευρεν ἡ Ὁρθοδοξία πρὸς τὸ ὑπόδουλον Γένος καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ προσφέρει εἰς τοὺς Ἕλληνας ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, ἐπιβάλλουν εἰς τοὺς διαφόρους φορεῖς τῆς πολιτειακῆς ζωῆς καὶ εἰς τὰ ραδιοφωνικὰ καὶ τηλεοπτικὰ μέσα συμπεριφορὰν καὶ δραστηριότητα σύστοιχον καὶ ὄχι ἀντιθετικὴν ἢ καὶ ἐχθρικήν πρὸς τὴν μακροαίωνα πνευματικὴν κληρονομίαν μας.

Ἀξιέπαινος ἀντίστασις.

Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὁ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξος Ἑλληνισμὸς καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ Ὁρθόδοξοι Λαοί, οἱ ὁποῖοι ὡς μετέχοντες τῆς παιδεύσεως αὐτοῦ θὰ ἐξακρατηροῦντο ὑπὸ τοῦ Ἰσοκράτους ὡς «Ἕλληνες», ἐώρτασαν τὴν μνήμην τῶν Τριῶν Φωστήρων τῆς Τρισηλίου Θεότητος. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, δὲν ὑπῆρξαν μόνον Ἅγιοι, σοφοὶ Κήρυκες καὶ ἀκαταλόγητοι Συγγραφεῖς, ἀληθῶς Οὐρανοφάντορες μελωδήσαντες τὸ ἐναρμόνιον μέλος τῆς συνδυαζούσης πρᾶξιν καὶ θεωρίαν ἀληθοῦς Θεολογίας, ἀλλὰ καὶ προσγειωμένοι κοινωνικοὶ ἐργάται καὶ Παιδαγωγοί, πρωτοπόροι σκαπανεῖς τοῦ ἑλληνορθοδόξου παιδαγωγικοῦ ιδεώδους, ρηξικέλευθοι φορεῖς τοῦ ἔργου τῆς ὁλοκληρωμένης μορφώσεως καὶ τῆς ἀληθινῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας. Αὐτὸ ἐξηγεῖ διατὶ τὸ ὑπόδουλον Γένος ἐπὶ αἰῶνας ὡς ἐθνικήν του ἐορτήν, ἀναπνεύσαν τὰς ἐλπίδας του καὶ πυροδοτοῦσαν τοὺς πόθους του, εἶχεν ἀκριβῶς τὴν ἐορτὴν τῶν μεγάλων αὐτῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων.

Ἐθνικῶς καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, πολλὰ Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα τῆς χώρας μας, ἀνθιστάμενα εἰς τὰς ἀνησυχητικῶς εὐδυνωμένας καὶ ἐπεκτεινωμένας

προσπαθείας πρὸς ἀποδυνάμωσιν τῆς μεγάλης Ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐτίμησαν δεόντως τὴν μνήμην των καὶ παρουσίασαν ἀξιέπαινον ἀντίστασιν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι εἴτε πρωτεργάται εἴτε ἄβουλοι συνοδοιπόροι εἰς τὸ ἔργον τῆς διαδρώσεως καὶ τοῦ ἀποπροσανατολισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

Λαμπρὸς ἀπολογισμὸς.

Συνεπληρωθή ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐπισήμου ἐνάρεξως τῆς ἐθελοντικῆς προσφορᾶς αἵματος, ἡ ὁποία διοργανώθη συστηματικῶς καὶ πρωτοπορητικῶς ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κορίνθου κατόπιν τῆς πεφωτισμένης πρωτοβουλίας τοῦ διακεκριμένου Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Παντελεήμονος, ὁ ὁποῖος χαρακτηριστικῶς εἶχε τότε τονίσει τὰ ἐξῆς: «Ὁ Χριστὸς ἔδωσε τὸ αἷμά Του. Καὶ εἶναι αὐτὸ ἀρετὸ γιὰ νὰ παραδειγματίσει τὸν Ὁρθόδοξο καὶ Ἐυλογημένο λαὸ Του... Καὶ πάνω ἀπὸ ὅλα, εὐχομαι τὸ πολῦτιμο ἀνθρώπινο αἷμα νὰ μὴ χύνεται στὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἀλλὰ νὰ διοχετεύεται ἀπὸ ἄνθρωπο σὲ ἄνθρωπο πρὸς σωτηρίαν...».

Ὁ ἀξιόλογος καρπὸς τῆς προσπαθείας αὐτῆς εἶναι, οὐκ ἤδη ἐντὸς ἐνὸς ἔτους συνεκεντρώθησαν 1500 φιάλαι αἵματος καὶ οὐκ ἀπὸ νοσοκομεῖο Κορίνθου ἀντιμετώπισε πλήρως ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ περιστασιακὰ μεταγγίσεων αἵματος γιὰ ὅλους τοὺς Κορινθίους, ποῦ τὸ εἶχαν ἀνάγκη καὶ νοσηλεύτηκαν εἴτε στὸ Νοσοκομεῖο αὐτὸ, εἴτε σὲ ἄλλα νοσοκομεῖα καὶ κλινικὲς τῆς πατρίδας μας». Ὅθεν δικαίως εἶς ἐφοριαστικὴν ἐκδήλωσιν ἀπενεμήθησαν τιμητικὰ διπλώματα εἰς τοὺς ἐθελοντὰς αἱμοδότας.

Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τονίζομεν, οὐκ ἔτι τοῦ προκειμένου φωτεινὸν οργανωτικὸν παράδειγμα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κορίνθου, ἐν συνδυασμῷ πρὸς παρομοίας προσπαθείας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων Ἱ. Μητροπόλεων, θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς καθ' ὅλον Ἑκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συστηματικὴν διοργάνωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἐθελοντικῆς αἱμοδοσίας εἰς πανελλήνιον κλίμακα. Ἡ ἀποκτηθεῖσα λαμπρὰ πείρα πρέπει νὰ ἀξιοποιηθῇ.

Ἐκτροχιασμοὶ τῆς «Τέχνης».

Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς καὶ δημοσιογράφος κ. Ν. Δήμου εἰς χρονογράφημά του, δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Βῆμα», ἐπισημαίνει μερικὸς ἐκ τῶν ἐκτροχιασμῶν τῆς σημερινῆς «Τέχνης», τονίζων τὰ ἐξῆς: «Μέχρι τὸ 1980 ἡ Τέχνη ἦταν ἄμεσα ταγμένη στὴν ὑπηρεσία τῆς κοινωνίας. Δὲν ὑπῆρχε «Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη», «Τέχνη γιὰ τὸν καλλιτέχνη» ἢ «Τέχνη γιὰ τοὺς εἰδικούς». Ὁ καλλιτέχνης ἐργαζόταν γιὰ κάποιον: τὴν Ἐκκλησία, τοὺς ἄρχοντες, τοὺς ἀσιτοῦς, τὴν κοινότητα, τὸν δῆμο, τὸ κοινὸ, τὸν Μαικήνα — καὶ ἦταν ἄμεσα συνδεδεμένος μαζί του. Ἄν τὸ προῖον

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Στίς 15 Ἰανουαρίου στήν Αἴθουσα Τύπου τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς πραγματοποιήθηκε σύναξη τῶν Συντονιστῶν Διακονίας ὄλων τῶν τομέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ παν. Πρωτοσύγκελλος ἀρχιμ. Δημήτριος Μπεκιάρης ἀπήυθνε ὑποδείξεις πού ἀφοροῦσαν στό-χους καί τρόπους ποιμαντικῆς διακονίας ἐνόψει τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, καί στή συνέχεια ὁ αἰδ. Πρωτοπρ. π. Γεώργιος Μεταλληνός ἀνέπτυξε ἀντίστοιχο εἰσηγητικό θέμα. Ἐπακολούθησε συζήτηση. Παραβρέθηκαν ὁ αἰδ. Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος π. Κωνῆνος Ἀνδρουλάκης καί ὁ Ὑπεύθυνος τῶν «Ἐπιτροπῶν Ποιμαντικῆς Διακονίας» (ἀντιαιρετικοῦ) αἰδ. Πρωτοπρ. π. Ἀντώνιος Ἀλεβιζόπουλος.

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἀξιοποιώντας γιά ἄλλη μιὰ φορά τή μαζική παρουσία τῶν φοιτητῶν τῆς περιοχῆς μας στά σπίτια τους τίς μέρες αὐτές, ἡ Ἱ. Μητρόπολις ὤργάνωσε πρὸς τιμὴν των τὴν καθιερωμένη ἐτήσια σύναξη στὸ Πνευμ. Κέντρο, πού ἐφέτος εἶχε μορφή «Ἀγιορείτικης ἐσπερίδας». Ἀρκετές ἑκατοντάδες φοιτητῶν καί φοιτητριῶν

ἀπὸ ὅλες τίς Σχολές ἀνταποκρίθηκαν στήν πρόσκληση τῆς Ἐκκλησίας καί ἔδωσαν τὸ παρόν, συμμετέχοντας ἐνεργά στήν ἐκδήλωση πού ἔγινε τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 4 Ἰανουαρίου, παρὰ τὸ τσουχτερὸ κρῦο πού ἐπικρατοῦσε.

Ἡ ὠραία ἐκδήλωση ἄρχισε μὲ εὐλόγηση τῆς πί-τας ἀπὸ τὸ Σεβασμιώτατο καί μὲ ὀμιλία του πάνω στὸ θέμα: «Ὁρθόδοξος Μυστικισμός». Ἐξηγώντας στήν ἀρχὴ τὸν λόγο τῆς ἐπιλογῆς τοῦ θέματος αὐτοῦ ὁ ὀμιλητὴς ἀναφέρθηκε ἀφ' ἐνός μὲν στὸ συνεχῶς ἀξιοζόμενο ἐνδιαφέρον τῶν νέων ἀνθρώπων γύρω ἀπὸ τὸν μυστικισμὸ ἢ τοὺς μυστικισμοὺς πού προβάλλονται ἀπὸ τίς ἀνατολικές θρησκείες καί στήν πατρίδα μας, ἀφ' ἑτέρου δὲ στήν ἀγνοία πού κυριαρχεῖ σχετι-κά μὲ τὸν ὀρθόδοξο μυστικισμὸ τῶν ἁγίων Πατέρων, πού συνιστᾷ τέλειο σύστημα ψυχικῆς ἀνάθρασης μέχρι τῆς θέωσης. Ἀναλύοντας, στή συνέχεια, τὸ θέμα ὁ Σεβ. ἀναφέρθηκε στὰ διάφορα στάδια ἐξελίξεως τοῦ μυσ-τικισμοῦ, στοὺς κυριώτερους Πατέρες ἐκπροσώπους του καί στὴ διδασκαλία τους, δίδοντας ἔμφαση στὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ καί στὸν ἅγιο Συμεὼν τὸν Νέο Θεολόγο, καί περιγράφοντας τὴν ψυχοσωματικὴ μέ-θοδο τῆς νοεράς προσευχῆς πού ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν κά-

τῆς δουλειᾶς του δὲν ἦταν κατανοητὸ ἢ ἀρεσιό, δὲν ἔπαινε ἄλλη παραγγελία... Ἐγκαταλείπουμε τώρα τὴν Τέχνη σὴν Τέχνη καί πᾶμε στὴν Τέχνη σὴν ἐπί-δειξη. Σὴν κροκοδειλάκι Λακόσι. Πῶς θὰ ξεχωρί-σουμε ἀπ' τὸν ἄλλο;...».

Ἄλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ δόγματος «Ἡ Τέχνη γιά τὴν Τέχνη» δὲν γίνονται μόνον ἐκτροχιασμοὶ αὐτῆς πρὸς τὸ ἀκατανόητον ἢ τὸ ἐξεζητημένον ἢ τὴν ἐπίδει-ξιν. Τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι ἐν ὀνόματι τοῦ δόγμα-τος αὐτοῦ συχνάκις τὰ «καλλιτεχνικὰ» ἔργα, λησμο-νοῦν ἐξ ἑαυτῶν τὴν ἀρχὴν «Ἡ Τέχνη διὰ τὸν ἄνθρωπον» καί μεταβάλλονται εἰς παραϊσογόννα ραζωτικά ἢ τίθενται εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἀνωτέρων πνευ-ματικῶν καί πολιτιστικῶν ἀξιών.

Ἀγχολυτικὰ φάρμακα.

Συμφώνως πρὸς προσφατοὺς στατιστικὰς κατα-100ο) ἀξήθησε τὴν τελευταία δεκάτη στὴν Ἑλλάδα ἢ κατανάλωσις ἡρεμιστικῶν ἢ ἀγχολυτικῶν φαρμά-κων. Τὸ 1985 οἱ Ἕλληνες κατανόησαν 8.977.000 κοντιὰ (γύρω στὰ 260 ἑκατομμύρια χάπια) ἡρεμι-στικῶν - ἀγχολυτικῶν καί 285.000 κοντιὰ βαρβιτου-ρικῶν...».

Ἀσφαλῶς οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δὲν θὰ ἦσαν τόσοι μεγάλοι, ἐὰν οἱ Ἕλληνες εἰς μέγα ποσοστὸν δὲν ἀπε-μακρόνητο ὁλονὲν καί περισσότερον ἐκ τῆς ὑγιοῦς θρησκευτικῆς ζωῆς καί ἐὰν δὲν ἐλημόνον, ὅτι τὰ καλύτερα ἡρεμιστικὰ φάρμακα εἶναι ἢ ἐν Χριστῷ ἐ-σωτερικὴ εἰρήνη, τὴν ὅποιαν χαρίζει ὁ Χριστός, καί ἢ ἐμπιστοσύνη μας εἰς τὸ πάντοτε ὠσιώριον δι' ἡμᾶς θέλημα τοῦ Θεοῦ.

«Ἡ ἀληθινὴ χαρὰ».

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ἐπισημανθῆ, ὅτι

ὁ γράφων τὴν στήλην ταύτην εἰς ἄρθρον του, τὸ ὁ-ποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα, τονίζει δι' «ἡ ἀληθινὴ χαρὰ», πρὸς κατάκτησιν τῆς ὁποίας ἀγωνίζονται πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄνθρωποι, εἶναι μόνον «χαρὰς τοῦ Πνεύματος» (Ἐφ. ε', 9) καί τῆς «ἐν Χριστῷ» ζωῆς. Εἶναι ἡ χαρὰ ἐκ τῆς μετέξεως τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ λατρευτικῇ ζωῇ. Εἶναι ἡ χαρὰ ἐκ τῆς συναισθησεως, ὅτι ὁ Χρι-στός συνέτριψε τὰς δυνάμεις τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου καί διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος γίνεται «καινὴ κτίσις» (Β' Κορ. ε', 17), ἔχει ἤδη ἀνατεί-λει ὁ νέος αἰὼν τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου.

Καί εἰς τὸ μνημονευθὲν ἄρθρον προστίθενται τὰ ἐξῆς: «Τὸ ὅτι ὁ Χριστιανὸς συμφιλώνεται μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα καί ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν αἰχμα-λωσία τῆς ἁμαρτίας· τὸ ὅτι θρᾶνει τίς ἀλυσίδες τῆς πνευματικῆς σκλαβιάς καί γίνεται ἀληθινὰ ἐλεύθε-ρος· τὸ ὅτι ἀνοίγει τὴ θύρα τῆς ψυχῆς του στὸν κρόνονα Κύριον· τὸ ὅτι φέρνει τὰ βήματά του στὸ κελλί ἐνὸς πνευματικοῦ, γιὰ ν' ἀποινάξει ἀπ' τὴν ψυχὴν του κάθε νόση ἢ σκουριά· τὸ ὅτι ἀποτοξινώνει τὸν ψυχοσωματικὸν τοῦ ὁργανισμοῦ ἀπὸ τίς τοξίνες καί τὰ δηλητήρια τῆς ἁμαρτίας· τὸ ὅτι λυτρώνεται ἀπὸ τοὺς ἐφιάλτες τοῦ κακοῦ παρελθόντος· τὸ ὅτι παρακάθε-ται στὴν «πρηγοτρόφον τράπεζαν» τῆς Θείας Κοινω-νίας· τὸ ὅτι κοσμεῖται μὲ τίς ἐσθῆτες τῆς Θείας Χά-ριτος καί Υἱοθεσίας καί ἀκούει τοὺς παχαλινοὺς κώδωνες μιᾶς καινούριας ζωῆς· τὸ ὅτι μὲ τὴν προσ-ευχὴν καί μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην στὴ Θεία Πρόνοια ἐξο-πλιζέται μὲ ἕνα αἶσθημα ἀσφαλείας, πὸν τὸν προ-φυλάσσει ἀπὸ τὸ ἄγχος καί τὴν ἀγωνία, τὸ ὅτι ἔχει οὐράνια βιώματα μὲ τὴν ἐκδήλωσι τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς συνανθρώπους του — ὅλα αὐτὰ εἶναι μερικὲς ἐκφάνσεις τῆς οὐρανογέννητης χαρᾶς».

θαρση στην απάθεια και από αυτήν στον φωτισμό ή την ξλλαμψη. Τέλος έγινε μία σύγκριση του γησιού αυτού ὀρθοδόξου μυστικισμού με τὰ κακέκτυπα ὑποκατάστατά του ὅπως εἶναι οἱ διάφοροι «διαλογισμοί», «γιόγκα» καὶ ἄλλες μέθοδοι ἄσκησης τῶν ἀνατολικῶν θρησκείων, γιὰ νὰ ἀποδειχθῆ ἡ ἐξωτερικὴ ἀπλῶς ὁμοιότητά των με τὸν ὀρθόδοξο μυστικισμό. Ἡ ὁμιλία τοῦ Σεβ. τυπωμένη σὲ καλαίσθητο φυλλάδιο διανεμήθη σὲ ὅλους τοὺς παρόντες.

Τὴν ἐκδήλωση συνεπλήρωσε ἕνα ἄμορφο ὁδοιπορικὸ στὸ "Ἅγιον Ὄρος με πολλὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἐξῆρωες διασφάνειες ποὺ ἐπεμελήθησαν οἱ νεαροὶ ἐπιστήμονες κ.κ. Ἀπόστολος Βαθύλης καὶ Γιάννης Γερόπουλος. Με τὸ τέλος τῆς προβολῆς διανεμήθη ἀπὸ τὸν Σεβ. ἡ πίττα σὲ κάθε ἕνα ἀπὸ τοὺς παρόντες με θερμὰς εὐχὰς γιὰ πρόοδο.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος προέστη τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ὁμῶνυμον Ἱ. Ναὸν εἰς Ν. Ἰωνίαν, ὁμιλήσας καταλλήλως πρὸς τὸ πολυπληθὲς Ἐκκλησιασμα.

Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ Θ. Λειτουργίαν ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος ἐχειροτόνησεν εἰς Πρεσβύτερον καὶ προεχείρισεν εἰς Ἀρχιμανδρίτην τὸν Διάκονον Κωνσταντῖνον Ψαλτάκη, πτυχιούχον Θεολογίας, ἐχειροτόνησε δὲ εἰς Διάκονον τὸν Εὐλαβ. Προκόπιον Βροντάκη, τελειόφοιτον τῆς Θεολογίας.

Ἀμφοτέρους τοὺς χειροτονηθέντας προσεφώνησε καταλλήλως.

—Μεταξὺ τῶν προσκληθέντων τὴν 20.12.86, ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Χρ. Σαρτζετάκη παιδιῶν διαφόρων Ἰδρυμάτων περιελαμβάνοντο καὶ τὰ κορίτσια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Θηλέων «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη» Καλογραϊζῆς, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μας, τὰ ὅποια συνώδευσαν μέλη τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρυματος.

—Ἐπὶ ταῖς Ἁγίαις Ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων ἐδόθησαν διάφορα χρηματικὰ βοηθήματα ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως εἰς πάσχοντας καὶ ἀναξιοπαθοῦντας τῆς περιφέρειας, ὡς καὶ εἰς οἰκογενεῖας πολυτέκνων, ὑποδειχθείσας ὑπὸ τῆς Τοπικῆς Ἐνώσεως Πολυτέκνων Ν. Ἰωνίας καὶ Περιχώρων. Βοηθήματα ἐχορηγήθησαν ὡσάυτως καὶ ὑπὸ πάντων τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας.

—Ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος παρέστη εἰς ἐκδήλωσιν, διοργανωθεῖσαν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων ὑπὸ τῶν τροφίμων τοῦ Ἐκκλησ. Ὀρφανοτροφείου Θηλέων «Ἡ Ἁγία Φιλοθέη» Καλογραϊζῆς Ν. Ἰωνίας. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς ὁ Σεβασμιώτατος ὁμίλησε καταλλήλως.

—Κατὰ τὴν 26ην Δεκεμβρίου ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος ἐπεσκέφθη τοὺς τροφίμους τοῦ Ἐκκλησ. Γηροκομείου Ν. Φιλαδελφείας «Ὁ Καλὸς Σαμαρεῖτης», τοὺς νοσηλευμένους εἰς τὸ Κρατικὸν Νοσοκομεῖον Ν. Ἰωνίας «Ἡ Ἁγία Ὀλγα», καθὼς καὶ τοὺς τροφίμους τοῦ Ἐκκλησ. Γηροκομείου «Παναγία ἡ Ἐλεούσα» Ν. Ἰωνίας, εὐχρηθείς εἰς αὐτοὺς ἐπὶ ταῖς Ἁγίαις Ἑορταῖς.

Εἰς τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν ὁ Σεβασμιώτατος συνώδεύετο ὑπὸ Κληρικῶν καὶ μελῶν τῶν Χριστιανικῶν Ὀμίλων Νέων καὶ Νεανίδων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως. Εἰς τοὺς τροφίμους τῶν Ἰδρυμάτων τούτων ὁ Σεβασμιώτατος προσέφερεν εἰκόνας, γλυκίσματα καὶ φρούτα.

—Ὁ Σεβ. κ. Τιμόθεος παρέστη εἰς τὴν διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Χριστιανικῶν Ὀμίλων Νέων καὶ Νεα-

νίδων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἑορτὴν ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἑτεῖ εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ν. Ἰωνίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἠδύλογησε τὴν Βασιλόπιτταν καὶ ὁμίλησεν ἐπικαίρως πρὸς τὴν Νεότητα. Παρομοίᾳ ἑορταστικῆς ἐκδήλωσις διοργανώθη καὶ ὑπὸ τῶν Κυριῶν τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας, αἱ ὁποῖαι παρακολουθοῦν τὰ Ἑσπερινὰ Κηρύγματα τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἐνῶ προσκληθεῖς, ὁ Σεβασμιώτατος ἠδύλογησε τὰς Βασιλόπιττας διαφόρων Συλλόγων καὶ Σωματείων τῆς περιφέρειας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

—Τὴν 7ην Ἰανουαρίου, ἑορτὴν τῆς Συνάξεως τοῦ Τιμίου Προδρόμου, προέστη τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ὁμῶνυμον Ἱ. Ναὸν, εἰς Μάδυτον Ν. Φιλαδελφείας, χειροτόνησας κατ' αὐτὴν τὸν ἐκ τῶν Διακόνων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Εὐλαβ. Φιλόθεον Θεοδρόπουλον, φοιτητὴν Θεολογίας, προχειρίσας αὐτὸν εἰς Ἀρχιμανδρίτην.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

Στὶς 21 Δεκεμβρίου, ἡ 150μελὴς Χορωδία καὶ Ὀρχήστρα νέων τῆς Μητροπόλεως, ὑπὸ τῇ διεύθυνσιν τοῦ Μουσικοῦ Παύλου Κουρμπέτη καὶ τὴν γενικότερη φροντίδα τῆς Θεολόγου καθηγητριάς Μαγδαληνῆς Ἀργυράκη, παρουσίασε πλούσιο χριστουγεννιάτικο μουσικὸ πρόγραμμα σὲ κινηματοθέατρο τῆς Λίμνης (Β. Εὐβοία), με μεγάλη ἐπιτυχία, ἐνῶ ὁ Ἱεροκήρυκας καὶ Γραμματέας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Τριανταφύλλου, μίλησε με θέμα «Μηνύματα ἀπ' τὴ φάτνη». Στὶς 28 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἡ Χορωδία παρουσίασε ὠραιότατο πρόγραμμα γιὰ τὸ λαὸ τῆς Χαλκίδας σὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς Σχολῆς Πεζικοῦ, κατὰ τὴν ὁποία μίλησε ἐπικαίρα ὁ ἀνωτέρω ἀρχιμανδρίτης. Καὶ τίς δύο ἐκδηλώσεις παρηκολούθησαν οἱ Ἀρχεῖς τοῦ Νομοῦ καὶ πλῆθος κόσμου, ἐνῶ ἀπηύθυνε ἑορτίες εὐχὰς ὁ Σεβ. Χαλκίδος κ. Χρυσόστομος.

—Τὴν Κυριακὴν 28 Δεκεμβρίου, σὲ κινηματοθέατρο «ΑΘΗΝΑΙ» πραγματοποιήθηκε μεγάλη θρησκευτικὴ ἐκδήλωση, με πρωτοβουλία τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μας, γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὸ ἅγιο Δωδεκαήμερο.

Τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε ἐκτέλεση ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων, ποὺ ὠραιότατα ἀπέδωσε ἡ Χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν Ν. Εὐβοίας, με χορὰρχη τὸν Πρόεδρο τῆς ΟΜΣΙΕ καὶ Πρωτοψάλτη τοῦ Ἱ. Ν. Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης Χρυσάνθο Θεοδοσόπουλο. Ἐπικαίρα καὶ με ἐπιτυχία μίλησε ὁ Γεν. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος καὶ Ἱεροκήρυκας τῆς Μητροπόλεως μας, Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος, με θέμα: «Ἀπὸ τῆ Βηθλεὲμ σὲ 2.000 μ.Χ. — Μία πορεία εἰρήνης». Τὴν ἐκδήλωση παρηκολούθησε πλῆθος κόσμου καὶ ὁ Σεβασμιώτατος ἀπηύθυνε εὐχαριστίες σὲ τὸν ὁμιλητὴ καὶ τὴν Χορωδία τοῦ Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν γιὰ τὴν ὠραιότατη παρουσία τους.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἀπονομὴ ἐτησίων βραβείων

Κατὰ τὴν διάρκεια τελετῆς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσὸς» ἀπενεμήθησαν τὰ ἐτήσια βραβεῖα Ἱερέως, Διδασκάλου, Ἀδελφῆς Νοσοκόμου καὶ Λογοτεχνίας τοῦ Ἰδρυματος «Κατίγκω καὶ Γιώργης Χρ. Λαιμός», ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἱδρυματος Ἀκαδημαϊκοῦ - Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, ὡς ἑξῆς:

1. Τὸ βραβεῖον *ι ε ρ ε ω ς*, δρχ. 200.000 ἀπενεμήθη, μεταθανάτιως, εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Χρυσόστομον Παπασαραντόπουλον διὰ τὴν ἱεραποστολικὴν του δράσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν.

2. Τὸ βραβεῖον *δ ι δ α σ κ ἄ λ ο υ*, δρχ. 200.000

εις τον κ. Κωνσταντίνον Ι. Κλαδών δια την πλουσίαν παιδαγωγικήν, εθνικήν και θρησκευτικήν δράσιν του.

3. Τό θραβεῖον ἀ δ ε λ φ ῆ ς ν ο σ ο κ ό μ ο υ δρχ. 200.000 εις την Καν' Ιουλίαν Πετροπούλου - Μαντζουράνη δια τὸ πλούσιον νοσηλευτικὸν καὶ κοινωνικὸν ἔργον της.

4. Τό θραβεῖον λ ο γ ο τ ε χ ν ῖ α ς δρχ. 200.000 εις τον κ. Π. Β. Πάσχον δια την ποιητικήν συλλογήν του «Οὐράνιο Δένδρο» καὶ τὸ σύνολον τοῦ λογοτεχνικοῦ τοῦ ἔργου.

Κατὰ την τελετὴν ὠμίλησαν ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος Ἀκαδημαϊκός - Καθηγητής κ. Ἰωάννης Ν. Καρμίρης, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξεν τὸ ἐπιτελούμενον ἐξόχως σημαντικὸν ἔργον τοῦ Ἰδρύματος καὶ ὁ Γενικός Διευθυντής τοῦ Ἰδρύματος κ. Ἡρακλῆς Παπαβασιλείου, ὁ ὁποῖος ἀνέλυσε τὸ ἔργον τῶν θραβευθέντων.

Ἡ ἀπονομὴ τῶν θραβεῖων ἐγένε με ὁμόφωνον γνώμην τῶν ἀρμοδίων ἐπιτροπῶν κρίσεως.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Ἄξιο ἰδιαίτερης προσοχῆς εἶναι τὸ ἡμερολόγιον τοῦ σωτηρίου ἔτους 1987, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, δωδέκατο κατὰ σειράν ἔτος, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ καὶ ἐπιτηρίδα τῆς ἐπίσης δωδεκάτης ἐπέτειου ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως στὴ θεόσωπη Μητρόπολη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Θεοδώρου. Καλαίσθητη ἐξαιρετικὰ καὶ ἰδιαίτερα ἐποικοδομητικὴ ἡ ἔκδοσις αὐτῆ, εἶναι ἀφιερωμένη στὴ 1.200ῃ ἐπέτειο τῆς Ζ' Οἰκουμένης Συνόδου, ποῦ συνήλθε στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὸ 787 μ.Χ. (κατὰ τῆς εἰκονομαχίας).

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀξώμης

Καθ' ὄλον τὸν μῆνα Δεκέμβριον ὑπῆρξε ἔντονη ἡ παρουσία τῆς Ἑλληνορθόδοξου Ἐκκλησίας μας εἰς Αἰθιοπία. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Πέτρος ἐλειτούργησε εἰς τὸν Ἱ. Ν. Ἁγίου Φρουμεντίου, εἰς Α. Ἀμπέμπα, εἶδε τοὺς ἐκπροσώπους τῆς πατρίδος μας, τοὺς Κοινοτικούς, τοὺς ἐκπαιδευτικούς μας καὶ ὄλους τοὺς παροίκους μας. Τὰ Χριστούγεννα εὐρίσκετο εἰς Τζιμπουτί, ὅπου καὶ ἐλειτούργησε καὶ ἐπεκοινώνησε μετὰ τῶν ἐλλήνων χριστιανῶν μας, προσέφερε τὰς εὐχὰς του καὶ ἀναμνηστικὸν ἡμερολόγιον τοῦ νέου ἔτους, ἐνῶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ παρέστησαν εἰς τὰς Ἱ. Ἀκολουθίας τῆς ἑορτῆς, ἐκοινώνησαν, καὶ με πολλὴν συγκίνησιν ναυτικοὶ ἐλληνικῶν πλοίων, ποῦ εἶχον νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ θρεθοῦν σὲ ἐκκλησία τοῦλάχιστον πέντε ἔτη, τὴν μεγάλην ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων. Ἐπιστρέψας εἰς Α. Ἀμπέμπα κατήλθε ἀμέσως εἰς τὴν Ντίρι - Ντάουα καὶ ἐλειτούργησε καὶ ἐξυπηρέτησε τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐλληνορθόδοξων. Συνεζήτησε μετὰ τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου διὰ τὸ θέμα κατοικίας, τοῦ μετ' ὀλίγον, σὺν Θεῷ, ἡμερινοῦ ἐξ Ἑλλάδος ποῦ ἀναμένεται, καὶ ἄλλα ζητήματα τῆς βοήθειας ὀριζόμενα καὶ τῆς ἀρμοδιότητός του. Ἡ Φιλόπλοχος Ἀδελφότης «ΑΓΙΟΣ ΦΡΟΥΜΕΝΤΙΟΣ» ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου π. Νεκταρίου Τσίγκρη, προσέφερε δέμα ἀγάπης, χρηματικὸν ποσὸν καὶ ἱματισμὸν εἰς τοὺς ἀπόρους τῆς παροικίας ἐλληνορθόδοξους διὰ τὰς ἑορτάς. Εἰς τὴν Ἀδελφότητα προσέφερε σχετικὴν χρηματικὴν βοήθειαν καὶ ὁ Μητροπολίτης.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Πέτρος συνητήθη μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Τέκλα Χαϊμανῶτ καὶ Συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Κατὰ τὸ τρίμηνον Ὀκτω-

βρίου - Δεκεμβρίου, παρέδωκε ἡ Ἱ. Μητρ. Ἀξώμης περίπου 7 τόνους καινουργοῦς ἱματισμοῦ, ἐξ Ἑλλάδος, ἀπὸ τὸ «κίνημα ἀγάπης» τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἄλλους δωρητὰς, ὡς ἐπίσης καὶ 4.500 τόνους τροφίμων, δωρεὰ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου πρὸς τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὰ θύματα τῆς ξηρασίας, συνητήθη δὲ μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Αἰθιοπίας κ. Μπερχάνου Βάγη, καὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Αἰθιοπικοῦ Σταυροῦ δρ. Δαβίδ Ζαουντί, καὶ συνεργάσθη ἐπὶ τῆς πορείας τῆς βοήθειας καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν θυμάτων τῆς πείνας ἐκ τῆς ξηρασίας κ.λπ.

Ἐπίσης ἐπεσκέφθη εἰς τὸ Ρωσικὸν Νοσοκομεῖον νοσηλευομένους ἀσθενεῖς, θύματα καὶ τοῦ πολέμου καὶ ἀπῆλυσε εὐχὰς. Συνητήθη μετὰ διαφόρων πρέσβων Ἀφρικανικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν καὶ ἔσχεν ἰδιαιτέραν συνομιλίαν μετὰ τοῦ νομπελίστα Βουλευτοῦ τῆς Ἱταλίας καὶ μέλους τῆς Γιούνισεφ κ. Μοραβία, ἥτις ἐκαλύφθη καὶ ἀπὸ τὴν ἰταλικὴν τηλεόρασιν.

Ἐδέχθη τοὺς ἐκπαιδευτικούς μας, ξένους ἱατροὺς ποῦ εὐρίσκονται διὰ βοήθειαν εἰς Αἰθιοπία ἐθελοντικῶς.

Ἐπεσκέφθη ἀκόμη καὶ ἄλλας ἀρχὰς τῆς Αἰθιοπίας, ὅπως τὸν Γ. Δ)ντὴν τῶν Τελωνεῶν, διὰ νὰ διευκολυνεταί ἔτι περισσότερον ἡ ἀποστελλομένη βοήθεια ἀπὸ τὰς Ἑλληνορθόδοξους Ἐκκλησίας διὰ τὸν αἰθιοπικὸν λαόν.

Τὴν 28ην Δεκεμβρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Πέτρος μετέθη μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας εἰς τὴν Πόλιν Κολούμπι, τοποθεσίαν 500 χιλ. ἀπὸ Ἀδδῖς - Ἀμπάμπα, πλησίον τοῦ Οὐγκαντέν, εἶδον 1.000.000 περίπου θύματα τῆς ξηρασίας καὶ παρηκολούθησε τὴν τοπικὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γαβριὴλ καὶ τὰς ὁμιλίαις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐκπροσώπων, ἐν μέσω θρησκευτικῆς κατανώξεως τοῦ αἰθιοπικοῦ λαοῦ. Ἡ ὄλη ἐκεῖ τελετὴ ἐκαλύφθη ἀπὸ τὴν αἰθιοπικὴν Τηλεόρασιν.

(Ἀνακοινωθὲν Ἱ. Μητροπόλεως).

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἀπέφασκε νὰ ἀναστειλῆ τὴν ἐφαρμογὴν ἀποφάσεως, τὴν ὁποῖαν εἶχε λάβει τὸ 1969 καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς πιστοὺς τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐδικῶν συνθηκῶν καὶ δυσχερειῶν, νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν Θείαν Εὐχαριστίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δεδομένου ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη δὲν εἶρε μεγάλην ἀπήχησιν, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔκρινεν ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ ἀναστειλῆ τὴν ἀπόφασιν τῆς μέχρις ὅτου τὸ θέμα ἐξετασθῆ καὶ ἀντιμετωπισθῆ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ὁ Πατριάρχης Γερμανός, ἐπὶ κεφαλῆς 10μελοῦς Ἀντιπροσωπείας τῆς Ὁρθόδοξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐκ 4 Ἀρχιερέων καὶ ἄλλων κληρικῶν, ἐπεσκέφθη ἀπὸ 8 - 17 Σεπτεμβρίου 1986 ἐπίσημως τὴν Ὁρθόδοξον Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς πρὸ 4 ἐτῶν ἐπισκέψεως τοῦ Ρώσου Πατριάρχου Ποιμένος μετὰ σχετικῆς Ἀντιπροσωπείας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐπεσκέφθη τὴν Μόσχαν, τὸ Κίεβον καὶ τὸ Λθῶφ καὶ διαφόρους Μονὰς καὶ ἱερά προσκυνηματα εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ἐν λόγω πόλεων. Κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν δύο Πατριαρχῶν ἀνηλλάγησαν σχετικὰ προφωνήσεις.

Κατὰ τὸ συλλεῖτουργον εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν

του Κιέβου, εις σχετικήν ὁμιλίαν του ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἐτόνισε μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς σας φυλάς ἤλθεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸ Βυζάντιον· ἀλλὰ τὸ μέγα εὐτύχημα εἶναι ὅτι ὀλόκληρο αἰῶνα πρὸ τῆς τελικῆς θαπτίσεως τῶν Ρώσων, οἱ Ἅγιοι ἀδελφοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος μετέφρασαν τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὰ λειτουργικὰ βιβλία εἰς τὴν σλαβωνικὴν γλῶσσαν. Καὶ τοιουτοτρόπως ὁ Χριστιανισμὸς ἐκηρύχθη εἰς τοὺς Ρώσους εἰς τὴν σλαβωνικὴν γλῶσσαν, εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσαν ἀνεγίνωσκετο τὸ εὐαγγέλιον καὶ ἐψάλλοντο οἱ θαυμάσιοι λειτουργικοὶ ὕμνοι, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ περιεχομένου των ἐστερέωναν τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν γνῶσιν τῆς νέας πίστεως... Ἡ κοινὴ λειτουργικὴ πρακτικὴ καὶ ἡ ἀκλόνητος καὶ ἀμετάθετος διαφύλαξις τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ τῆς παραδόσεως ἀποτελοῦν τὰ ἰσχυρὰ θεμέλια τῆς πανορθοδόξου ἐνότητος ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Δι' ὅλους ἡμᾶς εἶναι ἱστορικὸν αἶτημα τὸ πνεῦμα τοῦτο νὰ τὸ διατηρῶμεν καὶ νὰ τὸ καλλιεργῶμεν διὰ τῶν αἰώνων.

Διὰ τοῦτο καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τῆς πνευματικῆς μας χαρᾶς εὐλικρινῶς καὶ θερμῶς δεόμεθα διὰ τὸ ἀγαθὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐμερίαν πάντων τῶν λαῶν».

Κατὰ τὰς συνομιλίας τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ μετὰ τῶν Ρώσων Ἀρχιερέων ἐγένετο λόγος περὶ τῶν Πανορθοδόξων διασκέψεων, τῶν διεξαγομένων διαχριστιανικῶν διαλόγων, τῆς σχέσεως τῶν Ὀρθοδόξων μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς Διασκέψεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων παρομοίων Ἰδρυμάτων. Ἐθίγησαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ καὶ πολλὰ ἄλλα ζητήματα συνδεόμενα μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀνεγράφεται εἰς τὴν ἐφημερίδα τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου «Πραβοσλάβιε».

Τὴν 16ην Σεπτεμβρίου τὸν Πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς συνοδείας του ἐδέχθη εἰς Ἀκρόαριν ὁ Ἀ. Ἀντιπρόεδρος τοῦ Προεδρείου τοῦ Ἀνωτάτου Σοβιέτ Πέτρος Ντελίντσεβ.

—Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν 1100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς κοιμήσεως ἐν Κυρίῳ τοῦ φωτιστοῦ τῶν Σλάβων Ἁγίου Μεθοδίου, ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίλλου, καὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 800 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἱστορικῆς Ἱεράς Μονῆς τῆς Στουεντίτσης, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας προσέβη εἰς ἀνασῆμα τῶν ἐν ἔτει 1881 δημοσιευθέντος ἔργου τοῦ διασήμεου Κανονολόγου Νικοδήμου Μίλας, ἐπισκόπου Δαλματίας, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Οἱ Ἀπόστολοι τῶν Σλάβων Κύριλλος καὶ Μεθόδιος καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς Ὀρθοδοξίας». Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο διὰ τοὺς Ἑλληνας ἀδελφοὺς καὶ τὸ ἔργον των ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά: «Διὰ τοὺς ὀρθοδόξους Σλάβους ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος ἔχουν μεγάλην σημασίαν τόσο ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευτικῆς ὅσον καὶ τῆς πολιτιστικῆς. Δι' αὐτοὺς εἶναι οἱ τοῖς σημαντικοὶ καὶ ὡς οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ὡς ἱδρυταὶ τοῦ σλαβικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ τόση ἀφοσίωσις των εἰς τοὺς Ἁγίους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον... Ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος ἦσαν Ἑλληνας, πού ὀφείλουν τὴν μόρφωσίν των εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ νὰ κηρύξουν τὸ εὐαγγέλιον εἰς τοὺς Σλάβους τοὺς ἔστειλε ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ μετὰ τῶν Σλάβων ἐκήρυξαν τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐτέλουν τὴν λειτουργίαν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν τάξιν καὶ εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν των αὐτὴν ἐδίδωχθησαν ὑπὸ τῶν Λατίνων. Ἀρχιερεὺς τῆς Ρώμης ἀνεθεμάτισεν τὴν ὑπ' αὐτῶν κηρυττομένην διδασκαλίαν καὶ κατέστρεψε τὴν ὑπ' αὐ-

τῶν ἱδρυθεῖσαν σλαβικὴν ἐκκλησίαν. Ἄλλος Ρωμαιοὺς ἀρχιερεὺς ἐφήρμοσε τὰ συμπεράσματα τῆς Συνόδου τῆς Ρώμης τῆς κηρυξάσης ὡς αἰρετικὸν τὸν Μεθόδιον. Τὸ ἔργον τῶν Ἁγίων ἀδελφῶν διετηρήθη ὡς ἱερὸν μεταξύ τῶν Σλάβων πού ὁμολογοῦν καὶ πιστεύουν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐνῶ ἐξέλιπε μεταξύ ἐκείνων πού ἐγίναν ἀποστάται τῆς Ὀρθοδοξίας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Ἱερά Μητρόπολις Μόρφου

Τὸ Σάββατο 15.11.86 οἱ μαθητὲς τοῦ Γυμνασίου Σολέας ὀργάνωσαν, μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς τρίτης ἐπετείου τῆς ἀνακήρυξης τοῦ ψευδοκράτους τῆς Βόρειας Κύπρου, διαδήλωση στοὺς δρόμους τῆς Εὐρύχου, σὲ ἔνδειξη τῆς ἀντίθεσής τους πρὸς τὰ διχοτομικὰ σχέδια τῶν Τούρκων. Ἡ διαδήλωση ἦταν γεμάτη ἐθνικὸ παλμό. Οἱ μαθητὲς κρατοῦσαν διάφορα συνθήματα. Ἡ διαδήλωση πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὸ Ἐπισκοπεῖο Εὐρύχου, ὅπου καὶ σταμάτησε. Ἐκεῖ οἱ ἐκδηλώσεις ἦταν θερμότερες. Μιὰ ἀπὸ τίς κραυγὲς ἦταν «τοῦ χρόνου θὰ φάμε πορτοκάλια στὴ Μόρφου». Ὁ Πανιερότατος Μητροπολίτης Μόρφου κ. Χρῦσανθος ἀπήρθη χαιρετισμὸς πρὸς τοὺς διαδηλωτὲς Μαθητὲς.

—Ἡ Ἱ. Μητρόπολις Μόρφου, Κύπρου, ἔστειλε στὶς 17 Νοεμβρίου 1986 στὸ Σεβ. Μητροπολίτη Μεσοηνίας κ. Χρῦσοστομο ἐπιταγὴ ποσοῦ δρχ. 797.760 (πὺ ἀντιστοιχεῖ μὲ τρεῖς χιλιάδες λίρες Κύπρου) ὡς πρώτη δόση εἰσφορᾶς, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τοὺς Ναοὺς καὶ τὰ ἱδρύματα τῆς Μητροπόλεως Μεσοηνίας, πού κατὰ ἀστράφηκαν ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς. Τὸ ποσὸ αὐτὸ προ-ἐρχεται ἀπὸ ἔρανο, πού ὀργανώθηκε ἀπὸ τὴν Μητρόπολη Μόρφου μετὰ τῶν πιστῶν τῆς Περιφέρειας τῆς καὶ ὁ ὅποιος συνεχίζεται. Πολὺ σύντομα θὰ ἀποσταλεῖ καὶ δευτέρη δόση.

IB' Ἱερατικὸ Συνέδριο τῆς

Μητροπόλεως Μόρφου.

Στὶς 2 Ἰανουαρίου ἡ Ἱ. Μητρόπολις Μόρφου ὀργάνωσε τὸ IB' Ἱερατικὸ τῆς Συνέδριο στὸ Μητροπολιτικὸ Νὰὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Εὐρύχου. Τὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου «ὁ Κληρικὸς καὶ ἡ Θ. Εὐχαριστία (Κοινωνὸς καὶ Κοινωνῶν)» ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ 1987, τὸ ὅποιο, γιὰ τὴν Μητροπολιτικὴν Περιφέρειαν Μόρφου ἔχει κηρυχθεῖ ὡς «Ἔτος Θ. Εὐχαριστίας».

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου περιλάμβανε, μετὰ τῶν ἄλλων, εἰσαγωγικὴ ὁμιλία ἀπὸ τὸν Πανιερότατο Μητροπολίτη Μόρφου κ. Χρῦσανθο, εἰσηγητικὴ ὁμιλία ἀπὸ τὸν Ἱεροκήρυκα κ. Ἀντῶνη Στυλιανᾶκη, μὲ θέμα: «Ὁ Κληρικὸς καὶ ἡ Θ. Εὐχαριστία (Κοινωνὸς καὶ Κοινωνῶν)», συζήτηση πᾶνω στὴν εἰσηγητικὴ ὁμιλία τοῦ κ. Στυλιανᾶκη, ὀδηγίες γιὰ τὸ 1987 ὡς «Ἔτος Θ. Εὐχαριστίας», ἀπορίες καὶ προβλήματα τῶν Συνέδρων καὶ γεῦμα.

Στὸ Ψήφισμα πού ἐκδόθηκε ὁμόφωνα τονίζονται καὶ τὰ ἐπόμενα: «Ἐπισημαίνουμε καὶ ὑπερθεματίζουμε τὴν ἀδήριτη ἀνάγκη νὰ γνωρισθεῖ σὲ ὅλο τὸ βάθος του καὶ νὰ ἀγαπηθεῖ ὅσο πρέπει ἀπὸ τὸ Χριστεπῶνυμο πλήρωμα τῆς Μητροπολιτικῆς μας Περιφέρειας τὸ Μυστήριον τοῦ Ὁυράνιου Δείπνου (Θ. Εὐχαριστία). Δηλώνουμε ἐμφαντικὰ ὅτι μόνον μὲ μιὰ Ὀρθόδοξη, πατερικὴ, βιωματικὴ, σωστὴ καὶ συχνὴ μετοχὴ στὸ Μυστήριον αὐτὸ, δικαιούμαστε νὰ ἐλπίζουμε ὅλοι σὲ μιὰ ἀναγέννηση ὅλων (λαϊκῶν καὶ κληρικῶν), καθὼς καὶ σὲ μιὰ καινούργια ἀνατολὴ στὸν ἐπικίνδυνον ἀταραγμένον κόσμον μας.

» Ἐκφράζουμε τὴν ἀτράντακτη βεβαιότητα ὅτι τό-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1987. Περίοδος τρίτη. Έτος εικοστόν ένατον. Επιμέλεια αρχμ. Γεωργίου Γαρυφαλάλου. Άθηναι: Έκδοσις τῆς Άποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 1986. Σχῆμα 80 μικρό, σσ. μιστ' + 782 + ἀνάριθμο εἰκονογραφημένο 8σέλιδο στῆν ἀρχή.

Με ἀπόφαση τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐφετινὸν ἐπίσημο «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» εἶναι ἀφιερωμένο «εἰς τὴν περίσσειαν» καὶ «γερασάν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τοὺς διαγενομένους αὐτοῖσι καθηγητὰς καὶ ἀποφοίτους αὐτῆς». Με τὸ ἀφιέρωμα αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία συνερτάζει τὴν «λαμπρὰν ἀμνηστῆριδα» τῆς συμπληρώσεως 150 χρόνων ἀπὸ τὴν ἰδρυση καὶ λειτουργίαν τῆς Σχολῆς (1837 - 1987), στοὺς κόλπους τῆς ὁποίας «ἐξετέραψαν "με τὸ λογικὸν γάλα" (Ά Πέτρον 2,2) ἀναρίθμητοι ὀρθόδοξοι Ἕλληνες καὶ ἀλλοδαποὶ, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ, ἐργάται τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου καὶ ὀτρηροὶ θεράποντες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ» (ἀπὸ τὸν «Πρόλογον» τῆς Ὑποεπιτροπῆς Ἐκδόσεως τοῦ Ἡμερολογίου).

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ συνιδρύθη με τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ μάλιστα ὡς ἡ πρώτη τῆ τάξει Σχολῆ καὶ ἄρχισε νὰ λειτουργεῖ στῆν οἰκίᾳ τοῦ Κλεόνοστον 3/15 Μαΐου 1837 με' πρῶτον «Σχολάρχην» τῆς τὸν ἀρχμ. Μισαήλ Ἀποστολίδη. Μιά σύντομη, ἀλλὰ πολὺ χρήσιμη καὶ ἐνημερωτικὴ ἱστορία τῆς 150χρονης διαδρομῆς τῆς μᾶς δίνει

ὁ λέκτορας τῆς Σχολῆς κ. Σπυρίδων Δημ. Κογγιάνης στῆν συμβολή του: «Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1837 - 1987). Ἐπὶ τῆ ἑκατονπεντηκονταετηρίδι» (σσ. ιε' - μιστ'), πὸ ἀποτελεῖ καὶ τὸ κείμενον τοῦ Ἀφιερώματος στὸ «Ἡμερολόγιον». Εἶναι περιεργόν, πῶς τὸ κείμενον αὐτὸ δὲν εὐρετηριάζεται στὸν Πίνακα τῶν Περιεχομένων! Στὸ ἱστορικὸν αὐτὸ σημεῖωμα ὁ κ. Κογγιάνης παρακολουθεῖ τοὺς κυριότερους σταθμοὺς στῆν ἱστορίαν τῆς Σχολῆς ἀπὸ τὴν ἰδρυση τῆς μέχρι καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1986. Ἐξ οὗ καὶ στῆν περιγραφή τῆς σημερινῆς Ὁργανώσεως τῆς Σχολῆς δὲν ἔχουν ληφθεῖ ὑπόψη νεώτερες μεταβολές, ὅπως π.χ. ὁ θάνατος τοῦ δοθητοῦ στὸν Τομέα Θερησκειολογίας - Κοινωνιολογίας ἀειμνήστου Νικολάου Ὁργεράκη, ἡ ἀντικατάστασις γιὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1986) 1987 τοῦ καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας κ. Τσαούση ἀπὸ τὸν κ. Τάτση κ.ἄ. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ σημεῖωματος μισορεῖ νὰ παρακολουθῆσαι ὅλες τῆς ὀργανωτικῆς μεταβολῆς καὶ τῆς μεταστεγάσεως τμημάτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς μέχρι τὴν ἐγκατάστασιν τῆς στὸ νέο κτιριακὸ συγκρότημα τῆς Πανεπιστημιόπολεως. Γιὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου αὐτοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος καὶ τὴν περιγραφή του ὁ σ. ἀφιερώνει ἰδιαιτέρον κεφάλαιον. Τὸ κείμενον ἐμπλουτίζει πολὺτιμοὶ πληροφοριακοὶ πίνακες καὶ κατάλογοι (ἐγγραφεύτων καὶ τυχόντων διπλώματος, ἐπιτίμων διδασκόντων, κομμηθέντων καθηγητῶν, καθηγητῶν πὸ χρημάτισαν πρυτάνεις, καθηγητῶν - μελῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς οἱ ὁποῖοι ἔγιναν Πατριάρχαι ἢ Μητροπολίται

τε μόνο θὰ ἐημερώσουν γιὰ τὴν Κύπρον μας μέρες εὐτυχίας ἀληθινῆς καὶ μέρες ἐλευθερίας παντοτινῆς καὶ κοσμογονικῆς, ὅταν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ στὸ νησί τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα στραφεῖ ἐπιτέλους, στίς νεορεῖς πηγῆς τῶν ὑδάτων, γιὰ ἓνα μόνιμον ξεδιψασμα. Δηλαδὴ στῆ Χριστοκεντρικὴ ὀρθόδοξη συμμετοχὴ στῆ Θεία Εὐχαριστία πὸ ἀγιάζει, λυτρώνει, ἐνδυναμώνει καὶ ὁμορφαίνει τὰ πάντα γύρω μας καὶ μέσα μας. Σθένος γιὰ συνέχιση τοῦ ἐπίπονου ἀγῶνα μας, γιὰ φυσικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐπιβίωσι, δίνει μόνο ἡ Μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μας (Θ. Εὐχαριστία, αὐτὸς ὁ «ἀγνοημένος θησαυρός»).

»Τὸ 1987 ἔχει ὀρισθεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερὴν μας Μητρόπολη ὡς «Ἐτος Θείας Εὐχαριστίας». Τὸ Μυστήριον αὐτὸ πρέπει νὰ ἀγαπηθεῖ πρῶτιστὰ ἀπὸ τῆ νέας γενιάς. Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνσιν θὰ πράξουμε ὅ,τι εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατὸ, με τὴ συναντίληψιν θέσθαι, τῆς χάριτος τῆς Ὁμοούσιας Τριάδος καὶ μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ἔτους Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ γνωριμία καί... ψηλάφησις τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ δὲν ἔχει ἀσφαλῶς ἐπειτακὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ ἰσοθία προοπτικὴ καὶ διάρκειαι. Τὸ ἔτος Θείας Εὐχαριστίας γιὰ μᾶς, εἶναι ἔτος θυσιῶν, ἰδιαιτέρων προσπαθειῶν καὶ ἀκοίμητης ἀγωνίας γιὰ τὸν περιεστώτα λαόν. Ἡ προσέγγισις τῶν Τιμίων Δώρων εἶναι σὲ τελευταία ἀνάληψι, ὑπόθεσις ζωῆς ἀληθινῆς ἢ θανάτου πνευματικοῦ.

(Ἀνακοινωθέντα Ἱ. Μητροπόλεως).

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν ἐν Ἀθῆναις (Ρωμαιο) Καθολικῶν Νικόλαος ἐώρτασε τὴν 25ετηρίδα τοῦ ἱερατικοῦ του θίου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ «Ἀντινουτσίου» τοῦ Βατικανοῦ Ἰωάννου Μαριάνι. Εἰς τὸν ἑορτάζοντα Ἱεράρχην ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἔστειλε συγχαρητήριον τηλεγράφημα καὶ τοῦ ἀπένευμε τὴν «Ἀποστολικήν» του εὐλογίαν.

—Τὸ ρωμαιοκαθολικὸν περιοδικὸν «IRENIKON» τῆς μοναστικῆς ἀδελφότητος τῆς CHEVETOGNE (Βέλγιον) ἐώρτασε τὴν συμπλήρωσιν 60 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο, τὸ ὁποῖον τὸ πρῶτον ἐξεδόθη τὸ 1926, εἶχε ὡς σκοπὸν του νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν Ὀρθοδόξιαν εἰς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς καὶ ἄλλους δυτικὸς κύκλους διὰ δημοσιεύσεως θεολογικῶν ἄρθρων, εἰδήσεων ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ πλουσιωτάτης Βιβλιογραφίας.

—Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἱεραρχία τῆς Βραζιλίας κατήγγειλε προσφάτως διὰ μηνύματός της «τὸν φαῦλον κύκλον τῆς δυστυχίας», ἡ ὁποία πλήττει τὸν λαόν τῆς Βραζιλίας. Ἀσθένεια, ἀναλθαθητιότης, πρόωροι θάνατοι, συνθήκαι ἡμιδουλείας καὶ παντελοῦς δυστυχίας εἶναι μερικαὶ πτυχῆ τῆς δυστυχίας αὐτῆς. Ἐξ ἄλλου «36 ἑκατομμύρια ἀνήλικοι ζοῦν εἰς τὸ περιθώριον τοῦ κοινωνικοῦ θίου καὶ ἐξ αὐτῶν ἑπτὰ ἑκατομμύρια ὀδεοῦν πρὸς τὴν ἐγκληματικότητα».

Ἀθηνῶν ἢ Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος) καὶ ἀναφορά στὸν ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς ἀνακηρυχθέντα Ἅγιον Νεκτάριον Κεφαλαῖν, Μητροπολίτην Πενταπόλεως. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θὰ πρέπει ἴσως νὰ ἀναφερθεῖ, ὅτι τὴν πρώτη κοινωνιογραφικὴ ἔρευνα γιὰ τοὺς φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν (καὶ Θεσσαλονίκης) ἐπραγματοποίησε τὸ 1972 τὸ Ἐθνικὸ Κέντρο Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν στὰ πλαίσια μιᾶς εὐρύτερης ἔρευνας ποὺ εἶχε ὡς θέμα τὴν Κοινωνιογραφία τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Προσωπικοῦ» τῆς ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ Ἐἰσαγωγικὸ αὐτὸ μέρος τοῦ Ἡμερολογίου, στὸ ὁποῖο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ καίμενο τοῦ ἀφιερώματος περιέχεται καὶ ἡ «συνήθης ὕλη» (χρονολογικὸς πίναξ, ἀστρονομικὰ στοιχεῖα, ἀναγνώσματα εἰς κενὰ καθημερινῶν, τάξεις τῆς ὁλονυκτίου ἀγρυπνίας, Δίπτυχα, Πασχάλια), ὠραῖζον ἐγχρωμίες καὶ μυροδόσπρες εἰκόνες, οἱ ὁποῖες εἴτε περιέχονται στὸ ἀνάριθμο ὄκτασέλιδο («Ὁ Χριστὸς ἔνθρονος» τοῦ Ἐμμ. Τζάννε, ἐγχρωμὴ φωτογραφία τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στὸ ὁποῖο ἐστεγάζετο ἡ Σχολὴ ἀπὸ τὸ 1841 μέχρι τὸ 1976, ἐγχρωμὴ φωτογραφία τοῦ νέου κτιριακοῦ συγκροτήματος, ὃ ἐκ τῶν σπουδαστῶν Ἅγιος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Νεκτάριος, καὶ ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ) εἴτε εἶναι ἐγκατεσπαρμένες στὸ καίμενο τοῦ ἀφιερώματος (δύο φωτογραφίες ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια τῶν νέων κτιρίων στίς 22.8.76 καὶ ἀντίγραφο φωτογραφίας τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ὡς σπουδαστοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς διὰ χειρὸς Γερδασινοῦ Μοναχοῦ).

Τὰ κύρια μέρη τοῦ «Ἡμερολογίου» παραμένουν, σύμφωνα μὲ τὴν πάγια πιά διάταξη τῆς ὕλης του, δύο: τὸ «Τυπικολογικὸν» (σσ. 4 - 192) καὶ τὸ «Διοικητικὸν» (σσ. 193 - 771).

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἰδρύσεως τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου» ἀπὸ τὸν Πρωτονοτάριο Ἐπιμανουὴλ Φαρλέκα μέχρι καὶ σήμερα τὸ Πρῶτο Μέρος ποὺ περιέχει τὸ Μηνολόγιον καὶ τὴν Τάξιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἀποτελεῖ τὸν πολυτιμότερο σύμβουλο καὶ ἀπαραίτητο δοῦλο γιὰ τοὺς κληρικούς καὶ ἱεροφάτες «διὰ τὴν εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν διεξαγωγὴν (Σημ. ἐδῶ θὰ προτιμούσαμε τὸν λειτουργικὸ ὄρο «τέλεσιν») τῆς θείας λατρείας εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ἱερούς ναοὺς» (Ἀπὸ τὸν «Πρόλογον» τῆς Ὑποεπιτροπῆς). Γι' αὐτὸ καὶ προσεκτικὴ ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τοῦ Τυπικοῦ, ἢ παράθεση δυσσευρέτων λειτουργικῶν κειμένων, ἢ εὐκρινῆς παρουσίαση καὶ ἐκτύπωση καὶ φυσικὰ ἢ ἐγκαιρὴ ἀποστολὴ στὰ ἀκριτικὰ ἱεροφαιτικά «Ἀναλόγια» ἔχουν ζωτικὴ σημασία γιὰ τὸν λατρευτικὸ βίον τῆς ἐνορίας. Γιὰ ὅσα ἀφοροῦν τὴν σύνταξιν τοῦ Τυπικοῦ - Μηνολογίου τὴν ἐθὺν ἔχει ὁ ἐγνωσμένης λειτουργικῆς πείρας Μουσικολόγος - Πρωτοφάτης κ. Ἀπόστολος Βαλληγοῦρας.

Τὸ «Διοικητικὸν» δεῦτερον μέρος τοῦ Ἡμερολογίου, τοῦ ὁποῖο τὴν ἐπιμέλεια ἔχει ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχμ. π. Ἱερόθεος Γαρυφαλλός, ποὺ εἶναι καὶ ὁ γενικὸς ἐπιμελητὴς τῆς ἐκδόσεως, ἔχει κατὰ γε-

νικὴν ὁμολογία ἀναπτυχθεῖ σὲ «Ἐπετηρίδα», ὄχι μόνον τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ὀρθοδοξίας. Προσφεύετατα παρατηρεῖται στὸν «Πρόλογον» τῆς Ὑποεπιτροπῆς ἐκδόσεως, ὅτι τὰ «διαλαμβάνόμενα» στὸ Διοικητικὸ μέρος πληροφορικὰ στοιχεῖα μᾶς παρέχουν «μεθ' ὅσης δυνατῆς ἐνημερότητος» μιὰ «πλήρη εἰκόνα τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως καὶ τῆς πνευματικῆς κινήσεως καὶ ζωῆς, οὐ μόνον τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τὴν οἰκουμένην Ὀρθοδόξων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν». Ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὑπογραμμίσουν τὸ μέγεθος τῆς σημασίας μιᾶς τέτοιας Ἐπετηρίδος γιὰ τὰ «πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα», τίς «λοιπὲς Πατριαρχικὰς καὶ Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας» καὶ τίς Ἐκκλησίας τῆς Διασποράς. Ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω ὅτι ἔχει ὑψίστη σημασία σήμερα νὰ προσβάλλεται τὸ πλοῦσιον καὶ πολυσχιδὲς πνευματικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο, ἢ «πνευματικὴ» καὶ «φιλανθρωπικὴ διακονία» τῶν ὀρθοδόξων κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων. Εἶναι δὲ κρίμα, ὅτι οἱ παρεχόμενες πληροφορίες δὲν εἶναι περισσύτερον λεπτομερειακὰς καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἱερῶν Μητροπόλεων τουλάχιστον συγκρίσιμες, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ μιὰ περαιτέρω στατιστικὴ καὶ ἄλλη ἀνάλυση καὶ προβολὴ τους. Θὰ ἦταν εὐχῆς ἔργο νὰ ἐπεξεργασθεῖ ἡ Ὑποεπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Ἐκδόσεως ἕνα ἐρωτηματολόγιον, τὸ ὁποῖο νὰ διασφαλίσαι γιὰ τὸ ἐπόμενο ἔτος περισσύτερον «τυποποιημένες» καὶ στατιστικῶς ἐπεξεργασμένες ἀπαντήσεις καὶ πληροφορίες, ὥστε κάποτε νὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ δέουσα καὶ πρέπουσα προβολὴ τοῦ γιγαντιαίου ἔργου, τὸ ὁποῖο μὲ πολὺ μόνον καὶ πενιχρὰ μέσα — πᾶρά τὰ ὑποβολιμαίως ἀδόμενα καὶ διατυμπανιζόμενα — ἐπιτελοῦν οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχες καὶ ὁ ἱερός κληρὸς γενικότερα. Ἀξίζουσι συγχαρητήρια εἰς τὸν π. Ἱερόθεον Γαρυφαλλόν, ὁ ὁποῖος πράγματι μοχθεῖ καὶ ἀγωνιᾷ νὰ προσφέρει ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερη καὶ μὲ ἀρτιδιερεπείς πληροφορίες ἀρτιωμένη τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ ἔργου.

Καὶ τὸ Δεύτερον μέρος ὠραῖζει πλοῦσιον φωτογραφικὸ ὕλικον. Πέραν ἀπὸ τίς καθιερωμένες φωτογραφίες τῶν Πατριαρχῶν, Ἀρχιεπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν καταχωρίζονται καὶ φωτογραφίες: Τοῦ Μεγάλου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὅπου στεγάζονται οἱ Συνοδικὰς Ὑπηρεσίες, τῶν Μελῶν τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 130ῆς περιόδου, Στιγμοτύπου ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ στὴν ἀξιόπαινη δραστηριότητα τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης γιὰ τὴν προσφορά αἵματος γιὰ τὰ παιδιὰ ποὺ πάσχουν ἀπὸ μεσογειακὴ ἀναίμια. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός ὅτι, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ Ἡμερολογίου, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας καταβάλλουσι ἰδιαιτέρην φροντίδα καὶ ἔχουν ὀργανώσει πολὺ καλά τὸν τομέα τῆς αἱμοδοσίας.

Τὸ «Ἐπίμετρον» τοῦ Ἡμερολογίου περιέχει τὴν συνήθη ὕλη: Τὴν στήλην τῶν κεκοιμημένων Ἱεραρχῶν, Τίτλους καὶ προσαγορεύσεις κληρικῶν καὶ μοναχῶν, Μηνολόγια ὀνομαστηρίων Ἱεραρχῶν, Διευ-

θύνσεις και τηλεφωνα Ἱεραρχῶν ἐν Ἀθήναις και Πίνακα περιεχομένων.

Ἵσοι ἔχουν ἄμεση ἐμπειρία τῶν δυσχερειῶν πού συνδέονται μὲ τὴν περισυλλογὴ πληροφοριακοῦ ὕλικου, τὸ ὁποῖο μάλιστα δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν στεγὸ Ἑλλαδικὸ χῶρο, ἀλλὰ συναθροίζεται ἐκ τῶν περὶ τῶν Οἰκουμένης, και ὅσοι γνωρίζουν τί σημαίνει ἔλεγχος και διοχέτευση τοῦ ὕλικου αὐτοῦ και τὴν ὑστάτη ὥρα, «ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου», σὲ μιὰ περιοδικὴ ἔκδοση, ἢ ὅποια πασχίζει, ἀλλὰ και ὀφείλει νὰ εἶναι και πλήρης και ἔγκαιρη, ἀλλὰ και ἔγκυρη, μισορῶν νὰ ἐκτιμήσουν τὸ μέγεθος τοῦ μόχθου, ὁ ὁποῖος κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸν σεμνὸ τόμο τοῦ Ἡμερολογίου. Καὶ αὐτοὶ θεδαίως δὲν θὰ εἶναι μικρόψυχοι στὴν κρίση τους γιὰ τὰ ἀδλεπτήματα. Διότι θεδαίως ὁ περιφνημὸς «δαίμονας τοῦ τυπογραφείου» δὲν φείδεται τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκδόσεων. Αὐτὴ τὴν φορὰ μάλιστα θέλησε νὰ κάνει ἐμφανῆ παρουσία του και σὲ «χωρία», ὅπου δὲν εἶναι και τόσο εὐπρόσδεκτος, ὅπως π.χ. στὸ «Ἀφιέρωμα» (ΠΕΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ), στὸν «Πρόλογο» τῆς Ὑποεπιτροπῆς, ὅπου τὸ 29ον ἔγινε 26ον, στὸν Πίνακα Περιεχομένων, ὅπου τὰ Πατριαρχεῖα ἔγιναν «Πρεσβυλενῆ», σὲ ἀριθμήσεις παραγράφων τοῦ Τυπικοῦ και σὲ ἀρκετὰ ἄλλα μέρη. Ἐλπίζομε ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ errata αὐτὰ δὲν θὰ γίνουν ἀντιληπτὰ ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη και πάντως θὰ συγχωρεθοῦν.

Θὰ ἦταν ἀσυγχώρητη παράλειψη νὰ μὴν ἀποδοθεῖ ἀπὸ τίς στήλες αὐτὲς και ὁ δίκαιος ἔπαινος στοὺς «ἀφανεῖς» ἥρωες πού κρύπτονται πίσω ἀπὸ αὐτὴ —ὅπως και κάθε ἔκδοση— τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας: Ἐργοὶ ὅλους αὐτοὺς πού συναπαρτίζουν τὸν «ἐκδοτικὸ μνηχανισμό» τῆς Α.Δ. και πού μὲ περιστῆ ἐπιμέλεια και πραγματικὴ ἀφοσίωση και ἀγάπη καθιστοῦν ὑλοποιήσιμα τὰ ἐκδοτικὰ δράματα τοῦ ἐπιτελικοῦ αὐτοῦ Ὁργανισμοῦ. Ἰδιαίτερα ὡς πρὸς τὸ «Ἡμερολόγιον» θὰ πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι ἀποτελεῖ πραγματικὸ ἐκδοτικὸ ἄθλο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Διότι ἡ ἐπιχειρητικότητα τῶν πληροφοριῶν πληρώνεται μὲ μιὰ πραγματικὴ συμπύκνωση τοῦ χρόνου παραγωγῆς (στοιχειοθεσία, ἐκτύπωση, διβλιοδεσία) και προωθήσεως. Εὔγε λοιπὸν στοὺς συνεργάτες τοῦ ἐκδοτικοῦ τομέως και πρὸς ὅλους ὅσοι ἐμόχθησαν μὲ ὁποιοδήποτε τρόπο ἕνα θερμὸ «εὐχαριστῶ»!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Νίκοι Ἀρβανίτη, Ὁ Γιδὸς τοῦ Ἀνθρώπου (χρονικό), ἐκδ. «Σήμερον», Ἀθήνα 1986, σσ. 320.

Ὁ κ. Ν. Θ. Ἀρβανίτης, εἶναι γνωστὸς λογοτέχνης και πολλὰ ἀπὸ τὰ βιβλία του ἔχουν μὲ ἐπιτυχία γνωρίσει ἐπανειλημμένες ἐκδόσεις. Ἐχει ἀσχοληθεῖ σχεδὸν μὲ ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου. Μὲ ἰδιαίτερη, ὅμως, ἐπιτυχία στὸ ἱστορικὸ διήγημα και μυθιστόρημα. Τὸ καινούργιο βιβλίο του ἀγγίζει ἐν ἀπὸ τὰ πρὸ δύσκολα θέματα: τὴ ζωὴ και τὴ διδασκαλία τοῦ Θεοανθρώπου. Καὶ αὐτὴ ἡ πρόσδεση και προσέγγιση γίνεται μὲ ταπεινότητα. «Δίχως τὸ λευκὸ χεῖτῶνα τῆς ταπεινοσύνης

—λέει ὁ σ.— κάθε προσπάθεια γιὰ πλησίασμα εἶναι μάταιη». Ὁ ἴδιος μᾶς ἐξομολογεῖται, στὸ «Προλογικὸ σημειώμα» του (σελ. 11): «Οἱ γραμμὲς αὐτοῦ τοῦ βιβλίου προσπαθοῦν, ὅσο εἶναι μπορετὸ, νὰ παρακολουθήσουν τὴν ἐπίγεια ζωὴ τοῦ Γιοῦ τοῦ Ἀνθρώπου, μὲ μάτι ἀπλό, δίχως κριτικὴ διάθεση ἢ ἄλλες περίπλοκες ἀναλύσεις. Ἐτσι ἀπλᾶ, ὅπως τὴν παρακολούθησαν και τὴν ἔζησαν οἱ ἀπλὲς καρδιές, πού ἀκολουθοῦσαν τὸ Γιὸ τοῦ Ἀνθρώπου στὴν ἐπίγεια δημόσια ζωὴ Του». Αὐτὸς ὁ ἀπλὸς τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο πλησιάζει τὰ εὐαγγελικὰ γεγονότα και φωτίζει τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ μεγάλη ἀρετὴ τοῦ νέου βιβλίου τοῦ κ. Ἀρβανίτη. Δὲν εἶναι μιὰ μυθιστορηματικὴ διογραφή, οὔτε μιὰ θεολογικὴ πραγματεία. Ὁ ὑπότιτλος «χρονικό» θὰ μπορούσε νὰ ἔχει διπλὸ νόημα: και χρονικό, μὲ τίς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, μὰ και χρονικό τῶν προσωπικῶν ἀναζητήσεων τοῦ συγγραφέα και τοῦ ἀναγνώστη του, καθὼς ἀκολουθοῦν τὰ θεῖα ἔχνη, διαδάζοντας τὰ δεκαοχτὼ κεφάλαια τοῦ βιβλίου.

Ὁ λόγος τοῦ σ. καθαρὸς, δίχως ἀκρότητες και ἰδιωματισμούς. Τὸ ὕφος του γλαφυρὸ και πολὺ ἐλκυστικὸ, μὲ τὴν ἀπλότητά του. Ἡ διαίρεση σὲ κεφάλαια και σὲ παραγράφους (ἀπὸ δύο — μέχρι κ' ἔξι τὸ πολὺ, σὲ κάθε κεφάλαιο), διευκολύνει τὴν ἀνάγνωση. Οἱ βυζαντινοὶ ὕμνοι, ἀπὸ τὰ λειτουργικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, καθὼς και ἡ πλούσια βυζαντινὴ εἰκονογράφηση, μὲ εἰκόνες τοῦ Φ. Κόντογλου και ἄλλων νεωτέρων ἢ παλαιότερων ἀγιογράφων, καθιστοῦν τὸ βιβλίο ἀληθινὸ ἐντρυφήμα —και γιὰ τὸν ἀπλό πιστὸ, ἰδιαίτερα τοὺς νέους— μὰ και γιὰ τὸ θεολόγο ἢ τὸν ἱεροκλήρυκα. Εἰδικὰ, μάλιστα, γιὰ τοὺς κήρυκες τοῦ θεοῦ Λόγου, εἶναι χρησιμώτατος ὁ πίνακας Κυριακῶν και Ἑορτῶν, πού ὁ σ. δίνει στίς σελ. 312 - 315, ὅπου μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ, γιὰ τὴν κάθε Κυριακὴ ἢ τὴν γιορτὴ τοῦ λειτουργικοῦ χρόνου, τὸ ἀνάλογο ἐριμνηστικὸ ἀνάγνωσμα στὸ βιβλίο. Οἱ ἀπλοὶ στοχασμοὶ τοῦ σ., μὲ ταπεινότητα κ' εὐλάβεια γραμμένοι, μποροῦν σίγουρα νὰ βοηθήσουν πολλοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ρήτορες νὰ θελιώσουν τὸ πνευματικὸ τους ὄπλοστάσιο. Δὲν εἶναι, μὲ τὴν αὐστηρὴ ἔννοια τοῦ ὅρου, ἕνα Κυριακοδρόμιον μᾶς δίνει, ὡστόσο, ἕνα ὕλικὸ πλούσιο, μὲ ἱστορικὰ και θεολογικὰ στοιχεία, λογοτεχνικὰ δουλεμένα και ἀξιοποιημένα, πού μᾶς βοηθοῦν θετικὰ και πολὺ σημαντικὰ, νὰ προσεγγίσουμε τίς σχετικὲς εὐαγγελικὲς περικοπές. Καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, νὰ πλησιάσουμε, ὁ καθένας μὲ τὸν δικὸ του προσωπικὸ τρόπο, τὸν «Γιδὸν τοῦ Ἀνθρώπου», πού εἶναι ὁ φίλος και ἀδελφός μας, μὰ εἶναι και ὁ Σωτὴρας και Θεὸς μας.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Δημήτρη Φερούση, «Κύριλλος και Μεθόδιος, Ἑλληνες Ἱεραπόστολοι» (Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας), Ἀθήνα 1985, σελ. 88.

«... Τὸ ἔργο τῶν ἁγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου εἶναι ἔργο, πού ἐκάλυψε μὲ δόξα τὴν Βυζαντινὴ Ἐκκλησία τῆς ἐποχῆς τῆς μεγάλης ἐκπολιτιστικῆς τῆς ἀποστολῆς». Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ πατριάρχου Βουλγαρίας Κυρίλλου, εἶναι ταρμένα ἀπ' τὸν Πρόλογο τοῦ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθήνησι τῆ 27.1.1987

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Νόμου 590)1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» κληρικῶν προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφήν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν Ἐκλογίμων καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 590)1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ

θεβλίου (σ. 10) ποὺ εἶναι ἓνα «ἱστορικὸ ἀφήγημα» γιὰ τοὺς Ἑλληνας φωτιστὲς τῶν Σλάβων» σὲ δευτέρῃ ἔκδοσιν «θεωλιωμένη καὶ συμπληρωμένη». Περιέχονται: Πρόλογος (σ. 9), Εἰσαγωγή (σ. 13), Ὁ Πατριάρχης Μέγας Φώτιος (σ. 19), Φωτιστὲς τῶν Σλάβων (σ. 25), Μία πνευματικὴ κατάκτηση (σ. 31), Στὴ Μεγάλῃ Μοραβία (σ. 35), Ἡ «ἐπαναστατικὴ» ἐξόρμησις (σ. 40), Ὁνειρο καὶ περιπέτεια (σ. 45), Στὴ χώρα τοῦ Κρούμου (σ. 53), Ἡ φλόγα δὲν ἐσθῆσε (σ. 61), Τὸ τελευταῖο ταξίδι (σ. 66), Ἐπίλογος (σ. 73). Στὸ τέλος (σ. 77), ἀλλὰ καὶ ἀνάμεσα στὶς παραγράφους ὑπάρχουν διάφορες εἰκόνες τῶν ἁγίων, ὁ χάρτης τῆς περιοχῆς καὶ δείγμα τῆς Κυριλλικῆς γραφῆς.

«ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ» — Σελίδες Διασχῆς, (Ἀνάτυπο ἀπ' τὴν ΣΥΝΑΞΗ, τριμηνιαία ἔκδοσις σπουδῆς στὴν Ὁρθοδοξία, τεῦχος 14, σσ. 81 - 105, Ἀπρίλιος - Ἰούνιος 1985).

Γιὰ τὴν εὐρύτερη διάδοσιν τῆς ἐνδιαφέρουσας αὐτῆς ἐνόητας, κυκλοφορήθηκε ἓνα κομψὸ ἀνάτυπο, μὲ τὰ ἀκόλουθα κείμενα: Ἀλέκος Καριώτογλου, «Διήγησις ὀδυνηρὴ καὶ ὠφέλιμη γιὰ τὴν κολοκυθιά τοῦ Ἰωνά» (σ. 3-5), Θανάσιος Παπαθανασίου - φοιτητῆς Θεολογίας, «Μνήμη μαθητῆτος Θρησκευτικῶν» (σ. 6-8), Παναγιώτης Νέλλας, «Τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία» (σσ. 9-12), Γεώργιος Κωτσάκης, «Τρίτη διδακτικὴ ὥρα» (σσ. 13-14), Γιώργος Φίλιας, «Τοῖς πᾶσι τὰ πάντα» (σσ. 16-17), Ἐλ. Μάϊνας, «Τὸ μέλι τῆς γῆς» (σσ. 18-19), Μαξιμ Γκόρκι, «Ἐλάτε νὰ κουβεντιάσουμε παιδιὰ μου» (σσ. 20-21), Παναγιώτης Νέλλας, «Τὸ φῶς τοῦ Λόγου» (σσ. 22-24), Βασίλης Θερμῶς, «Ὡδὴ Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας» (σσ. 25-27), «Πρόσκλησις σὲ διάλογον» — μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Δ. Λ. Δρίτσα. Στὴ σελ. 8 περιέχεται ἓνα ποίημα τοῦ Ἐλ. Μάϊνας, «Παράσταση», καὶ στὴ σ. 15 ἓνα ἀπόσπασμα ἀπ' τὸν Λόγον ΣΤ' τοῦ Ἀβθᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, σὲ μετάφρασιν τοῦ Ἰακώβου Μάϊνας, «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίβιν ἔξετε, ἀλλ' ἐν ἐμοὶ χαρήσεσθε».

Ἀρχιμ. Δανιὴλ Γ. Ἀεράκης, Ἀβουλα Νούμερα ἢ Ἐλεύθεροι; Ἀθήνα 1985, σελ. 128.

Σὲ φροντισμένη δίχρομη ἔκδοσιν, μὲ θινιέτες καὶ ἄλλα στολίδια, περιέχονται «Λόγια ἀγάπης σὲ ἐφήθους καὶ νέους», ποὺ ἀπαρτίζουν μιὰ Β' σειρά ἐπικαίρων θεμάτων, συναγμένων σὲ τρεῖς ἐνόητες: «Ἐξοὶς τῆς ἐποχῆς μας» (σσ. 9-47), «Βία - Διαφθορά» (σσ. 49-91), καὶ «Σχολικὴ ζωὴ» (σσ. 93-125). Κάποια ἀπ' τὰ περιεχόμενα εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικαιρα, ὅπως «Ἀγάπη ἢ ἀπάτη; Κατεστημένο καὶ παράδοσις», «Πορνογραφήματα - ρυπαρογραφήματα», «Τσιγάρο: Ἀργὴ αὐτοκτονία», «Τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν», «Ἔϊστε ἀπ' τὸν πίθηκο;», κ.ἄ.

τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται νὰ ἀσκηθῆ παρ' οἰουδήποτε κληρικῶ ἢ λαϊκῶ, ἔνστασις, ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὁ προτεινόμενος δὲν διαθέτει τὰ πρὸς Ἀρχιερατεῖαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἔνστασις αὕτη δύναται νὰ υποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκείον Μητροπολίτην εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιερατεῖαν τῆς Ἱεράς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

1) Ἀρχιμ. Ραφαὴλ Ἰωσηφέλλης, Ἱ. Μητροπόλεως Κορίνθου.

2) Ἀρχιμ. Εἰρηναῖος Καλογήρου, Ἱ. Μητροπόλεως Φιλίππων.

3) Ἀρχιμ. Διονύσιος Μπέκος, Ἱ. Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

4) Ἀρχιμ. Θεοδόσιος Πατεράκης, Ἱ. Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης.

5) Ἀρχιμ. Διονύσιος Πατσάνης, Ἱ. Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

Ἐντολῆ καὶ ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱεράς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιερατάρχης

Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Παπαθανασίου - Γκίνης

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Διορθοδόξων
καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ

Ἡ Ὑποεπιτροπὴ Ὑποτροφίῶν, εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 5 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13)1981 Κανονισμοῦ τῆς ΔΙΣ, προκηρύσσει διὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1987 - 1988 τὰς κατωθὶ ὑποτροφίας:

Α'. Ἐξί (6) ὑποτροφίας εἰς Ἑλληνας κατὰ προτίμησιν κληρικῶ ἢ ὑποψηφίῶν κληρικῶν, πτυχιούχους Ἑλληνικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν διὰ μεταπτυχιακὰς σπουδὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις (ἄρθρον 6) διὰ τὴν χορήγησιν ὑποτροφίας διὰ σπουδὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν εἶναι:

α) Ἡ ἰδιότης τοῦ κληρικῶ ἢ ὑποψηφίῶ κληρικῶ, ἐγκύρως θεβαιουμένη.

β) Συστατικὸν γράμμα τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.

γ) Ἀντίγραφον πτυχίου.

δ) Βεβαίωσις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ὁ ὑποψήφιος ὑπότροφος, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐμφαίνεται ἡ ἀναλυτικὴ κατ' ἔτος ἐπίδοσις καὶ θαυματολογία αὐτοῦ.

ε) Ἡλικία οὐχὶ ἀνωτέρα τῶν 40 ἐτῶν. Εἰς ἐκτάκτους περιπτώσεις, ἡ ΔΙΣ δύναται νὰ μεταθέτῃ καὶ πέραν τῶν 40 ἐτῶν τὸ ὄριον ἡλικίας τοῦ ὑποψηφίου.

στ) Ἐγγραφοὶ δῆλωσις, ὅτι μετὰ τὸ πέραν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ὁ ὑποψήφιος θὰ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἱεράς Συνόδου, ἵνα ὑπηρετήσῃ ὡς αὕτη ἤθελεν ὀρίσει.

ζ) Ὑποβολὴ πιστοποιητικῶν γεννήσεως, σπουδῶν, ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ βιογραφικοῦ σημειώματος.

η) Βεβαίωσις τῆς οἰκείας Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ὑποψήφιος προτίθεται νὰ σπουδάσῃ, ὅτι γίνεται ὑπ' αὐτοῦ δεκτός, ὑποβαλλομένη εἰς

τὴν ἀρμοδίαν Ὑποεπιτροπὴν Ὑποτροφῶν μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, ἥτοι ἔν ἑξάμηνον μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ὑποτροφίας.

Β'. Δύο (2) ὑποτροφίας εἰς ἀλλοδαποὺς κληρικούς ἢ θεολόγους, κυρίως Ὁρθοδόξους, διὰ θεολογικὰς σπουδὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα, πανεπιστημιακὰς ἢ μεταπτυχιακὰς.

Αἱ ὑποτροφίαι αὐταὶ χορηγοῦνται τῇ προτάσει τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν ὑποψηφίων διὰ σχετικοῦ συστατικοῦ γράμματος.

Γ'. Χρόνος ὑποβολῆς δικαιολογητικῶν, τὸ ἀργότερον ἕως τέλους Ἀπριλίου 1987.

Πληροφορίαι εἰς τὸ τηλέφωνον 72.18.381.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου 1987

Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ὑποεπιτροπῆς
Πρωτοπρ. Στέφανος Ἀθραμίδης

ΚΑΘΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΘΕΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀγαθὸν Συνοδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Διασυνελθὼν εἰς συνεδρίαν τὴν 14ην Ἰανουαρίου κρῖναι καὶ δικάσῃ α) τὴν Ἐφεσιν τοῦ ἱεροπολίτου Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς, κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 3) 1986 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου δι' ἧς ἐπεβλήθη αὐτῷ, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι, ἢ ποιῆ τῆς εἰκοσιτετραμήνου ἀργίας ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας, ἐξ ἧς οἱ ἕξ μῆνες μετὰ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ καὶ β) τὴν Ἐφεσιν τοῦ τῶς ἱεροδιακόνου Νικολάου Ἀθηναίου, πρώην Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος, κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 5) 1986 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη αὐτῷ, ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι ἢ ποιῆ τῆς Καθαιρέσεως ἐκ τοῦ Ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης Ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν, ἔκαμεν τὴν μὲν πρώτην ἐν μέρει δεκτὴν, τροποποιήσαν τὴν διὰ τῆς ἐκκληθείσης ἀποφάσεως ἐπιβληθεῖσαν ποινὴν, εἰς ποινὴν εἰκοσαμήνου ἀργίας ἐξ ἧς οἱ τρεῖς μῆνες μετὰ στερήσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ, τὴν δὲ δευτέραν ἀπέρριψεν ὡς τύποις ἀπαράδεκτον.

Ὁ Προεδρεύσας τοῦ Δευτεροβαθμοῦ Συνοδικοῦ
Δικαστηρίου

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων ΚΛΕΟΠΑΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Μεντζελόπουλος

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, παράγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἐυαγγελιστοῦ Λουκᾶ - Πατησίων, καλούμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημερικὴν ταύτης θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34) 1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15ῃ Ἰανουαρίου 1987

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Χαλκίδος

ΑΠΟΦΑΣΙΣ 2

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

Τὰς διατάξεις τῆς παραγράφου 3, τοῦ ἀρθροῦ 4 καὶ τὰς τοιαύτας τῆς παραγράφου 1, τοῦ ἀρθροῦ 5 τῆς ὑπ' ἀριθ. 46 Κανονιστικῆς Διατάξεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Διοικήσεως, Διαχειρίσεως καὶ Λειτουργίας τοῦ ἐν Προκοπίῳ Ἐθνοῦ Ἱεροῦ Προσκυνηματος «ΕΥΑΓΓΕΣ ἸΔΡΥΜΑ Ὁ ΟΣΙΟΣ ἸΩΑΝΝΗΣ Ὁ ΡΩΣΣΟΣ»,

Ἀποφασίζομεν

Διορίζομεν τακτικὸν μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ὡς ἄνω Ἐθνοῦ Ἰδρυματος τὸν κ. Λάζαρον Σ. Σισμάνογλου, Γραμματέα τῆς Κοινότητος Προκοπίου Ἐθνοῦ, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀναχωρήσαντος πρὸς τριμήνου καὶ εὐρισκομένου εἰσέτι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δι' ὄικογενειακοὺς λόγους κ. Κων(ν)νου Ἰ. Χατζηαλεξίου. Ἡ θητεία τοῦ ὡς ἄνω διοριζομένου μέλους λήγει, ὡς καὶ ἡ τοιαύτη τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου, τὴν 30ην Σεπτεμβρίου 1988. Ἡ ἰσχὺς τῆς παρούσης ἀρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς της εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Χαλκίδι τῇ 8ῃ Ἰανουαρίου 1987

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590) 77 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973, τοῦ Ν. 673) 77 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 494) 18.6.1986 ἡμετέραν ἀπόφασιν, προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις: Α) Ἐφημερίων τῶν Ἱ. Ναῶν: Ἀγ. Ζώνης Ἀμελάντων, Ἀγ. Ἀθανασίου Γαλατσάδων, Κ. Θεοτόκου Γερακιοῦς, Ἀγ. Δημητρίου Μονοκαρυᾶς, Ἀγ. Ἰωάννου Πολυλάφου καὶ Ἀγ. Τριάδος Σίμιας καὶ Β) Διακόνων τῶν Ἱ. Ναῶν: Ἀγ. Δημητρίου Χαλκίδος, Ἀγίου Νικολάου Χαλκίδος, Ἀγ. Παρασκευῆς Χαλκίδος καὶ Ἀγ. Ἀθανασίου Ἰστιᾶς, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 9ῃ Ἰανουαρίου 1987

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590) 1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀρ-

γανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Ίεροϋ Ναοϋ Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλειστοϋ, καλούμεν τους θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν της άνωτέρω θέσεως.

Έν Άρτη τῇ 20ῇ Ίανουαρίου 1986

† Ο Άρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Πανελληνιον Ίερὸν Ίδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ

Πληρώσεως θέσεως Ίεροκήρυκος

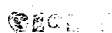
Η Διοικοϋσα Ήπιτροπή του Ίεροϋ Ίδρύματος της Εὐαγγελιστρίας Τήνου, έχοντας υπόψη τις διατάξεις του υπ' αριθμ. 62)1975, Κανονισμοϋ, που διατηρήθηκαν σε ίσχύ με τὸ άρθρο του Ν. 349)1976, και τήν υπ' αριθμ. 344)3.7.1986 πράξη του Ύπουργοϋ Προεδρίας της Κυβερνήσεως, προκηρύσσει τήν πλήρωση της κενῆς θέσεως του Ίεροκήρυκος του Ίεροϋ Ναοϋ Εὐαγγελιστρίας Τήνου, και καλεῖ όσους επιθυμοϋν και έχουν τὰ νόμιμα προσόντα νά υποβάλουν στο Ίερὸ Ίδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου, μέσα σε 15 ἡμέρες από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως στο Περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», αίτηση, με τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά, καθώς και σύντομο βιογραφικὸ σημείωμα.

Η θέση του Ίεροκήρυκος έντάσσεται στις οργανικές θέσεις του Ίεροϋ Ίδρύματος και ανήκει στην κατηγορία ΠΕ 1 Κληρικῶν.

Τήνος, 16 Ίανουαρίου 1987

Ο Πρόεδρος της Ήπιτροπῆς

† Ο Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΩΣ

Πληρώσεως θέσεως Πρωτοψάλτη

Η Διοικοϋσα Ήπιτροπή του Ίεροϋ Ίδρύματος της Εὐαγγελιστρίας Τήνου, προκειμένου νά προβεί στην πλήρωση της κενῆς θέσεως του Πρωτοψάλτη του Ίεροϋ Ναοϋ Εὐαγγελιστρίας, με σύμβαση σχέσεως ιδιωτικού δικαίου όρισμένου χρόνου, και έχοντας υπόψη τήν υπ' αριθμ. 344)3.7.86 Πράξη του Ύπουργοϋ Προεδρίας της Κυβερνήσεως, καλεῖ τους ένδιαφερομένους που έχουν τὰ νόμιμα τυπικά και οδσιαστικά προσόντα, νά υποβάλουν στην ύπηρεσία του Ίεροϋ Ίδρύματος αίτηση, μαζί με τὰ υπόλοιπα στοιχεία, που αναφέρονται στη σχετική υπ' αριθμ. 61)1987 προκήρυξη, έντός 15 ἡμερῶν από τη δημοσίευση της παρούσης στο Περιοδικὸ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Τήνος, 16 Ίανουαρίου 1987

Ο Πρόεδρος της Ήπιτροπῆς

† Ο Σύρου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ο Πειραιῶς ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ο Καστορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Άθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Έσωτερικῶς : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως. ροπόλεως

Β) Έξωτερικῶς : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεϋχους μετὰ του «ΕΦΗΜ. Μητροπό-

ληροπόλεως

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ήπιτεϋγ. και προοπτικαὶ τῆς «Άποστολικῆς Διακονίας» (ελ. τῇ 50ετηρίδι αὐτῆς).

Ή επίσκεψις του Μακ. Μητροπολίτου Βαρσοβίας κ. Βασιλείου εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Θ. Λειτουργία, ἀγάπη και εἰρήνη.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ή Ί. Μορῆ του Όσίου Νικάνορος και τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Μητροπ. Σηλυβρίας Ἀμιλιανοϋ, Φνωσιωνμία του ἱεροϋ Ἀδγουστίνου.

Γερ. Ι. Κονιδάου, Ή ένότης τῆς «Οἰκουμενικῆς Όρθοδοξίας» και τὸ Ἀυτοκέφαλον (σύνοψις ἔρευνῶν).

Μάρκου Α. Σιώτου, Ο αριθμὸς τῆς ταυτότητος του Ἀντιχρίστου.

Κων. Βαβούσκου, Ο τελέσας πολιτικὸν γάμον δέν γίνεται δεκτὸς ὡς ἀνάδοχος.

Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Δράγα, Ή ένότης και ἀνανέωση τῆς Έκκλησίας και του κόσμου ἡ κοινότητα ἀνδρῶν και γυναικῶν.

Θεοδ. Ί. Παναγοπούλου, Ο βίος τῶν Τριῶν Ήραρχῶν, παράδειγμα για τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο.

Ή ἐκλογή και ἡ ένθρονιση του νέου Πατριάρχου τῆς Όρθοδόξου Έκκλησίας τῆς Ρουμανίας κ. Θεοκτιστοϋ.

Άδαμ. Ἀνεστίδου, Ο Μητροπολίτης Σάδρον Μαξιμος Χρηστόπουλος (1914 - 1986).

Άρχιμ. Συνεσίου Κτενῆ, Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ὡς ἀνακαινιστῆς του μοναχικοϋ βίου.

Διακ. Μελίτωνος Καλαϊτζῆ, Ήπι τῇ θρονικῇ ἑορτῇ του Σεπτοϋ Κέντρον.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.